

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง"
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

อรทัย คำดีปลอ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์บัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๔

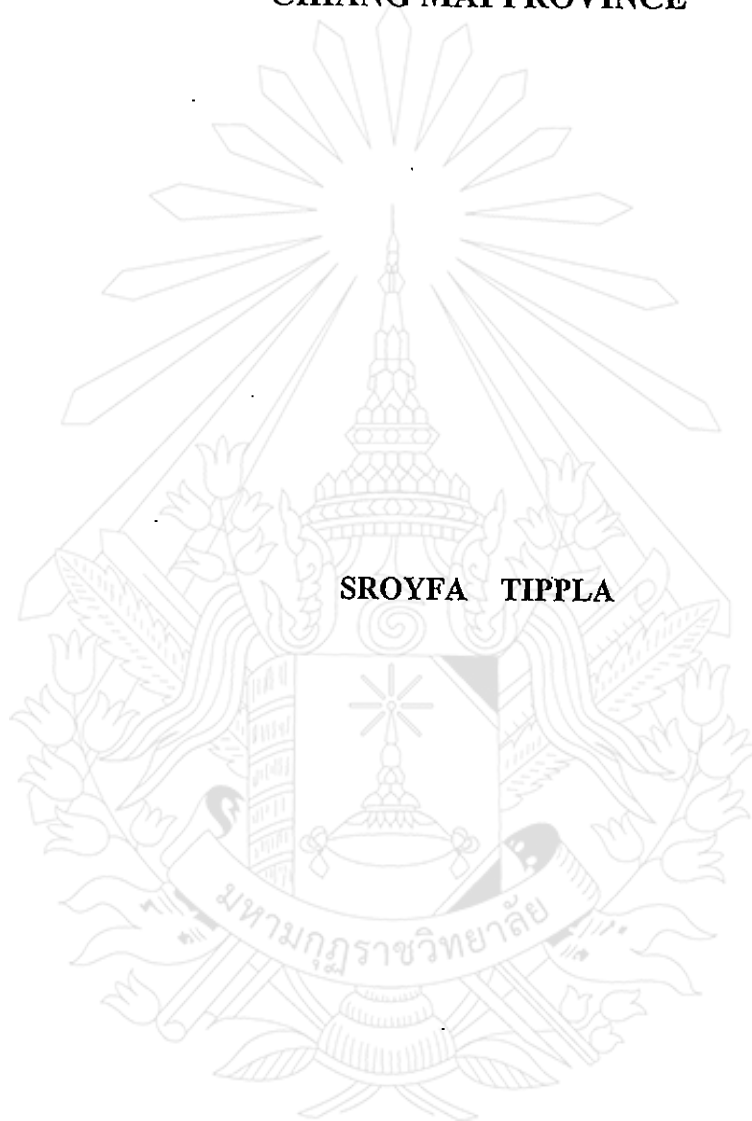
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

B 14930

**NON-FORMAL EDUCATION FOR THE HIGH – LAND COMMUNITY
AREA : A CASE STUDY OF “MAE FAH LUANG”, HILLTRIBE
COMMUNITY LEARNING CENTER, CHAING DAO DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE**

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF ADUCATION MANAGEMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2554 (2011)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะ
กรณีศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา : สร้อยฟ้า ดิบบัฒ
สาขาวิชา : การจัดการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. สุวรรณ หมั่นตาบุตร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์
..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. สุวรรณ หมั่นตาบุตร)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน วันทนียตระกูล)
..... กรรมการ
(ดร. สาลีณี รักษิตกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Non – formal Education for the High-land Community Area : A
Case Study of “ Mea Fah Luang” Hilltribe Community Learning
Center, Chaingdao District, Chiang Mai Province

Student’s Name : Sroyfa tippla

Department : Educational Management

Advisor : Dr. Suwan Muntabutara

Co-Advisor : Phramaha Weerasak Surameti

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master’s Degree.

..... Dean of Graduate School
(Phrakhropaladsampipattanaviriyajarn)

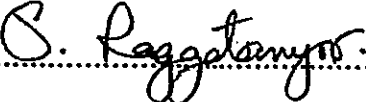
Thematic Committee

..... Chairman
(Phrakhropaladsampipattanaviriyajarn)

..... Advisor
(Dr. Suwan Muntabutara)

..... Co-Advisor
(Phramaha Weerasak Surameti)

..... Member
(Asst. Prof. Khian Wanthaneyatrakool)

..... Member
(Dr. Salinee Raggatanyoo)

หัวข้อสารนิพนธ์	: การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา	: สร้อยฟ้า ดิบบล๊ะ
สาขาวิชา	: การจัดการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร. สุวรรณ หมั่นตาบุตร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี
ปีการศึกษา	: 2553

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ของบุคลากร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอนและรายได้ที่ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 65 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ ค่าไคสแควร์ (Chi-squares) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการศึกษานอก โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมตอบว่าเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าร้อยละเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิชาการ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน้าที่ปฏิบัติงาน รายได้ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มี

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียนงบประมาณมีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการ การวัดผลประเมินผลไม่แน่นอน ไม่สม่ำเสมอ ไม่มีเกณฑ์ตายตัว บุคลากรมีความเข้าใจในพื้นฐานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไม่เพียงพอ ไม่ค่อยเข้าใจรายละเอียดของงาน มีความหลากหลายจนบางครั้งไม่ได้ทำหน้าที่หลักคือการเรียนการสอน หลักสูตรที่จัดทำไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนตามหลักการหลักสูตรสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเข้าร่วมศึกษาน้อยเพราะไม่มีเวลาทำงานหนัก

4. แนวทางแก้ไข พบว่า ควรมีการรับครูที่จบสายครูมาโดยตรง มีการประสานงบประมาณด้านการจัดการศึกษากับเครือข่าย มีการวัดผลประเมินผลที่แน่นอน และตายตัว มีการจัดการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ ครูควรทำหน้าที่หลักให้มากกว่าหน้าที่รอง ควรจัดหาหลักสูตรที่ครูสามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบหลักสูตรและขั้นตอนการสร้างหลักสูตรที่ถูกต้อง และมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา

Thematic Title : Non – formal Education for the High-land Community Area :
A Case Study of “Mae Fah Luang” Hilltribe Community
Learning Center, Chaingdao District, Chiang Mai Province

Student’s Name : Sroyfa tippla

Department : Educational Management

Advisor : Dr. Suwan Muntabutara

Co-Advisor : Phramaha Weerasak Surameti

Academic Year B.E. 2553 (2010)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study non-formal education for the highland community of “Mae Fa Luang” hill-tribe community learning center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, 2) to compare the management of non-formal education for the highland community area of “Mae Fa Luang” hill-tribe community learning center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, of the personnel with difference in sex, age, level of education, position and duty, teaching experience and income, and 3) to study suggestions on problems and solutions to the management of non-formal education for the highland community area of “Mae Fa Luang” hill-tribe community learning center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. The research sampling subjects consisted of 65 units, selected by means of simple random sampling. Tools for data collection were questionnaires; statistics for data analysis included frequency, percentage, and Chi-square. The study results were presented in descriptive tables.

The results of the research were found as follows

1) In general, the management of non-formal education for the highland community area of “Mae Fa Luang” hill-tribe community learning center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province was said to be agreed upon by the respondents. When considering by aspect, it was found that the percentage ranking from high to low was as ascribed to academic aspect, followed by community participation, academics and management, respectively.

2) The hypothesis test showed that the personnel who did differ in sex, age, level of education, position and duty, income and teaching experience did not differ in opinion regarding the management of non-formal education for the highland community area of “Mae Fa Luang” hill-

tribe community learning center, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, while the personnel who did differ in age, position and duty did differ in opinions towards the educational management in terms of academics, with statistical significance at 0.05, which was consistent with the hypothesis.

3) With regard to problems derived from the respondents, it was found that the work undertaken did not match the field ever studied; the budget was too little, and not sufficient for the public needs; evaluation was indefinite and irregular, and there was no definite criterion; the personnel still lacked the understanding of non-formal education management, hardly understood the work in detail, and had so many things to do that sometimes they did have time to do their routine, the teaching; the current curriculum was not conspicuous in line with the curriculum principles, which could be changed any time whenever it was necessary to do. Additionally, the community hardly perceived the significance of participation in educational management because they had no time and worked hard, too.

4) As for solutions, it was found that a new recruitment should be made of qualified person who completed directly a teacher degree; there should be budgetary coordination with other educational management networks; there should be definite and regular evaluation; in-service training should be organized periodically; the teachers should perform main duty more than trivial duty; appropriate, practical curriculum should be acquired for the teachers to use it effectively for learning and teaching activity, consisting of correct components and steps of curriculum construction; and there should be coordination with educational institution commission.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และให้คำชี้แนะแนวทางในการทำสารนิพนธ์ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ให้สถานที่ศึกษาค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอกราบนมัสการ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบและขอกราบนมัสการพระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี ที่ได้เมตตาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขสารนิพนธ์และขอขอบคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่ได้ชี้แนะแนวทาง จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. สุวรรณ หมั่นตาบุตร ที่ปรึกษาหลักสารนิพนธ์ และ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ พระครูปลัด จิตติชัย จิตติชัยโย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียน วันทนียตระกูล และอาจารย์อัคร วงศ์รัตนมัจฉา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนเงินให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาสาระ เพื่อให้มีความถูกต้องที่สุด

ขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ สาขาวิชาการจัดการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ขอขอบคุณพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกท่านของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่เป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ด้วยดีเสมอมาและอนุโมติการจบการศึกษา

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมารดา บิดา อันเป็นที่เคารพรักยิ่งที่ส่งเสริมในด้านการศึกษา ให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นกตัญญูตราบูชา แด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

สร้อยฟ้า ตีบปละ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนผัง	ท
สารบัญแผนภูมิ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	10
2.3 สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง	14
2.4 การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง	32
2.5 ข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	38
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	51

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	53
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	54
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	55
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชน บนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	63
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	69
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขสภาพการจัดการ ศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ จากผู้ตอบแบบสอบถาม	93
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
5.1 สรุปผลการวิจัย	109
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.3 ข้อเสนอแนะ	124
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	124
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	127

บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	132
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	133
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	135
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	139
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	143
ภาคผนวก จ วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถาม	156
ประวัติผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	60
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	60
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	61
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	61
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน	62
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	62
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ	63
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ	65
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	67
ตารางที่ 4.10	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว รวม 3 ด้านจำแนกตามเพศ	69
ตารางที่ 4.11	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว รวม 3 ด้านจำแนกตามอายุ	70

ตารางที่ 4.29	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน	88
ตารางที่ 4.30	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน	89
ตารางที่ 4.31	แสดงการเปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามรายได้	90
ตารางที่ 4.32	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามรายได้	91
ตารางที่ 4.33	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามรายได้	92
ตารางที่ 4.34	แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ	93
ตารางที่ 4.35	แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ	96
ตารางที่ 4.36	แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	98

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	40
แผนภูมิที่ 2.2 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	51

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษานอกระบบเนื่องจากได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมีเป้าหมายให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่จากการประเมินผลคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา พบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ซึ่งเกิดจากปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรขาดประสิทธิภาพด้านความรู้ ความสามารถ จิตวิญญาณในความเป็นครู นโยบายไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง ขาดการประเมินและติดตามผล ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรเครือข่าย และผู้ที่เกี่ยวข้อง ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่คัดค้านครูผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีจุดอ่อนและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค ในการจัดการศึกษา ดังกล่าวและยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ให้มีการทบทวนบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของครูผู้สอนที่ขาดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ ไม่สม่ำเสมอและไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการการศึกษาแก่ชุมชนชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงที่พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของภาครัฐในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ต้องการให้การบริการการศึกษาแก่ชุมชนชาวไทยภูเขา แต่การให้การศึกษาในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันกับในตัวอำเภอ (กสน. ตำบล) ที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทุก ๆ ด้าน แต่ในชุมชนชาวไทยภูเขาอยู่ห่างไกล ชุมชนยังไม่มีความพร้อม เช่น ไม่รู้หนังสือ หาเข้ากินค่า ไม่มีเวลาที่จะมาสนใจในการศึกษาหาความรู้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคมากมาย นอกจากนี้ศูนย์ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ งานด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพปัญหาพื้นที่อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร ขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาความพร้อมของคน

ชุมชนที่มีทัศนคติด้านลบต่อการจัดการศึกษาของครู ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เพราะยังมองไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ส่งผลให้ที่ผ่านมาไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังขาดทั้งด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ และขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การจัดการศึกษา ไม่ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษารจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งจะส่งผลให้ครูและชุมชนตระหนักและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง และแผนพัฒนาด้านการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ของบุคลากร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้แตกต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.3.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.3.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.3.4 บุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.3.5 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.3.6 บุคลากรที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มผู้ขอให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่ 1 คน, 2) ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 1 คน, 3) หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว 1 คน และ 4) ครูนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงอำเภอเชียงดาว 3 คน และกลุ่มที่ให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามประกอบด้วย 1) ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนบนพื้นที่สูง อำเภอเชียงดาว 27 คน, 2) คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” 43 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนก เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ, 2) ด้านวิชาการ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของ ชุมชน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบน พื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ของบุคลากร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติงาน รายได้และประสบการณ์ใน การสอน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.5.4 ทำให้สามารถนำข้อมูลเพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนและนโยบาย เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยโดยมีเป้าหมายให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษานอกระบบที่มุ่งเน้นการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและวิถีชีวิตของกลุ่ม เป้าหมายซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ขาดโอกาส และพลาดโอกาสทางการศึกษา การศึกษาในระบบ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสทางการศึกษาที่เป็นชาวไทยภูเขา อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน

1) การจัดการศึกษาด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีการบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน ระดับกลุ่มหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับส่วนกลาง

2) การจัดการศึกษาด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานให้บริการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนกลุ่มเด็ก กลุ่มผู้ใหญ่ กิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมศึกษาพัฒนาศักยภาพของชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

3) การจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” หมายถึง ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับกลุ่มเป้าหมายบนพื้นที่สูง โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนชาวไทยภูเขา ตลอดจนให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 2 เพศ คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 5 ช่วง คือ 1) ต่ำกว่า 25 ปี, 2) 26-30 ปี, 3) 31-35 ปี, 4) 36-40 ปี และ 5) 41 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) ต่ำกว่า ปริญญาตรี, 2) ปริญญาตรี, 3) ปริญญาโท และ 4) อื่น ๆ

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน หมายถึง ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กรรมการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”, 2) ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง และ 3) ผู้นำชุมชน องค์กร

ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง ประสบการณ์ในการสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 1) 1-5 ปี, 2) 6-9 ปี และ 3) 10 ปีขึ้นไป

รายได้ หมายถึง รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ช่วง
คือ 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท, 2) 5,000 – 10,000 บาท, 3) 10,000 ขึ้นไป และ 4) 15,000 บาทขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า จากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
- 2.3 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง
- 2.4 การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง
- 2.5 ข้อมูลของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงอำเภอเชียงดาว
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2.1.1 ความหมายของการศึกษา

ส.ศิริรักษ์ ได้ให้ความหมายของการศึกษาเอาไว้ 3 ประการคือ การศึกษา คือ วิธีการต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ การศึกษา คือ ทฤษฎีต่างๆที่พยายามจะอธิบายหรือใช้เหตุผลในการถ่ายทอดนั้นๆ การศึกษา คือ คุณค่าหรืออุดมคติต่างๆที่มนุษย์พยายามจะเข้าไปให้ถึง โดยอาศัยความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพราะฉะนั้นวิธีการฝึกปรี้อหรือถ่ายทอด จึงขึ้นอยู่กับคุณค่าหรืออุดมคติที่ต้องระสงค์นี้ เป็นหลักสำคัญ¹

วิไล ตั้งจิตสมคิด ได้ให้ความหมายของการศึกษาเอาไว้ว่า การศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์ ให้เจริญงอกงามทุกด้าน เช่น ด้านความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม

¹ส.ศิริรักษ์, ปรัชญาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2545), หน้า 6.

เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีประสิทธิภาพที่จะสร้างความเจริญให้แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ²

อัศวพงษ์ สัจจวาทีต ได้ให้ความหมายของการศึกษาเอาไว้ว่า การศึกษา คือ การสร้างหรือจัดระบบใหม่ให้แก่ประสบการณ์ ซึ่งเพื่อความรู้และประสบการณ์ และเพิ่มพูนความสามารถที่จะกำหนดทิศทางของประสบการณ์และอนาคตถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินต่อเนื่องไปตลอดชีวิตของมนุษย์ และเกิดขึ้นทั้งในสถาบันอื่นๆ ในสังคม³

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีต่างๆ อาศัยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยอาศัยทรัพยากรในการบริหารอันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้คือ ประสิทธิภาพที่จะสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ ซึ่งอาศัยการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เป็นต้น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะแนวคิดในการจัดการศึกษาดังนี้

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์⁴

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่นำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งหลักการจัดการศึกษาได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ

²วิไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, 2544), หน้า 15.

³อัศวพงษ์ สัจจวาทีต, ปรัชญาการศึกษาแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ้า, 2546), หน้า 26.

⁴ปรัชญา เวสารัชช, “ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ”, หลักการจัดการศึกษา, 23 สิงหาคม 2546, <<http://ecurriculum.mv.ac.th/library2/research/research1/principle%20edu.htm>>(5 October 2007)

พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข⁵

วิชัย ตันศิริ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษา ที่กล่าวในแผนการศึกษาแห่งชาติว่า ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจะต้องเน้นการพัฒนาพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืนกัน ดังนี้⁶

1. ด้านปัญญา บุคคลผู้ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้มีปัญญา คือ เป็นผู้รู้จักเหตุและผล รู้จักแยกแยะผิดชอบ ชั่วดี รู้คุณและโทษ สิ่งไม่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานของความจริง รู้จักการแก้ไขปัญหาได้อย่างชาญฉลาด รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใฝ่เรียนใฝ่รู้เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางความรู้และวิทยาการต่างๆ รู้จักคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย รวมถึงการรู้จักเลือกที่รับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

2. ด้านจิตใจ บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้รู้จักและฝึกฝนจิตใจของตนเองให้มีความเจริญงอกงามทางคุณธรรม ได้แก่ การมีความละเอียดต่อการกระทำ ความซื่อ ความซื่อ รู้จักการควบคุมตนเองให้ประพฤติและปฏิบัติตนตามกรอบของความถูกต้องดีงาม มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักพอ มีสมาธิอดทนและหนักแน่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการดำรงชีพ

3. ด้านร่างกาย บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้ที่มีร่างกายที่แข็งแรง เจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย รู้จักการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว ตลอดจนถึงสามารถที่จะพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายให้เหมาะสมกับการทำงานและอาชีพของตน

4. ด้านสังคม บุคคลที่ได้รับการศึกษา พึงเป็นผู้มีความประพฤติทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กร สังคม รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกันอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รวมถึงสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้

⁵สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2546), หน้า 5.

⁶วิชัย ตันศิริ, โหมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต แนวคิดสำคัญของการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 24-25.

รู้จักการธำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ตระหนักและปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น สังคม และมนุษยชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ สังคมให้ สันติสุข รู้จักการเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนและผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และรู้จักการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ตลอดจนร่วมส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลกอย่างเหมาะสม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา คือ กระบวนการอย่างเป็นระบบที่นำไปสู่เป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การรับรู้ และมี คุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1.3 ระบบของการศึกษา

ในมาตรา 15 บัญญัติถึงระบบการศึกษาเอาไว้ว่า การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษากำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการ สำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระบบการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

อรรถพร พงษ์วาท ได้กล่าวว่ามีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษา นอกโรงเรียนเอาไว้ต่างๆ กัน คือ⁷

⁷อรรถพร พงษ์วาท, ทำไมต้องมีการศึกษานอกโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ การศาสนา, 2538), หน้า 84.

เดวิด ไคลนและโทมัส บี คีน (David kline and Thomas B. Kechn) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษานอกโรงเรียนเหมือนกับการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชีวิต การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ เป็นคำที่หมายถึง ชนิดของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นทางเลือกหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อช่วยปิดช่องว่างของประชากรจำนวนหนึ่ง ที่ไม่สามารถจะรับบริการจากระบบการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ง่าย⁸

ดับเบิลยู สตีเวน แมคคอลล์ (W.steen Macall) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลายซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติต่างๆ การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึง การศึกษาทุกอย่าง การเรียนรู้จากพ่อแม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากเพื่อนๆ การเรียนรู้จากสื่อสารมวลชน การเรียนรู้จากโรงเรียนผู้ใหญ่ และจากหน่วยพัฒนาต่างๆ การเรียนรู้จากการฝึกอบรม การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาว ฯลฯ⁹

โรแลนด์ จี. พอลสตัน (Rolland G. paulston) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลวมๆ เพื่อให้รวมดั่งกิจกรรมในสังคม และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะอื่นๆ นอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนภาคปกติ¹⁰

เจมส์ อาร์.เซฟฟีลด์และวิกเตอร์ พี. ดีโจมา (James R. Sheffield and Victor P. Diejomaoh) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมการฝึกอบรมและการสอนนอกระบบชั้นเรียนในโรงเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มแต่งการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละบุคคลจากพ่อแม่ จากโรงงาน ไปจนถึงการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งหลายได้รู้หนังสือ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจาก

⁸นเรศ ปิยะพันธ์, การศึกษานอกระบบ, (นครปฐม : วิทยาลัยครูนครปฐม, 2527), หน้า 54-54.

⁹W.Seen. Mccall, Non - formal Education : A Definition,(Washington D.C : USAID 1978) Mimeographed.

¹⁰จรรยา พานิชย์พลินไชย, การศึกษานอกระบบโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2528), หน้า 16.

ระบบโรงเรียนแล้ว ได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะ สำหรับภารกิจจะไปประกอบอาชีพ สำหรับช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน¹¹

โคล เอส เบรมเบ็ค และทีโมธี เจ ธรอมสัน (Cole S. Brembeck and Timothy J. Thompson) การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะ และความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน และดูเหมือนว่าไม่สัมพันธ์กันเลย โดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่เป้าหมายนานับประการ การศึกษาหาใช้เป็นภาระรับผิดชอบของกระทรวงหนึ่งกระทรวงใดไม่ การบริหารและการควบคุมการศึกษานอกโรงเรียน กระจัดกระจายกันทั่วไป ทั้งในฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเอกชน งบประมาณและกำลังคนที่เราทุ่มเทเพื่อ ดำเนินการ ตลอดจนผลที่ได้รับอาจวัดเป็นมาตรฐานไม่ได้แน่นอน บางทีการศึกษานอกโรงเรียน อาจ ถือได้ว่าเป็นระบบที่ไม่มีระบบที่สุดของระบบต่างๆ แต่ในประเทศกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่แล้ว บทบาท ของการศึกษานอกโรงเรียนในการก่อให้เกิดทักษะต่างๆ ในการสร้างอิทธิพลต่อทัศนคติของประชากร และในการหล่อหลอมค่านิยมทั้งหลายทั้งปวงนั้นมีความสำคัญเท่าเทียมกับระบบโรงเรียนปกติ¹²

โกวิท วรรณพิพัฒน์ ได้ให้ทัศนะเอาไว้ว่า การศึกษานอกกระบบโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์ผนวก เข้ากับกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษาใน โรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้าน ความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความรู้ มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสัมมาอาชีพและทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น ท่านได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนไว้ว่าควรแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นให้มีเครื่องมือ คือ ให้มีนิสัยเป็นคนคิดเป็น อ่านเป็น คิดเลขเป็น
2. ขั้นให้ข้อมูลเพื่อคนคิดเป็น ได้คิดเป็นอยู่เสมอและมีประสิทธิภาพ

3. ขั้นช่วยเหลือให้คิดเป็นบรรลุผลในกรณีนี้ผู้เรียนจะต้องมีทักษะบางประการเพิ่มเติม จุด ที่สำคัญที่สุดของขั้นนี้ คือ ผู้จัดโครงการศึกษาจะต้องยอมรับนับถือผู้เรียน และจัดการศึกษาตาม ความต้องการของผู้เรียน ต้องยอมรับว่าผู้เรียนคิดเป็น¹³

¹¹James R. Sheffield and Victor P. Diejomaoh, Non – formal Education In African Deveolopmrnt, (New York : African – American. Insritule.1972), p11

¹²ทวีป อภิสิตธิ์, การศึกษานอกกระบบโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. 2523), หน้า 4-5.

¹³สุภกร ศรีแสน, การศึกษานอกกระบบโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 5.

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นทั้ง รูปแบบ วิธีการ การศึกษาทุกอย่าง เรียนรู้จากพ่อแม่ เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จากเพื่อนๆ เรียนรู้จากสื่อสารมวลชน เรียนรู้จากโรงเรียนผู้ใหญ่ และจากหน่วยพัฒนาต่าง ๆ

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ

สุนทร สุนันท์ชัย ได้เสนอแนวความคิดในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. เสริมสร้างให้ประชาชนรู้จักวิถีชีวิตแก้ปัญหาต่างๆ นำข้อมูลจากหลายๆด้านมาประกอบการคิดและตัดสินใจ ซึ่งจะได้อาจมาจากการพิจารณาถึงสภาพและขีดความสามารถของตนเอง การพิจารณาถึงสภาวะของสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงข้อเท็จจริงทางวิชาการมาประกอบกัน
2. เสริมสร้างทักษะให้ประชาชนมีฝีมือที่จำเป็นต้องใช้ประกอบกิจการกินดีอยู่ดี ได้แก่ การส่งเสริมความรู้และทักษะด้านวิชาชีพ โดยจัดทำหลักสูตรระยะสั้นให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของประชาชน
3. จัดแหล่งบริการข้อมูล ข่าวสารสำหรับประชาชน ได้หาความรู้เพื่อเติมและให้สามารถทราบข่าวตลอดจนความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อช่วยให้ประชาชนได้มีข้อมูลส่วนหนึ่งสำหรับประกอบการพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น¹⁴

ข้อสรุปในการการสัมมนา เรื่องการศึกษานอกโรงเรียน โดยที่ประชุมได้ทำข้อสรุปเสนอเป็นแนวในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเอาไว้ ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการมุ่งที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุดให้สามารถสิ่งที่เรียนรู้ไปช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะช่วงบรรเทาปัญหาความแตกต่างในด้านรายได้ของประชาชน
2. ควรจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้สัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ และประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ซึ่งสืบเนื่องและส่งเสริมกันและกัน
3. ควรเน้นให้ความสำคัญของการให้ความรู้ความชำนาญ ตลอดจนการสร้างสรรค์เจตคติที่มุ่งประโยชน์ในการสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ส่วนรวม นอกเหนือไปจากการเรียนเพื่อประโยชน์เฉพาะบุคคล

¹⁴อัญชลี โพธิ์ทอง, ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและระบบโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543), หน้า 108.

4. ควรพึงเล็งในการปลูกฝังเจตคติ ค่านิยมที่ดีของไทยทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งที่จะเปลี่ยนเจตคติที่ไม่เหมาะสม ควบคู่กัน ไปด้วยกับการให้ความรู้ทางวิชาสามัญ และวิชาชีพ

5. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาของหลักสูตร และการดำเนินงานให้สนองความต้องการของส่วนบุคคลและส่วนรวมทั้งในสังคมการเมืองและสังคมชนบท ทั้งนี้หลักสูตรการดำเนินงานอาจจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพความจำเป็น

6. ควรมุ่งส่งเสริมให้คนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ รู้จักการคิด รู้จักการแก้ปัญหา รู้จักการตัดสินใจ สามารถปรับตัวและภาวะแวดล้อมให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีพร้อม ๆ ไปด้วยกับการให้ความรู้ทางเนื้อหาวิชาด้วย

7. ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรพิจารณากำหนดเนื้อหาในเรื่องซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเร่งด่วนของประเทศดังต่อไปนี้ คือ การวางแผนครอบครัว เศรษฐกิจเบื้องต้น การสงวนทรัพยากรธรรมชาติ และบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม ประชาธิปไตยในแง่ของลัทธิการปกครอง และในแง่ของการดำเนินชีวิต รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

8. ควรกำหนดโครงการที่จะดำเนินงานกับประชาชนเป็นแผนระยะยาว เพื่อให้งานต่าง ๆ สืบเนื่องกัน เป็นการสร้างศรัทธาความเชื่อถือในด้านประชาชนผู้รับบริการ และหากไม่จำเป็นไม่ควรเลิกสัมโครงการกลางคัน

9. ควรมีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและช่วยตัวเองบ้าง และถ้าไปไม่ได้ ควรพยายามส่งเสริมให้ประชาชนรับช่วงการดำเนินงานต่อไปเองได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นได้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การศึกษานอกโรงเรียน จึงเป็นกิจกรรมการศึกษาสำหรับคนทุกคน ที่ต้องการพัฒนาชีวิตของตัวเองให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเสริมสร้างการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน และมีความสงบสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

2.3.1 หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

ชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงนั้น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันกับชาวพื้นราบ ทั้งในด้านความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยความแตกต่างดังกล่าว ประกอบกับการอาศัยอยู่ในที่ห่างไกลจากความเจริญ การคมนาคมไม่

สะดวก จึงส่งผลให้ชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ด้วยโอกาสทางการศึกษา แม้จะมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันจัดการศึกษาในชุมชนบนพื้นที่สูง แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง หน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจในการจัดการศึกษาให้กับชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงนั้นมีหลายหน่วยงาน อาทิเช่น กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำรวจตระเวนชายแดน และสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

ในการจัดการศึกษาให้กับชาวไทยภูเขาบนพื้นที่สูงที่ผ่านมา มีจุดประสงค์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายอ่านออกเขียนได้ สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสารและนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนได้ นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรหลากหลายที่สามารถเรียนได้ตามความถนัดความสนใจและตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เช่น หลักสูตรสถานศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง พุทธศักราช 2544 หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานสำหรับชาวเขา หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ พุทธศักราช 2544 เป็นต้น หากต้องการเรียนในระดับสูงก็นำวุฒิความรู้ที่ได้ไปปรับการศึกษาต่อได้

ดังนั้น เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จัดการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาต้องให้หลักสูตรดังกล่าวให้ครบทุกชั้นเรียนในปีการศึกษา 2548 และกรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผู้พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และผู้ที่พลาดโอกาสไม่ได้รับการศึกษาในระบบขึ้น

จากคำสั่งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ดังนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของชุมชนชาวไทยภูเขาและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังนี้

แนวคิด

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นแนวคิดจึงแตกต่างไปจากการจัดการศึกษาโดยทั่วไปหลายประการ โดยได้กำหนดแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นการจัดการศึกษาที่จัดสาระและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายยืดหยุ่นตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน
- 2) เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว และชุมชน
- 3) เป็นการศึกษาที่ธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของแต่ละชนเผ่าพร้อมทั้งมีความสำนึกในความเป็นไทย

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมและชุมชนบนพื้นที่สูง จึงได้กำหนดหลักการไว้ดังนี้

- 1) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมที่จัดให้กับทุกคนในชุมชนตามความต้องการ ความสนใจ วยและความสามารถของผู้เรียน
- 2) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ผู้เรียนอาศัยวิธีการทั้งในระบบและนอกระบบ หรือตามอัธยาศัยในการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
- 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้
- 4) จัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ภายใต้ชื่อ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงสอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
- 2) เพื่อให้มีแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งคือย พลาดและขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบหรือในพื้นที่ที่สถานศึกษาในระบบไม่สามารถจัดการศึกษาให้ได้
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายและให้มีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน

เป้าหมาย

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวคิดหลักการและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น มุ่งสู่เป้าหมายดังนี้

1) ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน เนื่องจากการศึกษาเป็นเรื่องของการเรียนรู้ และการเรียนรู้ดังกล่าวต้องสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ได้ ตามสภาพที่ได้เรียนรู้ทั้งการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

2) ให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองโดยที่ชุมชนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้

3) ให้บุคคลเกิดการพัฒนากิจกรรมพื้นฐานต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการทำงานไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ทักษะการคิด และทักษะการแสวงหาความรู้

4) ให้ชุมชนอยู่ในสภาพของสังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะของชุมชนที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้คนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้เหล่านั้นเต็มศักยภาพ สภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้รับการแก้ไขและเกิดการเรียนรู้ตามวิถีประชาธิปไตย

5) ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ โดยทุกคนสามารถตระหนักถึงความถูกต้องความดีงามในการดำรงชีวิตในชุมชนให้เป็นไปตามกฎ กติกาของชุมชนและประเทศชาติ

6) ให้สามารถดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชนเผ่า เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ และภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของชนเผ่า ในขณะเดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย¹⁵

2.3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ประกอบด้วย

1) กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเป้าหมายในการดำเนินงานจัดสรร สนับสนุนงบประมาณ บริหาร กำกับติดตามการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ประสานงานเครือข่าย องค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนสวัสดิการต่าง ๆ แก่บุคลากรผู้ดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

2) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (ศนภ.) มีหน้าที่ในการวิจัย พัฒนาสื่อ รูปแบบกระบวนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง นิเทศ ติดตาม ประเมินผล พัฒนา

¹⁵ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแม่ทา, “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง”, รายงานการวิจัย, (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง), 2539, หน้า 7.

บุคลากร ให้คำปรึกษา แนะนำทางด้านวิชาการแก่เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชน บนพื้นที่สูง ผลิตภัณฑ์การเรียนรู้ คู่มือเอกสารทางวิชาการ จัดทำแบบฟอร์มการดำเนินงาน จัดทำ ข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

3) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด (ศนจ.) มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนบนพื้นที่สูงระดับจังหวัดจัดทำค่าของงบประมาณในการดำเนินงานต่อส่วนกลาง จัดสรรอัตราตำแหน่งสรรหาและแต่งตั้งอาสาสมัครฯ เบิกจ่ายเงินค่าจ้าง ตลอดจนเงินเล็กน้อยจ้างครูอาสาสมัครฯ มีหน้าที่กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรของ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ประสานงานกับหน่วยงานองค์กรเกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูล สารสนเทศ และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

4) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) เป็นสถานศึกษามีหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย แผนงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับ ณ วันนี้อยู่เป็นหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอยู่ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สรรหาและพิจารณาโยกย้าย บุคลากร พัฒนาบุคลากร พัฒนาหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลการเรียน การอนุมัติผลการเรียน การออกหลักฐานการศึกษาให้กับผู้ที่จบหลักสูตร รายงาน ผู้จบหลักสูตรต่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จัดระบบจัดเก็บหลักฐานการศึกษา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน ประสานงานกับหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ควบคุม ดูแล นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครฯ ประเมินคุณภาพ ภายในของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จัดทำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

5) ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) เป็นหน่วยจัดกิจกรรม การเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ดังนี้

2.3.3 บทบาทของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน เรื่องของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการจัดทำแผนการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การ สร้างและปรับปรุงสื่อการเรียน การบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ และประเมินผลการจบหลักสูตรของผู้เรียนจัดทำร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

2) มีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและประสานงานให้เกิดการเรียนรู้ โดยเป็นผู้ให้การแนะนำ ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ชุมชนรวมทั้งการประสานให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน โดยการผลิตและจัดหาสื่อที่เหมาะสมกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายไว้ในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้ตามอรรถาธิบาย ให้คำปรึกษา แนะนำในด้านสุขภาพอนามัยการศึกษาคือ การจัดทำโครงการของชุมชน เป็นต้น ประสานงานและจัดบริการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นกลุ่มพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ประสานงานผู้รู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข เกษตร พัฒนาชุมชน เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) มีหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงบรรลุเป้าหมาย ครอบคลุมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จึงมีหน้าที่ในการจัดแหล่งการเรียนรู้ โดยตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ ให้ร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ จัดเตรียมแหล่งความรู้ในชุมชน ทั้งบุคคล ภูมิปัญญา สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน จัดทำทะเบียน คือทะเบียนผู้เรียนและวัสดุครุภัณฑ์ จัดทำแผนงานโครงการคือ แผนปฏิบัติงานประจำเดือน/ปีร่วมกับกลุ่มครู ครูนิเทศ และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนร่วมกับชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการดำเนินงานส่งครูนิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา

4) มีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารและธุรการอื่น ๆ กล่าวคือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของชุมชน การจัดทำบันทึกผลการปฏิบัติงานประจำวัน จัดทำสมุดนิเทศของชุมชน การจัดทำบันทึกผลการปฏิบัติงานประจำวัน จัดทำสมุดนิเทศตรวจเยี่ยมสำหรับผู้นิเทศการปฏิบัติงานของครู จัดทำสมุดเยี่ยม จัดทำเอกสารงานธุรการอื่น ๆ เช่น จัดเก็บเอกสารทางราชการ จัดทำรายงานส่งผู้บริหารสถานศึกษา

5) มีหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำการพัฒนา โดยทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในปัญหาของชุมชนและดำเนินการแก้ไขพัฒนาชุมชนของตนเอง

6) มีหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ต้องปฏิบัติตนในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน โดยการศึกษา ทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนและปรับตัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ครูนิเทศ

มีบทบาทหน้าที่ในด้านวิชาการ การจัดการและประสานงานเพื่อให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูนิเทศจึงมีหน้าที่สำคัญดังนี้

1) ในด้านวิชาการ ครูนิเทศมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมายครูประจำ ศศช. ร่วมกับกลุ่มครูและชุมชนพัฒนาสื่อ หลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ นิเทศติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้หลักสูตรการดำเนินงานของครู ร่วมพัฒนาคุณภาพของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนฯ “แม่ฟ้าหลวง” ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ปรึกษา ร่วมแก้ปัญหาให้คำแนะนำแก่ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน ร่วมประเมินผลการเรียนและการจบหลักสูตรของผู้เรียน ร่วมประเมินและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบ

2) ในด้านการจัดการ ครูนิเทศมีหน้าที่ในการจัดทำบันทึกการปฏิบัติงานประจำวัน จัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำเดือน / ปี ให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ และรวบรวมแผนการดำเนินงานโครงการของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนส่งผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนระห่างครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินผลงาน วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแก้ไขโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และนำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง สืบหาความต้องการการใช้วัสดุอุปกรณ์ของศูนย์การเรียนชุมชนภายในกลุ่ม และสรุปนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอรับการสนับสนุน พร้อมทั้งจัดสรรบริการวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนให้กับศูนย์การเรียนชุมชนที่รับผิดชอบ ตรวจสอบหลักฐานการศึกษาผู้จบหลักสูตรและนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุมัติ และดูแลการจัดทำเอกสารทางวิชาการของครูผู้สอนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติ

3) ในด้านการประสานงาน ครูนิเทศมีหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษาและหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นสื่อกลางในการติดต่อให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างครู ศศช.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมคณะครูและชุมชนในหมู่บ้านที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ

2.3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

องค์กรชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงนั้น มีดังนี้

1) คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีหน้าที่ร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” แก้ไขปัญหา

และพัฒนากิจกรรมตลอดจนประสานงานเครือข่ายในชุมชน ให้ความร่วมมือกันพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

2) คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ร่วมวางแผนการบริหารการจัดกิจกรรมการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมประเมินผลการรับรองการจบหลักสูตรของผู้เรียน กำกับดูแล ตรวจสอบ การปฏิบัติงานของครูและการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมประเมินผลการทำงานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”¹⁶

3) องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบายจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร่วมนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

2.3.5 ขอบข่ายของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงนั้นมีดังนี้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

1) จุดมุ่งหมาย

จัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาความพร้อมของเด็กในชุมชนบนพื้นที่สูง ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับบังคับ

2) วิธีการจัดกิจกรรม

ผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กอายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งอยู่ในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

ผู้จัดกิจกรรม ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ร่วมกับชุมชน เช่น ผู้ปกครอง กลุ่มแม่บ้าน ยุวกรรมการหย่อมบ้าน ฯลฯ

กิจกรรม ให้มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น ดูแลสุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย นันทนาการ การส่งเสริมโภชนาการ (อาหารกลางวันและอาหารเสริม(นม) การฝึกทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย

3) สื่อในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ครูสามารถพัฒนาหรือจัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กขึ้นเอง โดยนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ เช่น สื่อธรรมชาติ สื่อ

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อของจริงและอื่น ๆ ที่ใช้ได้สะดวก จัดหาได้ง่าย มีความเหมาะสม ปลอดภัยต่อการใช้

4) การประเมินผล

ให้ครู ผู้ปกครอง ชาวบ้าน และหน่วยงานอื่นร่วมกันในการวัดและประเมินผลพัฒนาการและการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสามารถเลือกวิธีการวัดและประเมินผลได้หลายวิธี เช่น การชั่งน้ำหนัก การวัด ส่วนสูง การสังเกต พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ฯลฯ เสร็จแล้วจดบันทึกไว้¹⁷

การส่งเสริมการรู้หนังสือ

1) จุดมุ่งหมายจัดการศึกษาเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนบนพื้นที่สูงได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และเป็น เครื่องมือแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

2) วิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือ

ผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ในชุมชนที่ยังไม่รู้หนังสือหรือรู้หนังสือแล้วแต่ ลืม เนื่องจากไม่ได้ใช้เป็นประจำ

ผู้จัดกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือผู้ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เป็นผู้จัดกิจกรรมหรือส่งเสริมให้มีครู ชาวบ้าน โดยครูต้องจัดทำทะเบียนบัญชี ชื่อผู้เรียนไว้เป็นหลักฐานของแต่ละรุ่น มีการรายงาน ประจำเดือนให้สถานศึกษาเพื่อรับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และบุคคลอื่นใดที่ไม่ใช่ ครูประจำศูนย์ฯ ก็สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือได้ ทั้งนี้จะมีครูประจำศูนย์ฯ เป็นผู้ กำกับดูแลให้การช่วยเหลือสนับสนุน

3) สื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ สามารถ ใช้สื่อการเรียนที่หลากหลายได้ เช่น

1. สื่อแบบเรียนส่งเสริมการรู้หนังสือไทยภาคเหนือ
2. สื่อแบบเรียนส่งเสริมการรณรงค์การรู้หนังสือแห่งชาติ
3. สื่อแบบเรียนส่งเสริมรณรงค์การรู้หนังสือสำหรับชาวเขา
4. สื่อแบบเรียนที่ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันคิดผลิตขึ้นมาใช้เอง
5. สื่อแบบเรียนอื่น ๆ

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18

4) การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องทำการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนว่าเกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านการฟัง พูด อ่านเขียน ภาษาไทยได้มากน้อยเพียงใดโดยใช้แบบวัดแบบประเมินผลตามจุดประสงค์ของสื่อที่นำมาใช้¹⁸

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) จุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพการดำเนินชีวิต

2) วิธีการจัดการเรียนรู้

1. หลักสูตร ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในการจัดการศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

* กลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

* กลุ่มเด็กอายุ 7-15 ปี ที่มีความประสงค์จะเข้ารับการศึกษากับศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

* กลุ่มเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว มีความประสงค์จะศึกษาต่อให้จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

3) วิธีการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนบนพื้นที่สูงทั้ง 3 กลุ่ม มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียนชุมชน จึงกำหนดวิธีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	ระดับการศึกษา	วิธีการจัดการศึกษา
1. ผู้ใหญ่ที่มีอายุครบ 15 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป	- ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น - มัธยมศึกษาตอนปลาย	ให้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เช่นเดียวกับพื้นที่ปกติ

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

กลุ่มเป้าหมาย	ระดับการศึกษา	วิธีการจัดการศึกษา
2. เด็กอายุ 7-15 ปีที่มีความประสงค์จะศึกษากับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”	- ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น	ให้ดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับเด็กในชุมชนบนพื้นที่สูงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เด็กที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วมีความประสงค์จะศึกษาค่อให้จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”	- มัธยมศึกษาตอนปลาย	ให้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เช่นเดียวกับพื้นที่ปกติ

4) สื่อ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่เรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้อะไรก็ได้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว เช่น สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ รวมทั้งในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ตามความเหมาะสมและปัจจุบันกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ผลิตสื่อการเรียนรู้อันเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมตามกรอบสาระของหลักสูตร

5) เวลาเรียน

เวลาเรียนในแต่ละระดับให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้กับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

6) การวัดและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการที่ต้องใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองและได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในฐานะสถานศึกษาผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดผลประเมินผลการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนหรือกลุ่มระดับสถานศึกษาและระดับชาติ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลการเรียนระดับชั้นเรียนหรือกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่เพื่อบ่งชี้ว่า คำตอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์อันเป็นผลต่อเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายปี ระดับหรือช่วงชั้น เพื่อสถานศึกษานำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินช่วงชั้นและระดับไปพิจารณาตัดสินใจเลื่อนช่วงชั้นหรือระดับ กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดการสอนซ่อมเสริมและจัดการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3. การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของทุกระดับชั้นหรือช่วงชั้น เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการและกรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายสถานศึกษารายอำเภอ รายจังหวัด รายภาค และภาพรวมของประเทศ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

4. เกณฑ์ผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนปีที่ 6) โดยผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการและกรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

สำหรับแนวทางการวัดและการประเมินผลการเรียน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ศึกษารายละเอียดได้จากเอกสารแนวทางการวัดผล และประเมินผลการเรียน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน¹⁹

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

1) จุดมุ่งหมาย

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพ มีทักษะการทำงาน การจัดการ สามารถนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพงาน สามารถทำงานเป็น หมู่คณะได้ มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ในการประกอบอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2) วิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีกลวิธีการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ให้ครบองค์รวมของการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน คือ ผู้เรียนต้องมีความรู้ มีทักษะ กระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในงานอาชีพนั้น ๆ

2. ครูสามารถนำเอาความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไปบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ เช่น กระบวนการคิด การทำงาน การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ฯลฯ จนทำให้เกิดทักษะในการทำงาน รวมทั้ง การสร้างงานการพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ

3. การจัดการเรียนรู้ สามารถจัดได้ทั้งภายในศูนย์ฯ นอกศูนย์ฯ โดยจัดในแหล่งการเรียนรู้ ฯลฯ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ดำเนินงานและดุลพินิจของครูด้วย

4. การจัดการเรียนรู้ ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด และเห็นประโยชน์ คุณค่า ความสำคัญและมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

5. การจัดการเรียนรู้ครูต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความพร้อมทางร่างกาย อุปนิสัย สติปัญญา และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย

6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนอาชีพ ครูควรมี รูปแบบวิธีการเรียนรู้ ดังนี้

- เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริง อย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ ขั้น ศึกษาและวิเคราะห์ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมิน/ปรับปรุง

¹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

- เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในเรื่องที่ตนเองในสนใจจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งนี้ครูต้องให้ผู้เรียนได้มีการเขียนบันทึกหรือเรียบเรียงเรื่อง กระบวนการแสวงหาความรู้ เพื่อเสนอต่อผู้สอนหรือกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน

- เรียนรู้จากประสบการณ์ ครูต้องสร้างกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับสภาพการณ์ของผู้เรียน ให้เกิดมีการอภิปราย วิเคราะห์ กำหนดเป็นหลักการหรือแนวคิด และนำเอาหลักการหรือแนวคิดที่ได้ไปใช้กับกิจกรรมนั้น ๆ

- เรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การสร้างค่านิยม การคิดรวบยอด การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ

3) สื่อ

ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีคุณภาพและมีความหลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีคุณค่า น่าสนใจ เข้าใจง่าย ใช้ได้สะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย เพื่อให้มีสื่อการเรียนรู้ที่จะนำพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรมีแนวทางในการพัฒนาสื่อ ดังนี้

1. จัดทำ จัดหา สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับศึกษาค้นคว้า เสริมความรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีอยู่แล้วตามแหล่งวารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
4. เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. จัดทำ จัดหาแหล่งเครือข่ายการเรียนรู้ ให้มีสื่อการเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าของผู้เรียนเป็นต้น

สื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่มากมาย สามารถนำมาปรับปรุง พัฒนาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ

4) การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อนำเอาผลไปพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอน และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจผลการเรียนครูสามารถเลือกวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้หลายวิธี ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรม และความสามารถในการปฏิบัติ ใช้การสังเกต สังเกตผลการเรียนที่กำหนดออกมาเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแล้วบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2. การทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบ
3. การวัด เช่น การวัดเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกภาพ การปรับตัวด้วยแบบวัดต่างๆ
4. สัมภาษณ์ เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไป ทดสอบความรู้ ความเข้าใจ
5. การสำรวจ ใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ทราบความรู้ เจตคติ ความรู้สึก ความคิดเห็น
6. แฟ้มสะสมผลงาน เป็นแหล่งรวบรวมผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการวัดที่หลากหลาย แฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียนจะช่วยให้ครูติดตามดูแลผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียนได้
7. วัดประเมินผลจากผลงานหรือผลผลิต

นอกจากนี้การวัดผลการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ครูควรต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ตัดสินผลการเรียน ควรต้องมีการวัดผลเป็นระยะ มีการเก็บผลการประเมิน ไม่ควรใช้การวัดผลเพียงครั้งเดียวแล้วใช้ตัดสินผลการเรียน
2. ตัดสินผลการเรียนบนพื้นฐาน พฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน และมีเกณฑ์การวัดที่จำแนกความก้าวหน้าของผู้เรียนได้
3. นำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาความก้าวหน้าผู้เรียนเป็นรายบุคคล
4. ใช้วิธีการวัดผล ประเมินผล ที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งหมด
5. นำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น²⁰

การจัดการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

1) จุดมุ่งหมาย

มุ่งพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนให้มีทักษะการคิด การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนจัดการ การแสวงหาและการใช้ข้อมูล เพื่อนำมาพัฒนาพฤติกรรมของตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2) วิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการให้บริการที่จะพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีหลักการจัด ดังนี้

1. ให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจน
2. จัดให้มีความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

²⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

3. การจัดกิจกรรม สาระการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตจริงและให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ใช้กระบวนการกลุ่ม จัดประสบการณ์การเรียนรู้ฝึกให้คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิต

5. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

6. ใช้หลักการการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

7. จัดการเรียนรู้ในลักษณะ กลุ่มสนใจ การฝึกอบรม กิจกรรมค่าย กิจกรรมชุมชน

8. จัดการศึกษาในรูปแบบโครงการ การศึกษานอกระบบ และอรรถศาสตร์ให้สอดคล้องกับวัย อาชีพ ความต้องการของผู้เรียนเนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ควรจะนำเรื่อง สุขภาพอนามัย การป้องกันโรคภัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน การอนุรักษ์สิ่ง แวดล้อมและทรัพยากร และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ เป็นต้น

3) สื่อ

สื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม ควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสามารถจำแนกสื่อเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

- สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสารหนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ฯลฯ เป็นต้น

- สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุ เช่น TV / V.D.O เทป คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เป็นต้น

- สื่อ อื่น ๆ นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี 2 ประเภทดังกล่าว ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม / กระบวนการ และสื่อวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น

4) การวัดผลและการประเมินผล

เป้าหมายสำคัญของการวัดผลประเมินผล คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู และพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนในการวัดผลประเมินผลมีอยู่หลายวิธีการซึ่งครูจะสามารถเลือกได้หลาย ๆ วิธีการซึ่งในที่นี้จะให้ข้อเสนอวิธีการวัดผลประเมินผล ดังนี้

- ประเมินผลด้วยการสื่อสารส่วนบุคคลได้แก่ การถามตอบ การพบปะสนทนา พูดคุยกับ ผู้เรียน การพบปะพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ การ อ่านบันทึกของผู้เรียนและการตรวจสอบแบบฝึกหัด

- ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง เป็นวิธีการประเมินที่ครอบคลุมหมายงานหรือภารกิจให้ ผู้เรียนปฏิบัติ โดยที่ครูต้องเตรียมการให้กับผู้เรียนปฏิบัติ 2 ประการ คือ ภาระงานหรือกิจกรรมที่ ให้ผู้เรียนปฏิบัติและเกณฑ์การให้คะแนน

- ประเมินผลจากสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่ไม่แตกต่างไปจากการประเมินการ ปฏิบัติจริง แต่มีความยุ่งยากมากกว่า เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริงหรือจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียง ทำให้สามารถทราบถึงความเป็นจริงของผู้เรียน ว่ามีจุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใดเพื่อนำไปสู่ การแก้ไขได้ตรงจุด

- ประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินผลที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินผล เป็นไปตามสภาพจริงมีความสมบูรณ์ สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนได้เก็บ รวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริงทั้งในการเรียนหรือในชีวิตที่เกี่ยวข้อง²¹

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

1) จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาประชาชนในสังคมและชุมชนชาวไทยบนพื้นที่สูง ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มี คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเอื้ออาทร มีคุณธรรมจริยธรรม สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดำรงอยู่ในสังคมตามวิถีแห่งประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง โดยใช้กระบวนการการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา บูรณาการความรู้ และประสบการณ์เดิมกับความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน ของประชาชน ตลอดจนใช้ชุมชนรวมทั้งทุนทางสังคมเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้

2) วิธีการจัดการเรียนรู้

1. กลุ่มเป้าหมายผู้เรียน ได้แก่ ประชาชนทุกคนในชุมชน

2. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชนบนพื้นที่สูง ต้องยึดหลักการสำคัญ ในการจัดการศึกษาที่ประชาชนมีส่วนร่วม ใช้ชุมชนเป็นฐานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและ ชุมชนจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิด

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

ความเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับสภาพสังคม และชุมชนของตนเองก่อน แล้วจึงร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เนื้อหาสาระจะเน้นหนักในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น สิ่งแวดล้อม สังคมประชาธิปไตย ความสงบสุขในสังคม การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การออกแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ สภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียนในชุมชนแต่ละแห่ง เช่น การจัดการศึกษาเกี่ยวกับกองทุน การใช้กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นกลไกของการจัดการทรัพยากรและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้จะผสมผสานกัน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และอรรถาศัย

3) สื่อ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง มุ่งส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการปฏิบัติจริง ครูจึงสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเรา เช่น สื่อ ธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ รวมทั้งในระบบสารสนเทศ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มีเป้าหมายเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนและพัฒนางาน ดังนี้

- การวัดและการประเมินผลการจัดการศึกษาในแต่ละเนื้อหาของหลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามความเหมาะสม เช่น ใช้การสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ การพูดคุย การซักถาม เป็นต้น

- การประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาสังคมและชุมชน ทำให้ครูและผู้เรียนชุมชนได้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลสำเร็จในการพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง โดยประเมินจากสภาพจริง เช่น การตรวจผลงาน การสำรวจความพึงพอใจของชุมชน เป็นต้น

4) การเทียบโอนผลการเรียน

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ไว้ 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกำหนดให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่เคยได้รับการเรียนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตรที่กำลังศึกษาได้

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง สถานศึกษาจึงสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การเรียนรู้ และหรือจากการทำงาน จากประสบการณ์ชีวิต การประกอบอาชีพ มาเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตรในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ได้ ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้ 1) พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา 2) ประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน

ทั้งนี้ให้สถานศึกษาดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด²²

2.4 การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

2.4.1 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีการบริหารจัดการในแต่ละระดับ มีดังนี้

1) หมู่บ้าน จริตประเพณีของชนเผ่าแต่ละชุมชน จะเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมและมีครูนิเทศเป็นผู้ติดตาม สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครหรือครูคอย

2) กลุ่มบ้าน จัดให้มีระบบบริหารลักษณะกลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มละประมาณ 4-8 หมู่บ้านตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยมีครูนิเทศรับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3) ตำบล เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย ทิศทาง และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่มีอยู่ภายใต้ตำบลนั้น ๆ

4) อำเภอ โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เป็นผู้กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูนิเทศ ติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

5) จังหวัด โดยสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบ ด้านการวางแผนการบริหารบุคคล กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครู และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ นิเทศ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

6) ส่วนกลาง โดยสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน เป็นผู้กำหนดนโยบายสนับสนุนงบประมาณ กำกับ ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้²³

2.4.2 การดำเนินงานด้านวิชาการ

จากบทบาทหน้าที่และกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จะเห็นได้ว่าภารกิจนั้นครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชน ดังนั้น กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ครูจัดอย่างต่อเนื่อง

1) จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนกลุ่มเด็ก ผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีทั้งเด็กก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน เช่น เด็กก่อนวัยเรียนจะจัดการศึกษาในเรื่องของการเตรียมความพร้อมส่วนเด็กในวัยเรียนจะจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนกลุ่มนี้มักจัดในเวลากลางวัน

2) จัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนที่มีงานทำเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจึงมักจัดขึ้นทั้งในเวลากลางวัน และเวลากลางคืนตามความพร้อมของผู้เรียนที่มีวันหยุดหรือเวลาว่าง เช่น หยุดตามประเพณีของชุมชนช่วงเว้นจากฤดูการเกษตร เป็นต้น

3) จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชดำริ เป็นต้นว่า การเสริมสารอาหารและวิตามิน (สารไอโอดีน ธาตุเหล็ก วิตามินเอ ฯลฯ) การเกษตรในครอบครัว การส่งเสริมอาชีพ อนามัยและภาวะโภชนาการ ชนาคารข้าว กองทุนต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงชีวิตของชาวไทยภูเขา ค่อนข้างจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากประชาชนคนไทยทั่วไป ประกอบกับข้อจำกัดด้านภูมิประเทศของถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้การเข้าถึงการบริการจากรัฐไม่พอเพียงและทั่วถึง จึงเป็นชุมชนที่ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นราบ ด้วยความห่วงใยในพสกนิกร พระบรมวงศานุวงศ์ได้ทรงพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยทุกพระองค์ทรงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยภูเขาโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ดังนั้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีการเชื่อมโยงเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม ความรับผิดชอบ วิถีประชาธิปไตย เป็นต้น

4) จัดกิจกรรมการศึกษาพัฒนาศักยภาพของชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้น อำนวยความสะดวกให้ชุมชนเกิดกิจกรรมการพบปะพูดคุย ค้นหาสภาพปัญหาของชุมชนพร้อมทั้งหา

²³ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ, แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2535), หน้า 15.

แนวทางปรับปรุงแก้ไขโดยชุมชน เพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนมุ่งสู่การพัฒนาชุมชนให้มีสภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และพึ่งพาตนเองในที่สุด

5) จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน เป็นการกระตุ้น ประสานงานให้เกิดกิจกรรมพัฒนาชุมชนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิต เช่น สุขภาพอนามัยชุมชนสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน กิจกรรมชุมชนตามครรลองแห่งวิถีชีวิตของชนเผ่า เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปลุกจิตสำนึกให้รัก ห่วงแหนและเห็นความสำคัญขอถิ่นที่อยู่อาศัยทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ความดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า และสร้างความสามัคคีในชุมชนพื้นฐาน แห่งความเป็นชาติไทย

6) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน นอกจากภารกิจจัดการศึกษาโดยตรงแล้วในเวลาว่างเว้นจากภารกิจจัดการเรียนรู้อีกกับผู้บริหารบริการ ครูจะใช้เวลาส่วนนี้สำหรับออกเยี่ยมเยียนชุมชน เพื่อพบปะพูดคุย สร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้าน พร้อมทั้งให้บริการการศึกษาเป็นรายบุคคลหรือครอบครัวที่ไปเยี่ยมตามสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลหรือครอบครัวนั้น ๆ การปฏิบัติหน้าที่ของครูอาสาสมัคร และศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” นั้นจะมีความแตกต่างไปจากโรงเรียนในระบบทั่วไป กล่าวคือไม่ได้เริ่มขึ้นในเวลา 08.30 น. และเลิกในเวลา 16.30 น. แต่จะทำหน้าที่ตลอดเวลา ขณะที่อยู่ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน²⁴

2.4.3 การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เป้าหมายของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงก็คือให้ชุมชนมีสภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และพึ่งตนเอง ในการดำเนินงานจึงเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตัวเอง เกิดความภูมิใจ เกิดความคิดที่จะพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเกิดการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานจัดการศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีแนวทางและวิธีการพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

แนวทางสำหรับครูที่จะเข้าไปทำงานอยู่ในชุมชน

1) ครูต้องเริ่มด้วยการมีทัศนคติที่ดีต่อชาวไทยภูเขา ให้เกียรติชุมชนที่เข้าไปปฏิบัติงาน ไม่คิดว่าตัวเองมีความรู้หรือความเป็นอยู่เหนือกว่าคนในชุมชน ศึกษาและเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและปรับตัวเข้ากับชุมชน ประพฤติปฏิบัติตนเสมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในชุมชน

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

2) การสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะกิจกรรมการศึกษาตามหลักการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความจำเป็นและความต้องการของชุมชน โดยในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูต้องเริ่มต้นด้วยการสำรวจความคิดเห็นความต้องการของชาวบ้านก่อน ซึ่งบางครั้งความจำเป็นและความต้องการของชาวบ้านอาจไม่ตรงกัน ชาวบ้านบางส่วนอาจต้องการในเรื่องวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ดังนั้นการสำรวจความจำเป็นและความต้องการของชาวบ้าน ครูจึงต้องทำอย่างถี่ถ้วน ให้ทั่วถึงและเป็นความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ และจะขาดไม่ได้ในการสำรวจก็คือ การริเริ่มเสนอประเด็นใดกับชุมชน ครูควรจะหาทางชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้นำในด้านต่าง ๆ ของชุมชนก่อน จะได้ช่วยให้การดำเนินงานของครูสะดวกยิ่งขึ้น หลังจากได้สำรวจและวิเคราะห์อย่างละเอียดจะทำให้ครูอาสาสมัคร ฯ ประเมินได้ว่า สิ่งที่จะเสนอเข้าไปนั้นจะได้รับการยอมรับจากชุมชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูจะนำมาวางแผนจัดกิจกรรมต่อไป

3) การดำเนินงาน เมื่อชุมชนยอมรับในการเสนอข้อมูลของครูแล้วจากนั้นก็จะเป็นการปฏิบัติจริงเพื่อให้ประเด็นของการเสนอเกิดผลดี ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การประชุมหารือ การวางแผนการแบ่งหน้าที่ และการลงมือปฏิบัติ ในการดำเนินกิจกรรมทั้งครูและชาวบ้านต้องร่วมกันคิด ร่วมทำไปด้วยกัน โดยพยายามให้ชาวบ้านเป็นหลักในการดำเนินงาน ส่วนครูเป็นเพียงผู้กระตุ้น สนับสนุน ประสานการดำเนินงาน

4) การประเมินผล ในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนทุกกิจกรรมจะต้องมีการประเมินผลตามสภาพจริง โดยครูและชุมชนร่วมกันประเมินผลทุกกิจกรรมเพราะการประเมินเป็นการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน การทำกิจกรรมที่เริ่มจากความต้องการของชุมชน และชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกันลงมือปฏิบัติ ผลการประเมินไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตามชาวบ้านจะเกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของกับผลงานที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สรุปผลการประเมินจะเป็นบทเรียนในการจัดกิจกรรมต่อไป

กระบวนการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการก้าวไปสู่เป้าหมายของการเป็นชุมชนแห่งการพึ่งพาตนเองนั้นคนในชุมชนต้องรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ซึ่งกระบวนการที่จะร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีอยู่หลายประการ เช่น

1) จัดให้มีคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากชาวบ้าน ผู้เรียน ประมาณ 8-10 คน มีครูประจำหมู่บ้านเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารและพัฒนากิจการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

2) จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน คือกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของสมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น โดยหลักการคณะกรรมการหมู่บ้านจะเลือกมาจากสมาชิกที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบ ความเสียสละ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในปัจจุบันแต่ละหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านอยู่แล้ว แต่หมู่บ้านของชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่จะมีสภาพเป็นเพียงหมู่บ้านย่อยของหมู่บ้านทางการหรือที่เรียกกันตามภาษาท้องถิ่นว่า “หย่อมบ้าน” หรือ “ป๊อกบ้าน” จึงอาจมีอยู่บางบ้านที่ยังไม่มีการตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งในกรณีนี้ ควรต้องหาทางผลักดันให้มีขึ้น ส่วนหมู่บ้านที่มีคณะกรรมการหมู่บ้านอยู่แล้ว ก็ควรจะเน้นไปทางด้านการพัฒนาศักยภาพให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การรวมกลุ่มดำเนินงานในหมู่บ้าน การรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น กิจกรรมร้านค้า ชุมชน กองทุนยา ธนาคารข้าว เป็นต้น ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านแล้วยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนได้ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน

การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในการตั้งกลุ่มแต่ละกลุ่มอาจมีเป้าหมายแตกต่างกัน แต่จุดประสงค์หลักก็คือการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน นอกจากนี้กิจกรรมรวมกลุ่มเหล่านี้ยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน สร้างจิตสำนึกที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

4) ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่ม ต่าง ๆ ให้มีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษา

การจัดการศึกษาให้กับชุมชนบนพื้นที่สูงนั้น การดำเนินงานในทุกขั้นตอนทุกกิจกรรม นับตั้งแต่การกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน เนื้อหาที่จะเรียน เป็นต้น ควรจะได้ตระหนักถึงความต้องการและข้อจำกัดของชาวบ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของคนในชุมชน มิใช่เป็นการสร้างระบบไปบังคับให้ชาวบ้านจำเป็นต้องรับการศึกษาตามเงื่อนไขของผู้จัดการศึกษาในทุกกรณี โดยที่ชาวบ้านเป็นเพียงผู้รับบริการแต่มิได้มีสิทธิในการร่วมกำหนดกิจกรรมใด ๆ ดังนั้นควรจึงควรสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการศึกษา ดังนี้

1) กำหนดสถานที่และเวลาเรียน โดยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งเวลาส่วนใหญ่จะถูกใช้ในการทำงานในไร่นา มีเวลาว่างน้อย นอกจากนี้สมาชิกในครัวเรือนทุก

คนยกเว้นเด็กเล็กกับผู้สูงอายุ ก็ล้วนเป็นแรงงานในการทำงานทั้งสิ้น ดังนั้นการกำหนดเวลาเรียน ครูจึงควรจะฟังความเห็นจากผู้เรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ว่าสะดวกและว่างที่จะเรียนได้ในสถานที่ใด เวลาใด เด็กอาจมีเวลาเรียนที่ศูนย์ ฯ ได้ในช่วงเวลาเช้าหรือบ่าย ผู้ใหญ่มีเวลาเรียนในเวลากลางคืนหรือวันหยุดอื่น ๆ

2) กำหนดเนื้อหาที่จะเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ที่ให้ครูและชุมชนได้กำหนดเนื้อหา และเวลาเรียนร่วมกันเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในส่วนี้ครูจึงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนกำหนดเนื้อหาที่ต้องการเรียนแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในขอบเขตที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ไม่ผิดต่อบทเรียนนิยมประเพณีของชุมชน กฎหมายบ้านเมือง สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกลาง และครูต้องออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดในหลักสูตร

3) เป็นวิทยากรพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะด้าน ชาวบ้านจะเป็นผู้มีความรู้เป็นอย่างดี ในเรื่องของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมประจำเผ่า รวมทั้งการเกษตร และเทคโนโลยีพื้นบ้าน ครูจึงควรให้ชาวบ้านผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน เท่าที่จังหวะและโอกาสจะอำนวย

4) ประเมินผลผู้เรียน โดยครู และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ฯ ควรให้ชาวบ้านร่วมวิเคราะห์ ตรวจสอบ ผู้เรียนว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผู้ปกครองพอใจกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดกับลูกหลานหรือไม่ นอกจากนี้ในกรณีที่มอบหมายงานให้ทำ อาจขอความร่วมมือจากชุมชนให้ช่วยติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน ช่วยประเมินผลความรู้เกี่ยวกับทักษะเฉพาะด้าน เป็นต้นว่า การเกษตร ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำเผ่า และให้ความเห็นชอบในการจบหลักสูตรของผู้เรียน²⁵

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ด้านคือ

1) ด้านบริหารจัดการ มีการแบ่งออกเป็นระดับหมู่บ้าน กลุ่มบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และส่วนกลาง โดยมีสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ กำกับ ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้

2) ด้านวิชาการ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่อง มีการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนแต่ละระดับมีกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มเด็กในวัยเรียน และกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีงานทำอยู่แล้ว มีการจัด

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

กิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการศึกษาพัฒนาศักยภาพของชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ มีแนวทางปฏิบัติอย่างสังเขปคือ แนวทางสำหรับครูที่ทำงานอยู่ในชุมชน ต้องมีทัศนคติที่ดี มีความเข้าใจวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา รู้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานและความต้องการของชุมชนในการ ดำรงชีวิต เพื่อใช้ดำเนินงานวางแผน แบ่งหน้าที่ ลงมือปฏิบัติ รวมไปถึงการประเมินผลเพื่อจัด การศึกษาต่อไป ในกระบวนการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ การเรียนฯ คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมกลุ่มดำเนินงานในหมู่บ้าน เพื่อทำกิจกรรมพร้อมทั้งการ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของกรรมการกลุ่มต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในกิจกรรมทางการศึกษา กำหนดสถานที่และเวลาเรียนให้สอดคล้องกับชุมชนที่มีข้อจำกัดในเรื่อง เวลา กำหนดเนื้อหาเรียนให้ตรงความต้องการที่แท้จริง ไม่ขัดขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน เปิด โอกาสให้ชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญเป็นวิทยากรพิเศษให้กับผู้เรียน การประเมินผลผู้เรียนโดยครู และคณะกรรมการศูนย์การเรียนฯ ชาวบ้านควรได้รับโอกาสตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนด้วย การ ทำเช่นนี้ ได้จะเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.5 ข้อมูลของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2531 ได้มีเจ้าหน้าที่จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ได้เข้ามา ดำรวจพื้นที่ของหมู่บ้านชาวเขาอำเภอเชียงดาว ที่มีความต้องการเรียนหนังสือและมีความพร้อมของ ชุมชนจึงให้ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเชียงดาวได้เสนอเรื่องไปยังจังหวัดเพื่อขออนุมัติเปิด ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยครั้งแรกได้เปิดศูนย์การเรียนที่บ้านคอยสามหมื่น ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว และมีองค์การยูเนสโกได้สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน หลังจากนั้นมาก็เริ่มทยอยเปิดศูนย์การเรียนเรื่อยมาตามสภาพความพร้อมและความต้องการของแต่ละ ชุมชนในอำเภอเชียงดาว จนกระทั่งในปัจจุบันมีศูนย์การเรียนชุมชนทั้งหมด 21 ศูนย์ ที่จัด การศึกษา ในรูปแบบศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2.5.2 บทบาทหน้าที่ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีการกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษา 5 ด้าน คือ

1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และ พัฒนาทักษะพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต การทำงาน และการศึกษาต่อเนื่องในอันที่จะเป็นการสร้าง

ความมั่นคงให้กับชีวิตและสามารถอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระตั้งแต่ การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาในหลักสูตรเทียบเท่ากับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาค้นคว้า ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างหลากหลาย

2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเน้นเนื้อหาความรู้และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละภูมิภาค แต่ละพื้นที่ แต่ละท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการระบบบัญชี การตลาด และการบริหารจัดการอย่างครบวงจร สามารถประกอบอาชีพสมัยใหม่หรืออาชีพที่ก้าวหน้าในอนาคต หรือรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพได้ รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพและอาชีพระยะสั้นให้ประชาชนได้ฝึกและพัฒนาทักษะอาชีพเบื้องต้น เพื่อให้สามารถมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพและนำความรู้และทักษะมาใช้ในครอบครัวและชีวิตประจำวัน

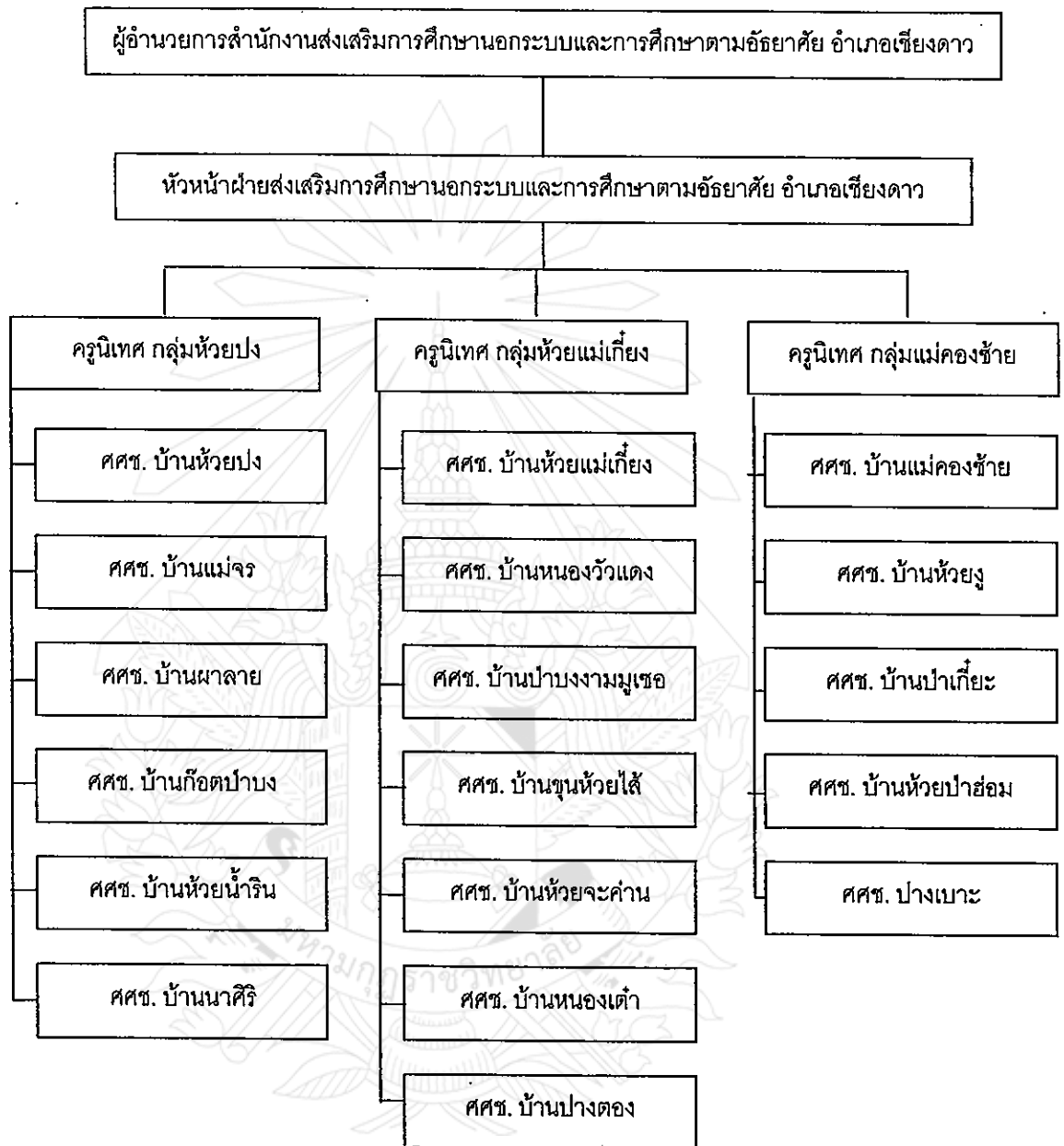
3) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการจัดการเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของประชาชน โดยเน้นให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชีวิตของตนเองให้มีความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าเกียรติศักดิ์ของตนเองซึ่งมีเนื้อหากิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกวัน ได้แก่ ครอบครัวศึกษา ดนตรี กีฬา ยาเสพติด ประชาธิปไตย การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณธรรม และจริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณคดีในรูปแบบต่างๆ เช่น การเข้าค่าย การแข่งขัน การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุและเยาวชน

4) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป เนื้อหาของกิจกรรมขอให้ยึดปัญหาของประเทศเป็นปัญหาของ กศน.มุ่งพัฒนาความสามารถของการแสวงหาความรู้ สร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักการจัดการความรู้และการวิจัยชุมชนบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยใช้รูปแบบการฝึกอบรม การเข้าค่ายการประชุมสัมมนา การศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

5) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเสนอโอกาสและทางเลือก เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองให้แก่ประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มเติมความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างขวางสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงชีวิตให้ก้าวหน้าและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การศึกษาตามอัธยาศัยเกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากสื่อ จากชุมชน และจากแหล่งความรู้ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต²⁶

²⁶ดร. จักรกริช บุญเดช, คู่มือผู้บริหารการศึกษาสำนักงาน กศน.,(กรุงเทพมหานคร : พาสิทธิ์ออฟเซตการพิมพ์, 2553), หน้า 511.

2.5.3 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา กศน. อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2553

แผนผังที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาและในประเด็นที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ดังนี้

เดช สุธรรมปวง ศึกษาศึกษาเรื่อง “การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่” พบว่า “การบริหารงานปกครองของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ด้านวางแผนมีการจัดทำระเบียบ บทลงโทษนักเรียน ด้านบริหารงานปกครองนักเรียน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้มีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบ กำหนดให้มีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีการอบรมนักเรียนทุกสัปดาห์ และจัดกิจกรรมอบรม มอบรางวัล มอบหมายงานหลังเคารพธงชาติทุกวัน

มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนรับผิดชอบเขตพื้นที่ต่างๆของโรงเรียน จัดกิจกรรมด้านยาเสพติด ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ครูทุกคนอบรมสอดส่องดูแลเด็กเดือนให้ข้อคิดเห็น จัดครูแนะแนวช่วยแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดให้มีกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน เพื่อเป็นการจำลองรูปแบบการใช้สิทธิในการเลือกตั้งให้นักเรียนในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง”²⁷

จินดาณดี เลิศมนโนกุล ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับสามเณรชาวเขาในโครงการพระธรรมจาริก” พบว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จคือคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาต้องคอยตรวจสอบการรายงานผลการดำเนินงานของครูในชุมชน คณะกรรมการต้องมีความพร้อมในการที่จะเสียสละเวลาและตระหนักในความสำคัญของครูอาสาสมัคร เพื่อให้ครูสามารถใช้หลักการทางวิชาการ ที่สำคัญคือให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระวิชา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมท้องถิ่น ความต้องการของผู้เรียนในชุมชน ความสอดคล้องกับสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะทำการทดสอบนักเรียนก่อนทำการสอนจริงเพียงบางหน่วยการเรียนเป็นจำนวนมากที่สุด นอกจากนี้ครูยังต้องทำเครื่องมือวัดผลเอง การวัดผลตามวัตถุประสงค์จะทำได้เมื่อจบบทเรียนนั้นๆ เครื่องมือวัดผลที่สำคัญมากที่สุดคือต้องมีความเที่ยงตรง กับจุดประสงค์ และนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนทุกครั้งไป

²⁷เดช สุธรรมปวง, “การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2542, 62 หน้า.

ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนพื้นที่สูง เป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างไปจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ไปจากแนวคิดในการจัดการศึกษาทั่วไปหลายประการ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมและชุมชนบนพื้นที่สูง จะเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมที่จัดให้กับทุกคนในชุมชน ตามความต้องการ ความสนใจ วัย และความสามารถของผู้เรียน เน้นผู้เรียนให้ปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการศึกษาดังกล่าวต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหากิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งเน้นกระบวนการที่บูรณาการด้านการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ คุณธรรมและจริยธรรมอย่างสมดุล ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ความรับผิดชอบ ปลูกฝังนิสัย ใฝ่เรียนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสริมสร้างศักยภาพพัฒนาทักษะที่ต้องการด้วยตนเองให้ยิ่งขึ้นไป”²⁸

ทรงวุฒิ เทพรักษา ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า “ผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนบนพื้นที่สูง ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการเอาใจใส่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบริหาร โดยตรงในระดับนโยบาย ทำให้ขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายที่มอบหมายไป ในส่วนผู้ปฏิบัติการระดับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในชุมชนบนพื้นที่สูง แต่ละโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในแผนปฏิบัติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ บทบาท หน้าที่ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งกับตัวบุคลากรและองค์กรหรือหน่วยงาน จากผลกระทบต่อปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนต้องพึ่งตนเองเพื่อการอยู่รอด ต้องคอยปรับตัวอยู่ตลอดเวลา จึงจะสามารถทำให้องค์กรดำรงอยู่ได้ แต่ข้อด้อยก็คือแผนปฏิบัติการเชิงนโยบายไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร ทำให้ภาพรวมของการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาไม่มีความเป็นเอกภาพ

ในด้านวิชาการก็ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ความสามารถของบุคลากรในแต่ละหน่วยงานเป็นหลัก บางโรงเรียนครูมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู

²⁸จินตคามณี เลิศมโนกุล, “สภาพการจัดการเรียนการสอนสายสามัญและสายอาชีพสำหรับสามเณรชาวเขาในโครงการพระธรรมจาริกวัดศรีโสดา”, รายงานค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2542, 85 หน้า.

รับผิดชอบ เสียสละ ก็ทำให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ แต่บางโรงเรียนคุณครูไม่ได้ให้ความใส่ใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนหรือด้วยความจำเป็นในด้านการดำรงชีพที่มีเงินเดือนน้อยไม่เพียงพอกับความเป็นอยู่ ต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่ การจัดลำดับความสำคัญของงานจึงถูกถ่ายโอนไปอยู่ที่การเอาตัวรอดเพื่อการดำรงอยู่ มากกว่าที่จะมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับนักเรียน ทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอนยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันอยู่พอสมควรระหว่างโรงเรียนในชุมชนบนพื้นที่สูงกับโรงเรียนในพื้นที่ราบ ลักษณะดังกล่าวหมายรวมไปถึงปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูกับชุมชนบนพื้นที่สูงด้วย ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องพัฒนาต่อไป”²⁹

เสน่ห์ ใจอุตม์ ได้ศึกษาเรื่อง “การเข้าสู่ตำแหน่งและความรู้ความเข้าใจของกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “ในแต่ละโรงเรียนส่วนมากผู้ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการโรงเรียนจะมีระดับความรู้ไม่มากนัก และยังไม่มียุทธศาสตร์ความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการศึกษาอย่างแท้จริง จำนวนกว่าครึ่งไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน บางส่วนเข้าใจเพียงว่าคอยรอให้ทางโรงเรียนเรียกเข้าไปประชุมหรือแจ้งข่าวการดำเนินงานหรือกิจกรรมของโรงเรียนเท่านั้น ไม่ได้มีสิทธิมีเสียงหรือมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ แต่ประการใด เพราะส่วนมากทางโรงเรียนก็ดำเนินการเอง โดยที่คณะกรรมการโรงเรียนไม่รู้ จะมารับรู้ก็ต่อเมื่อโรงเรียนแจ้งให้ทราบเท่านั้น ภาพรวมของคณะกรรมการโรงเรียนจึงเป็นเหมือนผู้รับข้อมูลข่าวสารการศึกษาจากโรงเรียนมากกว่าการเข้าไปมีบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโดยตรง

ในเรื่องการเข้าไปรับตำแหน่งกรรมการโรงเรียนนั้น พบว่าส่วนมากก็จะเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคย เคารพ นับถือ มีความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของชุมชน บางคนก็มีความใกล้ชิดกับทางโรงเรียนเป็นการส่วนตัว มีบางส่วนที่เคยเป็นผู้อุปถัมภ์สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนด้วย กำลังทรัพย์ก็ได้รับการเสนอเข้ามารับตำแหน่งดังกล่าวนี้ด้วย คณะกรรมการโรงเรียนส่วนมากจะมีอายุมากแล้ว จึงไม่ค่อยมีบทบาทอะไรมากนักต่อการบริหารการศึกษา แต่การมีตำแหน่งจะทำให้ดูเหมือนว่าเป็นบุคคลสำคัญขึ้นมาในสายตาของคนในชุมชน ทำให้สร้างความภาคภูมิใจแก่เจ้าตัว คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องมีเอาไว้ เพราะถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอยู่มาก โรงเรียนต่าง ๆ ในหลายพื้นที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่ต้องรีบสร้าง

²⁹ทรงวุฒิ เทพรักษา, “การบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเชียงราย), 2544, 145 หน้า.

ความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้นไปกว่านี้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งระดับความรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อจะได้ยกระดับการศึกษาของลูกหลานในชุมชนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น³⁰

มณฑนา เป็งจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “จากนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นของภาครัฐ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็มีปัญหาตรงที่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในระบบการบริหารจัดการศึกษา ส่วนใหญ่แล้วยังขาดวิสัยทัศน์ไม่เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาโดยตรง ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เข้าไปตามบทบาทหรือหน้าที่ซึ่งถูกระบุไว้เป็นตัวอักษร แต่ไม่มีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติงานโดยตรง ผู้รับผิดชอบและมีบทบาทโดยตรงจึงยังเป็นหน่วยงานเดิมคือโรงเรียน ในส่วนระดับนโยบายถือว่าการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องเพิ่มศักยภาพบุคลากรในภาคปฏิบัติจริงให้มีความรู้ ความเข้าใจ บทบาท หน้าที่ของตนให้มากยิ่งขึ้น จากฐานข้อมูลที่ได้มาภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษายังมีน้อยถือว่ายังไม่เป็นไปตามนโยบายการบริหารการศึกษาของภาครัฐ ทำให้คุณภาพการบริหารจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์”³¹

ชัยยง ไชยศรี ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “ในองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีหน้าที่หลักโดยตรงที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายภาครัฐนั้น พบว่าหน่วยงานกว่าครึ่งที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านบุคลากร ยังขาดประสบการณ์ที่จะทำหน้าที่สำคัญด้านบริหารการศึกษาให้แก่ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในระดับที่สูงขึ้นไปจึงควรมีการพัฒนาความพร้อมให้แก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ ก่อน เช่น พัฒนาบุคลากรด้านองค์ความรู้ ความสามารถเพื่อการปฏิบัติงาน พัฒนาความพร้อมด้านทักษะหรือประสบการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมกับองค์กรหรือชุมชนพัฒนาความพร้อมด้านเทคโนโลยีการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

³⁰ เสน่ห์ ใจอุดม, “การเข้าสู่ตำแหน่งและความรู้ความเข้าใจของกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเชียวดาว จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2544, 152 หน้า.

³¹ มณฑนา เป็งจันทร์, “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2544, 135 หน้า.

เพื่อใช้พัฒนาการศึกษายกระดับความพร้อมด้านระบบการวางแผนดำเนินงาน นโยบายระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน ถึงบทบาทหน้าที่ของตน และพัฒนาความพร้อมด้านจิตสำนึกสาธารณะให้แก่บุคลากรในหน่วยงานที่ควรทุ่มเทให้กับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ยกระดับการศึกษาและความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้นในอนาคต”³²

เมฆินทร์ อินตะเสาร์ ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการร่วมมือในการบริหารการศึกษาระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงขนุน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” พบว่า “การบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น หากปราศจากการร่วมมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมประสบความสำเร็จได้ยาก ทางโรงเรียนหากไม่มีส่วนร่วมกับชุมชนใดๆเลย ไม่ว่าจะทางชุมชนจะมีกิจกรรมอันใดก็ตาม ทางโรงเรียนเพิกเฉยเสีย ไม่ใส่ใจเข้าร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น โรงเรียนก็จะถูกปฏิบัติเช่นเดียวกันจากประชาชนในชุมชน ดังนั้นกระบวนการสร้างความร่วมมือกันระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง อาจถือเป็นหัวใจหลักประการหนึ่งในการที่จะบริหารจัดการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล บุคลากรของโรงเรียนเช่นครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านในชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ และชุมชนก็ให้ความสนใจกับบทบาทหน้าที่ของตนที่ต้องมีให้กับโรงเรียน การที่ทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนทัศนคติกันได้ โดยมีเป้าหมายร่วมกันอยู่ที่พัฒนาบุคลากรหรือศักยภาพของคนในชุมชน กระบวนการเหล่านี้นำไปสู่การบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้คือโรงเรียนต้องศึกษาเรียนรู้ ให้มีความเข้าใจชุมชนและชุมชนต้องตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการมีโรงเรียน ควรอยู่ในลักษณะดังกล่าวเพื่อการพึ่งพาอาศัยกันและกันจึงจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”³³

กันตพงศ์ วงศ์ใจคำ ได้ศึกษาเรื่อง “ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนชาวเขาใน ชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า” พบว่า “การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนชาวเขาในชุมชนการ เรียนรู้สมเด็จย่า เป็นการจัดการเรียนการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนต่างๆ ได้ศึกษาทั้ง ภาคนทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพการศึกษาเพื่อพัฒนา

³²ชัยอง ไชยศรี, “แนวทางการพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2545, 142 หน้า.

³³เมฆินทร์ อินตะเสาร์, “กระบวนการร่วมมือในการบริหารการศึกษาระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงขนุน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณรชภัฏเชียงราย), 2546, 139 หน้า.

ชุมชนและสังคม หลักสูตรการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของผู้เรียน ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่าประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยตัวผู้เรียน เมื่อมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและมีเหตุผลพร้อมที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะที่ผู้สอนมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยไม่คิดว่าผู้สอนเป็นผู้รู้อยู่ฝ่ายเดียว ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาสภาพปัญหาของผู้เรียนอย่างถ่องแท้ จัดเนื้อหาสาระและสื่อ รวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้เรียน และสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ นอกจากนี้องค์กร สถาบันและสื่อสารมวลชนยังเป็นอีกปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จัดเวลาให้เป็นคนดี คนเก่ง เป็นผู้นำในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวหรือชุมชนบนพื้นที่สูงต่อไปในอนาคตด้วย”³⁴

โกสุมภ์ สายจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อการพัฒนาชุมชนบนภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบนภูเขาอย่างเป็นรูปธรรมนั้นประกอบด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ แต่องค์ประกอบที่สำคัญจะขาดมิได้ก็คือองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ องค์ประกอบด้านวิชาการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม สามปัจจัยนี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งยังเป็นแกนหลักในแนวทางการจัดการศึกษาเป็นมาตรฐานหรือกำหนดทิศทางได้ เพื่อป้องกันการดำเนินงานไม่ให้ผิดทิศผิดทางส่งเสริมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายการจัดการศึกษาของกลุ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบ”³⁵

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ได้ศึกษาเรื่อง “การนำนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนชาวไทยภูเขาไปดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม” พบว่า “ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นปัจจัยที่จะมองข้ามไม่ได้ นโยบายในการจัดการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานและเป้าหมายในการดำเนินการฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านภาคปฏิบัติโดยตรง ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ

³⁴ กันตพงศ์ วงศ์ใจคำ, “การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนชาวเขาในชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2549, 130 หน้า.

³⁵ โกสุมภ์ สายจันทร์, “ผลกระทบของการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อการพัฒนาชุมชนเขตภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่”, รายงานการวิจัย, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2529, 95 หน้า.

เพื่อการดำเนินงานเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนชาวไทยภูเขาได้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนได้ โดยไม่ล้มล้างถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมและความต้องการของชาวเขา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนด ทิศทางบริหารจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับชุมชนชาวไทยภูเขาต่อไป”³⁶

ทวีศักดิ์ ไชยเขียว ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายเผ่าร่วมกัน” พบว่า “แนวคิด รูปแบบ และวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียน พื้นที่สูง ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานก็คือการบริหารจัดการ รูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติล้วนมีหลักอิงอาศัยอยู่ที่ตัวกระบวนการจัดการเป็น สำคัญ ในบางกรณีถึงแม้ว่าแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการดำเนินการจะถูกต้องเหมาะสมในทัศนะผู้ ปฏิบัติหรือฝ่ายดำเนินการ หากฝ่ายบริหารจัดการไม่เห็นด้วยก็เป็นการยากที่จะผลักดันเพื่อนำไปสู่ ภาวะปฏิบัติจริงได้ ฉะนั้น แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายบริหารจัดการ จึงจะได้รับ การตอบสนองในเชิงปฏิบัติจริงมากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ”³⁷

ภู่งศ์ ภู่อารณ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการกิจกรรมการศึกษาในระบบการศึกษานอก ระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” พบว่า การบูรณา การกิจกรรมด้านวิชาเป็นเรื่องหลักที่เป็นแกนกลางที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการบูรณาการมาก ที่สุด เพราะมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบต่อผู้เรียนใน โรงเรียนกับในชุมชนโดยตรง แต่ กิจกรรมด้านวิชาการที่มีความสำคัญมากที่สุดดังกล่าว กลับไม่ได้รับความสนใจหรือการเอาใจใส่ ในประเด็นนี้เท่าที่ควรจะเป็นมากเท่าไร เมื่อเทียบกับด้านบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม แล้ว จึงถูกจัดลำดับความสำคัญเอาไว้ในระดับน้อยที่สุด”³⁸

³⁶สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “นโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขา ในประเทศไทย”, รายงานการวิจัย, (กองทุนการวิจัยสำนักนายกรัฐมนตรี), 2526-2527, 153 หน้า.

³⁷ทวีศักดิ์ ไชยเขียว, “แนวคิดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่มี นักเรียนหลายเผ่าเรียนรวมกัน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2541, 115 หน้า.

³⁸ภู่งศ์ ภู่อารณ์, “การบูรณาการกิจกรรมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียนและ การศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2541, 142 หน้า.

วันชัย วัฒนศัพท์ ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน” พบว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลัก มีบทบาทสามารถจะกำหนดอนาคตด้านการพัฒนาการศึกษาของคนในชุมชนได้ โดยผู้บริหารหน่วยงานนี้ ควรตระหนักถึงความต้องการของชาวบ้านและข้อจำกัดของชุมชน เพื่อดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ให้ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่เป็นการสร้างระบบเพื่อเข้าไปบังคับให้ชาวบ้านจำเป็นต้องรับการศึกษา ความเงื่อนใจของผู้จัดการศึกษาทุกกรณีไป โดยที่ชาวบ้านเป็นผู้รับบริการ แต่ไม่มีสิทธิในการร่วมกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง”³⁹

ศรีสมร ใจผูก และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า “องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหัวใจหรือเป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม องค์การบริหารส่วนตำบลต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา พร้อมทั้งเรียนรู้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่าตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร และจะเข้าไปให้การสนับสนุนได้อย่างไร จึงจะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง ประสงค์หรือถูกเป้าหมาย มีโครงการในการระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มาช่วยกัน เพราะการบริหารจัดการศึกษาไม่ใช่เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น รวมทั้งมีสิทธิในการแสดงความต้องการ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบพัฒนา ประเมิน ตรวจสอบ และควรเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตพื้นที่การปกครองที่ตนเองรับผิดชอบ เนื่องจาก การกระจายอำนาจได้ให้สิทธิและอำนาจที่ให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการศึกษาได้”⁴⁰

วัชรินทร์ บึงเจกวิญญูสกุล ได้ศึกษาเรื่อง “รายงานการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาทางเลือก” พบว่า “การทำหลักสูตรยังมีปัญหาไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ ทั้งยังไม่มีผลสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง การจัดทำหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ควรมีความสอดคล้องและมีความยืดหยุ่นกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม สิ่งที่เป็น

³⁹วันชัย วัฒนศัพท์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2545, 134 หน้า.

⁴⁰ศรีสมร ใจผูก และคณะ, “การศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ), 2549, 118 หน้า.

ปัจจัยส่วนหนึ่งของปัญหาในการจัดหลักสูตร มาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ความสามารถ หรือศักยภาพของครูอาสาสมัครในชุมชน ที่มีความเข้าใจต่อองค์ความรู้ของท้องถิ่น ด้านศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีไม่เพียงพอ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่ง เรียนรู้ และเดินทางมาให้ความรู้ของครูอาสาสมัคร แต่ละศูนย์การเรียนรู้ มีความแตกต่างกัน ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมกันได้ หลักสูตรที่นำมาทดลองปฏิบัติจึงไม่สามารถจัดการ เรียนการสอนได้ทั้งหมด ไม่สอดคล้องและครอบคลุมกับความเป็นจริงของวิถีชีวิต ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคุณค่าอันแท้จริงในชุมชน จึงไม่ได้เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งยังไม่เพิ่มศักยภาพของชาวบ้านในท้องถิ่นของตนอย่างสมดุล”

จรัญ นิลพลับ ได้ศึกษาเรื่อง “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า “การปกครองนักเรียนทั้งด้านการบริหารจัดการ แผนนโยบายของงาน ด้านวิชาการ การจัด กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านความปลอดภัย และแก้ไขพฤติกรรม จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทั้งผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ตัวนักเรียน และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือชุมชนให้การสนับสนุนที่ดี จึงจะสำเร็จได้ การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการศึกษา มีการร่วมกำหนดสถานที่และเวลาในการเรียนให้สอดคล้องกับ ชุมชน กำหนดเนื้อหาให้ตรงความต้องการที่แท้จริงไม่ขัดแย้งธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน ย่อมจะเป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างยั่งยืนได้”⁴¹

ขวัญชีวัน บัวแดง ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐในชุมชนชาติพันธุ์ บนพื้นที่สูง” พบว่า “ครูอาสาสมัครที่มาจากภายนอกเขตพื้นที่หรือท้องถิ่นอื่นๆ เข้ามาอยู่ ส่วนมากไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหาของชุมชน สังคม วัฒนธรรมของชาวบ้านหรือชุมชนบนพื้นที่สูง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการ ผ่าน ๆ มา จึงเกิดเหลื่อมล้ำสูงมาก ระหว่างคุณภาพองค์ความรู้ของครูในเมืองกับครูในชุมชนบน พื้นที่สูง ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุหลักมาจากการกำหนดวางตัวบุคลากรมาจากส่วนกลาง จึงมักจะมาอยู่ ในพื้นที่ชั่วคราวเท่านั้น เมื่อมาปฏิบัติงานได้ไม่นาน มีโอกาสที่ติงก็ย้ายออกไปอยู่ภายในตัว เมืองหรือกลับไปภูมิลำเนาเดิมของตน เหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้บุคลากรไม่ได้มีความรักความทุ่มเท

⁴¹จรัญ นิลพลับ, “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2544, 134 หน้า.

เพื่อพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างจริงจัง ทำให้ความปรารถนา ความคาดหวังที่อย่างจะเห็นการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนยังเป็นเพียงแค่ภาพร่างให้ชื่นชมเท่านั้น⁴²

โดยสรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ทำให้พบว่าการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงนั้นยังมีปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละเขตพื้นที่ ในส่วนการบริหารจัดการทางรัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย เพื่อเป้าหมายในการที่จะพัฒนาศักยภาพของประชากรในชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้กรอบความคิดที่ว่าการศึกษาต้องเท่าเทียมกัน คนในชุมชนต้องสามารถอ่านออก เขียนได้ และรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น หากประชากรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน ชุมชนก็จะได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไปด้วย

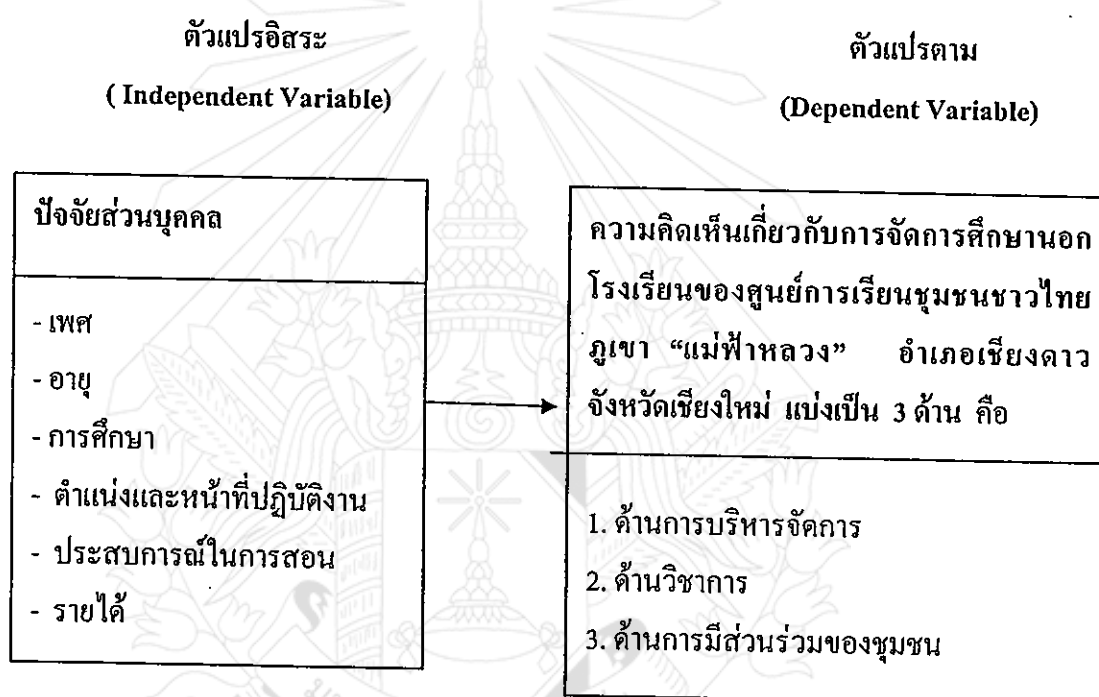
แต่ว่าในการพัฒนาดังกล่าวในชุมชนบนพื้นที่สูงย่อมประสบกับปัญหาสภาพการจัดการศึกษาหลายประการ ทั้งปัญหาการยึดติดในวัฒนธรรมดั้งเดิมของประชากรในชุมชนที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ปัญหาทัศนคติเชิงลบต่อการศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นก็คือปัญหาความแตกต่างของชุมชนในแต่ละเขตพื้นที่ ที่ยังมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างหลากหลาย ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของแต่ละกลุ่มชนได้ยาก

สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนแม่ฟ้าหลวงบนพื้นที่สูง จึงมีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยังต้องอิงอาศัยหรือยังต้องฝากไว้กับนโยบายของรัฐ และบุคลากรทางการศึกษาคือครูอาสาสมัครหรือครูคอยที่ควรจะเป็นคนในพื้นที่เอง เป็นต้น ว่าท่านเหล่านั้นจะมีอุดมการณ์ทุ่มเทเสียสละเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อยกระดับคุณภาพรวมทั้งคุณภาพของชีวิตที่ดีขึ้นได้มากน้อยเพียงใด เพราะข้อสรุปของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน หากเกิดจากบุคลากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จริง จะมีความเข้าใจวิถีชีวิตของประชากรในชุมชนได้ดี เข้าใจถึงสภาพปัญหาต่างๆ ของชุมชนอย่างรอบด้าน ผลการดำเนินการในการจัดการศึกษาจะทำให้สอดคล้องกับความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของชุมชนได้มากขึ้น

⁴²ขวัญชีวัน บัวแดง, “รัฐกับการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยสังคม : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2550, 120 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบคำถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้⁴³

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁴³ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง, อ่างแล้ว, หน้า 25.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง การศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงประมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 76 คน กลุ่มที่ใช้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน, 2) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว 1 คน, 3) หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว 1 คน, 4) ครูนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงอำเภอเชียงดาว 3 คน และประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 70 คน ประกอบด้วย 1) ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนบนพื้นที่สูง อำเภอเชียงดาว 27 คน, 2) คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” 43 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง R.V Krejcie and D.W. Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม โดยวิธีสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากออกมตามจำนวนที่ต้องการได้ครบตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close – ended) เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 35 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหารจัดการ จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านวิชาการ จำนวน 15 ข้อ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถาม แบบเลือกตอบ (Check lists) แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ เห็นด้วย,ไม่เห็นด้วย จะให้น้ำหนักความสำคัญของแบบสอบถามในเชิงบวก และเชิงลบ กำหนดเป็นตัวเลข ดังนี้

ตัวเลือก	มีค่าเท่ากับ
เห็นด้วย	1
ไม่เห็นด้วย	0

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การอ่านค่าหรือผลของการประมวล การวัดระดับการปฏิบัติในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

มีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าได้มีการปฏิบัติตามสภาพจริงในปัจจุบัน

มีค่าเท่ากับ 0 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าไม่ได้มีการปฏิบัติตามจริงตามสภาพปัจจุบัน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ตามการดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนบนพื้นที่สูง โดยผู้วิจัยได้วางกรอบกำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์เอาไว้ 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแบบสอบถาม

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถามปลายเปิด

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ

1) พระครูปลัด จิตติชัย จิตติขโย

วุฒิทางการศึกษา น.ธ. เอก, ศน.บ, ศน.ม, (การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น)

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ ล้านนา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน วันทนิยตระกูล

วุฒิทางการศึกษา กศ.บ., กศ.ม. (บริหารการศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3) อาจารย์อัคร วงศ์รัตนมังฉา ครูชำนาญการ

วุฒิการศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (เดิม)

ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าไคสแควร์ (Chi-Squares) เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์กับแบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 ใช้แบบสอบถามตามกรอบเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 2 ระดับ (Rating Scale) ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check lists) มี 2 ระดับ เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วย แล้วให้คะแนนข้อที่ตอบถูกต้อง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอแบบความเรียง และวัดการปฏิบัติจาก ค่าคะแนนการตอบแบบสอบถามถูกต้อง

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน เป็นการเปรียบเทียบจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการสอน และรายได้ ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (Chi - Squares) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แล้วรวบรวมข้อมูลตามประเด็น นำมาเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอแบบบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

3.7.1 สถิติการแจกแจง ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) สำหรับบรรยาย (Descriptive Statistics) ปัจจัยส่วนบุคคลและอธิบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

3.7.2 สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inference Statistics) ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (Chi-Squares) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.7.3 สถิติการแจกแจง ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) สำหรับบรรยายข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สารนิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา : ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยเอาไว้ 3 ประการดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้แตกต่างกัน
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถามจำนวน 59 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ สำหรับตอบปัญหาการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution)

F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
P	แทน	ความน่าจะเป็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการสอน และรายได้ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Squares)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ ผู้ศึกษาวิจัยจะได้นำเสนอโดยใช้ค่าร้อยละในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	45	76.27
หญิง	14	23.73
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 59 คน เป็นเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 76.27 และเป็นเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.73

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	6	10.17
26-30 ปี	16	27.12
31-35 ปี	22	37.29
36-40 ปี	7	11.86
41 ปี ขึ้นไป	8	13.56
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีอายุ 31-35 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.29 รองลงมาคืออายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 27.12 และ 41 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.56 และมีอายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.86 และน้อยที่สุดมีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.17

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	37	62.71
ปริญญาตรี	22	37.29
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 62.71 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.29

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ	26	44.07
ครูอาสา ศสช.	19	32.20
ผู้นำชุมชน องค์กร	14	23.73
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด เป็นกรรมการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 44.07 รองลงมาครูอาสา ศสช.จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 และน้อยที่สุด คือ ผู้นำชุมชน องค์กร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.73

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	44	74.58
6-9 ปี	5	8.47
10 ปีขึ้นไป	10	16.95
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีอายุอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 74.58 รองลงมา มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.95 ส่วนที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยที่สุด 6-9 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	34	57.63
5,000 – 10,000 บาท	25	42.37
10,000 บาทขึ้นไป	-	-
รวม	59	100.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 57.63 และผู้ที่มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 42.37

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้การวิเคราะห์หา โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ

ที่	การจัดการศึกษาด้านบริหารจัดการ	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีผู้นำและกรรมกร หมู่บ้าน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ช่วยดูแล ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมสนับสนุน การปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครฯ อย่างสม่ำเสมอ	56 (94.92)	3 (5.08)	59 (100)
2.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีครูนิเทศเป็นผู้ให้องค์ความรู้และตรวจตรวจการปฏิบัติงานของครู	53 (89.83)	6 (10.17)	59 (100)
3.	มีระบบบริการการจัดการศึกษานอกโรงเรียนลักษณะกลุ่ม หมู่บ้าน กลุ่มละประมาณ 4-8 หมู่บ้าน หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่	54 (91.53)	5 (8.47)	59 (100)
4.	มีครูนิเทศรับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนครูศูนย์การเรียนรู้ในกลุ่ม เพื่อให้มีการนิเทศในกลุ่มและสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	55 (93.22)	4 (6.78)	59 (100)
5.	องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการวางแผน นโยบาย ทิศทาง การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล	21 (35.59)	38 (64.41)	59 (100)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	การจัดการศึกษาด้านบริหารจัดการ	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
6.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล	14 (23.73)	45 (76.27)	59 (100)
6.1	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล ด้านวัสดุ/ยานพาหนะ	35 (59.32)	24 (40.68)	59 (100)
6.2	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล ด้านงบประมาณ	17 (28.81)	42 (71.19)	59 (100)
6.3	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล ด้านอุปกรณ์การศึกษา	39 (66.10)	20 (33.90)	59 (100)
7.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและครูได้ เป็นผู้กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูนิเทศ ติดตามและรายงานผลสรุปการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ	56 (94.92)	3 (5.08)	59 (100)
8.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับพิชชอบด้านการวางแผน การบริหารบุคลากร กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของครู	56 (94.92)	3 (5.08)	59 (100)
9.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน	57 (96.61)	2 (3.39)	59 (100)
10.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้สนับสนุน งบประมาณ กำกับ ดูแลการดำเนินงานของครูในศูนย์ ฯ ให้เป็นไปตาม นโยบายและเป้าหมายตามความต้องการของแต่ละชุมชน/หมู่บ้าน	56 (94.92)	3 (5.08)	59 (100)
	รวม	43.77 (74.19)	15.23 (25.81)	59 (100)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ มากที่สุด คือ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเชียงดาวได้เป็นผู้นิเทศติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 96.61 (ข้อ 9) และน้อยที่สุด คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ (23.73)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ

ที่	การจัดการศึกษาด้านวิชาการ	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนกลุ่มเด็กทั้งก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน	54 (91.53)	5 (8.47)	59 (100)
2.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ	57 (96.61)	2 (3.39)	59 (100)
3.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับ ม. ต้น)	48 (81.36)	11 (18.64)	59 (100)
4.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ (มากกว่า 2 เรื่อง)	51 (86.44)	8 (13.56)	59 (100)
5.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต(มากกว่า 2 เรื่อง)	54 (91.53)	5 (8.47)	59 (100)
6.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน(มากกว่า 3 เรื่อง)	54 (91.53)	5 (8.47)	59 (100)
7.	มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับ ศบอ.	53 (89.83)	6 (10.17)	59 (100)
8.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษารูปแบบไม่เป็นชั้นเรียนยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของผู้เรียน	52 (81.14)	7 (11.86)	59 (100)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	การจัดการศึกษาด้านวิชาการ	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
9.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาในรูปแบบกลุ่มและบุคคล โดยมีครูเป็นผู้ประสานเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ต่างๆ	55 (93.22)	4 (6.78)	59 (100)
10.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดศูนย์กลางการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลความรู้ทั้งหมดที่มีในชุมชนหรือหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้านโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่จัด	54 (91.53)	5 (8.47)	59 (100)
11.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่นตามความสนใจสภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
12.	การดำเนินการจัดการศึกษาในชุมชนเน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	57 (96.61)	2 (3.39)	59 (100)
13.	การตรวจสอบการรายงานของครูในชุมชนมีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลงนาม	43 (72.88)	16 (27.12)	59 (100)
14.1	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (คู่มือหลักสูตร)	55 (93.22)	4 (6.78)	59 (100)
14.2	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (คู่มือการวัดผลและประเมินผล)	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
14.3	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (จัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน)	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
15.	ครูผู้ปฏิบัติงานได้รายงานงานการอบรมเป็นระยะเวลา 3-7 วัน	56 (94.92)	3 (5.08)	59 (100)
	รวม	53.94 (91.42)	5.06 (8.58)	59 (100)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ มากที่สุด คือ ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่นตามความสนใจ สภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชนการปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (คู่มือการวัดผลและประเมินผล) และ (จัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน) จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 98.30 ข้อ (11,14.2,14.3) และน้อยที่สุด คือ การตรวจสอบการรายงานของครูในชุมชนมีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลงนาม จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 72.88 ข้อ (13)

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่	การจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1.	ครูมีการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและปรับตัวเข้าชุมชนกับบุคคลากรในท้องถิ่น/ชุมชน	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
2.	ศูนย์การเรียนรู้ที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
3.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนทุกกิจกรรม	50 (84.75)	9 (15.25)	59 (100)
4.	มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาคำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)
5.	ชุมชนมีการรวมกลุ่มดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ	57 (96.61)	2 (3.39)	59 (100)
6.	ครูและผู้เรียนมีการกำหนดสถานที่และเวลาเรียน โดยให้เหมาะสมสอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง	58 (98.30)	1 (1.70)	59 (100)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	การจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	จำนวน (ร้อยละ)		รวม
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
7.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนและชุมชนกำหนดเนื้อหาสาระกิจกรรมหลักสูตรต่างๆ ไป	42 (71.19)	17 (28.81)	59 (100)
8.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนกำหนดเนื้อหาสาระกิจกรรม หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน	44 (74.58)	15 (25.42)	59 (100)
9.	มีการเชิญวิทยากรพิเศษ หรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็น วิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน	38 (64.41)	21 (35.59)	59 (100)
10	มีการประเมินผู้เรียน โดยครู คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ฯ และคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีช่อง การ ประเมินและความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้าน	48 (81.36)	11 (18.64)	59 (100)
รวม		51.10 (86.61)	7.90 (13.39)	59 (100)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชน บนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มากที่สุด คือ ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและปรับตัวเข้าชุมชนกับบุคคลากรในท้องถิ่น/ชุมชน ศูนย์ การเรียนรู้ที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัด กิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ ครูและผู้เรียนมีการกำหนดสถานที่และเวลาเรียน โดยให้เหมาะสม สอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 98.30 (ข้อ 1,2,4,6) และน้อยที่สุด มี การเชิญวิทยากรพิเศษ หรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน จำนวน 38 คน คิด เป็นร้อยละ 64.41 ข้อ (9)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นั้น มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว รวม 3 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ชาย	4 (28.57)	10 (71.43)	14 (100.00)
หญิง	19 (42.22)	26 (57.78)	45 (100.00)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square = .837, df = 1, p = .360

จากตารางที่ 4.10 พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียง
ดาว รวม 3 ตำบล จำแนกตามอายุ

อายุ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 25 ปี	3 (50.00)	3 (50.00)	6 (100.00)
26 – 30 ปี	3 (18.75)	13 (81.25)	16 (100.00)
31 – 35 ปี	7 (31.82)	15 (68.18)	22 (100.00)
36 – 40 ปี	4 (57.14)	3 (42.86)	7 (100.00)
41 ปี ขึ้นไป	6 (75.00)	2 (25.00)	8 (100.00)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square = 8.868, df = 4, p = .064

จากตารางที่ 4.11 พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ 3 ตำบลรวมกันไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว รวม 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	13 (35.14)	24 (64.86)	37 (100.00)
ปริญญาตรี	10 (45.45)	12 (54.55)	22 (100)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square =.618, df = 1, p = .432

จากตารางที่ 4.12 พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวม 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว รวม 3 อำเภอตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
กรรมการศูนย์การเรียนรู้	8 (30.77)	18 (69.23)	26 (100.00)
ครู	7 (36.84)	12 (63.16)	19 (100.00)
ผู้นำหมู่บ้าน	8 (57.14)	6 (42.86)	14 (100.00)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square = 2.715, df = 2, p = .257

จากตารางที่ 4.13 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 3 ด้านรวมกันไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียง
ดาว รวม 3 ตำบล จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1-5 ปี	16 (36.36)	28 (63.64)	44 (100.00)
6-9 ปี	3 (60.00)	2 (40.00)	5 (100.00)
10 ปีขึ้นไป	4 (40.00)	6 (60.00)	10 (100.00)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square = 1.060, df = 2, p = .589

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา
“แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวม 3 ตำบล ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว 3 ด้านรวมกัน จำแนกตามรายได้

รายได้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	12 (35.29)	22 (64.71)	34 (100.00)
5,000- 10,000 บาท	11 (44.00)	14 (56.00)	25 (100.00)
รวม	23 (38.98)	36 (61.02)	59 (100.00)

Chi-square =.459, df= 1, p = .498

จากตารางที่ 4.15 พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 3 ด้านรวมกัน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียง
ดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามเพศ

เพศ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ชาย	0 (0.00)	14 (100.00)	14 (100.00)
หญิง	8 (17.78)	37 (82.22)	45 (100)
รวม	8 (13.56)	51 (86.44)	59 (100.00)

Chi-square = 2.879, df = 1, p = 0.090

จากตารางที่ 4.16 พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอ
เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่
ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
ด้านวิชาการ จำแนกตามเพศ

เพศ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ชาย	1 (7.14)	13 (92.86)	14 (100.00)
หญิง	9 (20.00)	36 (80.00)	45 (100.00)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square = 1.254, df = 1, p = 0.263

จากตารางที่ 4.17 พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียง
ดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามเพศ

เพศ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ชาย	3 (21.43)	11 (78.57)	14 (100.00)
หญิง	13 (28.89)	32 (71.11)	45 (100.00)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square = .301, df = 1, p = .583

จากตารางที่ 4.18 พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออก
โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่
ระดับ .05

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามอายุ

อายุ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 25 ปี	2 (33.33)	4 (66.67)	6 (100.00)
26 – 30 ปี	1 (6.25)	15 (93.75)	16 (100.00)
31 – 35 ปี	2 (9.09)	20 (90.91)	22 (100.00)
36 – 40 ปี	2 (28.57)	5 (71.42)	7 (100.00)
41 ปี ขึ้นไป	3 (37.50)	5 (62.50)	8 (100.00)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square = 6.482, df = 4, p = .166

จากตารางที่ 4.20 พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามอายุ

อายุ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 25 ปี	2 (33.33)	4 (66.67)	6 (100.00)
26-30 ปี	3 (18.75)	13 (81.25)	16 (100.00)
31-35 ปี	5 (22.73)	17 (77.27)	22 (100.00)
36-40 ปี	2 (28.57)	4 (57.13)	7 (100.00)
41 ปี ขึ้นไป	3 (37.50)	5 (62.50)	8 (100.00)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square = 2.212, df = 4, p = .697

จากตารางที่ 4.21 พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	6 (16.22)	31 (83.78)	37 (100.00)
ปริญญาตรี	2 (9.09)	20 (90.91)	22 (100)
รวม	8 (13.56)	51 (86.44)	59 (100.00)

Chi-square = .598, df = 1, p = .439

จากตารางที่ 4.22 พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	7 (18.92)	30 (81.08)	37 (100.00)
ปริญญาตรี	3 (13.64)	19 (86.36)	22 (100)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square = .274, df = 1, p = .601

จากตารางที่ 4.23 พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับศึกษา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	7 (18.92)	30 (81.08)	37 (100.00)
ปริญญาตรี	9 (40.91)	13 (59.09)	22 (100)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square =3.376, df= 1, p = .066

จากตารางที่ 4.24 พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียง
ดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
กรรมการศูนย์การเรียนรู้	4 (15.38)	22 (84.62)	26 (100.00)
ครู	2 (10.53)	17 (89.47)	19 (100.00)
ผู้นำหมู่บ้าน	2 (14.26)	12 (85.71)	14 (100.00)
รวม	8 (13.56)	51 (86.44)	59 (100.00)

Chi-square = .229, df = 2, p = .892

จากตารางที่ 4.25 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทย
ภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ บริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
กรรมการศูนย์การเรียนรู้	4 (15.38)	22 (84.62)	26 (100.00)
ครู	0 (0.00)	19 (100.00)	19 (100.00)
ผู้นำหมู่บ้าน	6 (42.86)	8 (57.14)	14 (100.00)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square =10.599, df= 2, p = .005*

จากตารางที่ 4.26 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน

ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
กรรมการศูนย์การเรียนรู้	7 (26.92)	19 (73.08)	26 (100.00)
ครู	5 (26.32)	14 (73.68)	19 (100.00)
ผู้นำหมู่บ้าน	4 (28.57)	10 (71.43)	14 (100.00)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square = .022, df = 2, p = .989

จากตารางที่ 4.27 พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1-5 ปี	6 (13.64)	38 (86.36)	44 (100.00)
6-9 ปี	1 (20.00)	4 (80.00)	5 (100.00)
10 ปีขึ้นไป	1 (10.00)	9 (90.00)	10 (100.00)
รวม	8 (13.56)	51 (86.44)	59 (100.00)

Chi-square =.258, df = 2, p = .876

จากตารางที่ 4.28 พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1-5 ปี	8 (18.18)	36 (81.82)	44 (100.00)
6-9 ปี	1 (20.00)	4 (80.00)	5 (100.00)
10 ปีขึ้นไป	1 (10.00)	9 (90.00)	10 (100.00)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square = .424, df = 2, p = .809

จากตารางที่ 4.29 พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1 - 5 ปี	11 (25.00)	33 (75.00)	44 (100.00)
6 - 9 ปี	2 (40.00)	3 (60.00)	5 (100.00)
10 ปีขึ้นไป	3 (30.00)	7 (70.00)	10 (100.00)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square = .562, df = 2, p = .755

จากตารางที่ 4.30 พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านบริหารจัดการ จำแนกตามรายได้

รายได้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	6 (17.65)	28 (82.35)	34 (100.00)
5,000- 10,000 บาท	2 (8.00)	23 (92.00)	25 (100.00)
รวม	8 (13.56)	51 (86.44)	59 (100.00)

Chi-square = 1.144, df = 1, p = .285

จากตารางที่ 4.31 พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.32 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านวิชาการ จำแนกตามรายได้

รายได้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	5 (14.71)	29 (85.29)	34 (100.00)
5,000- 10,000 บาท	5 (20.00)	20 (80.00)	25 (100.00)
รวม	10 (16.95)	49 (83.05)	59 (100.00)

Chi-square = .287, df = 1, p = .592

จากตารางที่ 4.32 พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามรายได้

รายได้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
ต่ำกว่า 5,000 บาท	8 (23.53)	26 (76.47)	34 (100.00)
5,000- 10,000 บาท	8 (32.00)	17 (68.00)	25 (100.00)
รวม	16 (27.12)	43 (72.88)	59 (100.00)

Chi-square = .523, df = 1, p = .470

จากตารางที่ 4.33 พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ

ปัญหาด้านบริหารจัดการ	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านบุคลากร			
1. ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน	6	1. มีการรับครูที่จบสายครูมาโดยตรง	5
2. ครูหยุดบ่อยไม่ค่อยสอนหนังสือ	5	2. ให้มีการตรวจสอบการขึ้นลงพื้นที่ของครู	4
3. บุคลากรอยู่ในพื้นที่ไกลประสานงานไม่สะดวก	3	3. มีการติดตามประสานงานอย่างใกล้ชิด	3
4. ขาดประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชน	2	4. มีการร่วมกิจกรรมในชุมชนให้มากขึ้น	2
5. ขาดแรงจูงใจในการทำงาน	1	5. ให้มีการเพิ่มสวัสดิการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	2
6. ขาดการพัฒนาขาดความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน	1	6. ควรมีการอบรมพัฒนาครูปีละ 2 ครั้ง	1
7. บุคลากรมีไม่เพียงพอ	1	7. ควรมีครูเพิ่มจุดละ 2 คน	1

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านงบประมาณ			
1. งบประมาณมีน้อยไม่ตรงกับความต้องการ	20	1. ควรมีการประสานงบประมาณกับเครือข่าย	15
2. มีการจัดสรรงบประมาณล่าช้า	1	2. ลดขั้นตอนเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเพิ่มงบประมาณ	3
วัสดุอุปกรณ์			
1. วัสดุอุปกรณ์มีน้อยไม่เพียงพอ	20	1. ประสานงาน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น	10
2. จัดซื้อหรือสนับสนุนไม่ตรงตามความต้องการ	1	2. จัดซื้อให้ตรงตามความต้องการ	1
3. มีการสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง	1	3. สนับสนุนให้ต่อเนื่องและเป็นประจำ	1
4. มีสนับสนุนในช่วงฤดูมรสุม มีฝนตกชุก ขนส่งลำบาก	1	4. ให้สนับสนุนช่วงฤดูแล้ง	1
การวัดผลประเมินผล			
1. มีการวัดผลไม่สม่ำเสมอ	6	1. ควรมีการวัดผลที่แน่นอน	5
2. ไม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจน	5	2. ควรมีแบบฟอร์มที่เป็นมาตรฐาน	4

จากตารางที่ 4.34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาด้านบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลากร คือ ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมากที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือ ครูหยุดบ่อยไม่ค่อยสอนหนังสือ จำนวน 5 คน และน้อยที่สุดคือ บุคลากรมีไม่เพียงพอ จำนวน 1 คนและได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านบุคลากร คือ ควรมีการรับครูที่จบสายครุมาโดยตรง จำนวน 5 คน รองลงมาคือ ให้มีการตรวจสอบการขึ้นลงพื้นที่ของครู จำนวน 4 คน และน้อยที่สุด คือ ควรมีครูเพิ่มจุดละ 2 คน ด้านงบประมาณ มากที่สุดคือ งบประมาณมีน้อยไม่ตรงกับความต้องการ จำนวน 20 คน รองลงมาคือ มีการจัดสรรงบประมาณล่าช้า จำนวน 1 คน แนวทางแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณมากที่สุดคือ ควรมีการประสานงบประมาณกับเครือข่าย จำนวน 15 คน รองลงมาคือ ลดขั้นตอนเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเพิ่มงบประมาณ จำนวน 3 คน ด้านวัสดุ

อุปกรณ์มากที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์มีน้อยไม่เพียงพอ จำนวน 20 คน รองลงมา คือ จัดซื้อหรือสนับสนุนไม่ตรงตามความต้องการ จำนวน 1 คน และน้อยที่สุดคือ มีสนับสนุนในช่วงฤดูมรสุม มีฝนตกชุก ขนส่งลำบาก และได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านวัสดุอุปกรณ์ มากที่สุดคือ ประสานงาน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น จำนวน 10 คน รองลงมา คือ จัดซื้อให้ตรงตามความต้องการและน้อยที่สุดคือ ให้สนับสนุนช่วงฤดูแล้ง ด้านการวัดผลประเมินผลมากที่สุด คือ มีการวัดผลไม่สม่ำเสมอ จำนวน 6 คน รองลงมาคือ ไม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจน จำนวน 5 คน และได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านการวัดผลประเมินผลมากที่สุดคือ ควรมีการวัดผลที่แน่นอน จำนวน 5 คน รองลงมาคือ ควรมีแบบฟอร์มที่เป็นมาตรฐาน จำนวน 4 คน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าความถี่ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ

ปัญหา	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านความเข้าใจงาน กศน. 1. บุคลากรมีความเข้าใจงาน กศน. ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	9	1. ควรมีการฝึกอบรมทำความเข้าใจ งานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	6
ด้านบทบาทหน้าที่ของครู 1. มีความหลากหลายจนบางครั้งครูไม่ได้ ทำหน้าที่หลัก คือ การเรียนการสอน	5	1. ครูควรทำหน้าที่หลักให้มากกว่า หน้าที่รอง	4
2. ครูนิเทศควรรับผิดชอบงาน ศสช. ให้มาก	4	2. ครูควรทำความเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ของตนเองให้มากขึ้นกว่าเดิม	3
3. ครูนิเทศทำงานหย่อนยานไม่เป็นผู้นำ	3	3. ครูนิเทศควรมีภาวะผู้นำทางด้าน การศึกษา	1
ด้านหลักสูตร 1. หลักสูตรที่จัดทำไม่เป็นรูปธรรมที่ ชัดเจน	5	1. ควรจัดหาหลักสูตรที่ครูสามารถ ใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ หลักสูตรและขั้นตอนการสร้าง หลักสูตรที่ถูกต้องชัดเจน	5
2. หลักสูตรดี กิจกรรมดี แต่ไม่มี มาตรฐานที่ชัดเจน	3	2. ควรมีมาตรฐานที่ชัดเจนเป็น แนวทางเดียวกัน	3
3. หลักสูตรมีความล้าสมัย	1	3. ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย	2

จากตารางที่ 4.35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาด้านวิชาการ
เกี่ยวกับปัญหาด้านความเข้าใจงาน กศน. คือ บุคลากรมีความเข้าใจงาน กศน. ไม่เป็นไปในแนวทาง

เดียวกันมากที่สุด จำนวน 9 คนและได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านความเข้าใจของงาน กศน. คือ ควรมีการฝึกอบรมฝึกอบรมทำความเข้าใจงานให้ไปในแนวทางเดียวกัน จำนวน 6 คน ด้านบทบาทหน้าที่ของครู คือ ครูมีความหลากหลายจนบางครั้งครูไม่ได้ทำหน้าที่หลัก คือ การเรียนการสอนมากที่สุด จำนวน 5 คน รองลงมาคือรองลงมาครูนิเทศควรรับผิดชอบงาน ศสช. ให้มาก จำนวน 4 คน และน้อยที่สุดคือ ครูนิเทศทำงานห้อยยานไม่เป็นผู้นำ จำนวน 3 คน และได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านบทบาทหน้าที่ของครู คือ ของครูควรทำหน้าที่หลักให้มากกว่าหน้าที่รองมากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมาคือ ครูควรทำความเข้าใจ บทบาท หน้าที่ของตนเองให้มากขึ้นกว่าเดิม จำนวน 3 คน และน้อยที่สุดคือ ครูนิเทศควรมีภาวะผู้นำทางการศึกษา จำนวน 1 คน ด้านหลักสูตร คือ หลักสูตรที่จัดทำไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากที่สุด จำนวน 5 คนรองลงมาคือ หลักสูตรดี กิจกรรมดี แต่ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนจำนวน 3 คน และน้อยที่สุดคือ หลักสูตรมีความล้ำสมัย จำนวน 1 คน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าความถี่ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ปัญหา	ความถี่	แนวทางการแก้ไขปัญหา	ความถี่
ด้านการจัดการศึกษา			
1. ชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาน้อยเพราะไม่มีเวลาทำงานหนัก	16	1. มีการประสานกับคณะกรรมการสถานศึกษา	16
2. ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นบางเรื่อง	5	2. จัดอบรมประชุมให้ชุมชนรับทราบ	2
3. ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือและไม่สนใจ	2	3. มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน	1
4. ชุมชนให้ความร่วมมือดีมาก	1		

จากตารางที่ 4.36 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดการศึกษา คือ ชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาน้อยเพราะไม่มีเวลาทำงานหนักมากที่สุด จำนวน 16 คน รองลงมาคือ ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นบางเรื่อง จำนวน 5 คน และน้อยที่สุดคือ ชุมชนให้ความร่วมมือดีมาก จำนวน 1 คนและได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขด้านการจัดการศึกษามากที่สุด คือ มีการประสานกับคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 16 คน รองลงมา คือ จัดอบรมประชุมให้ชุมชนรับทราบ จำนวน 2 คน และน้อยที่สุด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน จำนวน 1 คน

ข. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ชุดที่ 2

ในการศึกษาวิจัยที่ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structure Interview) ที่ใช้เพื่อการเข้าไปศึกษาวิจัยในประเด็นการดำเนินงาน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนบนพื้นที่สูง ซึ่งผู้วิจัยได้วางกรอบกำหนดที่จะทำการศึกษา ด้วยการสร้างแบบสัมภาษณ์เอาไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้เฉพาะกลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษา ที่มีส่วนในการดำเนินงานหรือมีความเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

1. ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ 1 คน
2. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว 1 คน
3. หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว 1 คน
4. ครูนิเทศศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงอำเภอเชียงดาว 3 คน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structure Interview) กับกลุ่มผู้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์ไว้ 3 ด้านคือ

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เพื่อเป็นการง่ายในการใช้อ้างอิงในเวลาที่นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มของผู้บริหารจัดการทั้ง 6 คน ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้กำหนดวงกรอบให้ ผอ.วรพงษ์ เตียวกุล ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้บริหารคนที่ 1 กำหนดให้ ผอ.เรณู ลีสุวรรณ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงดาว เป็นผู้บริหารคนที่ 2 กำหนดให้อาจารย์อัศดร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว เป็นผู้บริหารคนที่ 3 กำหนดให้นายพิเชฐ สายบัวพัฒน์ เป็นครูนิเทศคนที่ 1 กำหนดให้นางสาวอัจจิมา วุฒิรังษี เป็นครูนิเทศคนที่ 2 กำหนดให้นางสาวนิการ ไชยมหา เป็นครูนิเทศคนที่ 3 โดยผู้ศึกษาวิจัยกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อสอบถามปัญหาไว้ 3 ข้อ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์สรุปผลแนวคิดของกลุ่มผู้บริหารจัดการมานำเสนอแบบพรรณนาโวหาร ดังนี้

ก. ปัจจุบันสภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงมีปัญหาและควรแก้ไขอย่างไร

1. ด้านการบริหารจัดการ

ในด้านการบริหารจัดการนี้กลุ่มผู้บริหารได้ให้ข้อมูลเอาไว้ว่า “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้ พิจารณารูปแบบการบริหารจัดการถือว่ายังไม่มีความสอดคล้องกันกับความต้องการของผู้เรียนในชุมชน กล่าวคือผู้เรียนในชุมชนมีความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และต้องการสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยชนิดจับต้องได้ แต่การบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงกลับมุ่งประสิทธิผลอีกทางหนึ่ง กล่าวคือยังมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งชาวบ้านในชุมชนยังไม่สามารถมากเข้าใจอย่างชัดเจนได้” นอกจากนี้ในการทำงานหรือการลงมือปฏิบัติจริง ของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา ยังถือว่ามึรูปแบบการบริหารงานที่มีลักษณะสลับซับซ้อน มีระเบียบวิธีขั้นตอนภาคปฏิบัติหลายชั้นมาก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การทำงานไม่มีความคล่องตัว ขาดความรวดเร็ว เสียเวลาดำเนินการมาก ทั้งยังขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการบริหารจัดการ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการทำงานได้ล่าช้าไม่ทันการณ์ในบางครั้งได้”

ส่วนการบริหารจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ก็ถือว่ายังขาดความชัดเจนทั้งด้านเนื้อหาสาระ ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในการบริหารจัดการศึกษา และการแบ่งกลุ่มการเรียน ยังขาดระบบระเบียบแบบแผน และขาดเจ้าภาพผู้ที่มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบที่แท้จริง¹ ส่วนผู้บริหารอีกท่านหนึ่งแสดงทัศนะเอาไว้ว่า เมื่อกล่าวตามสภาพที่เป็นจริงด้านการบริหารจัดการถือว่า ยังไม่มีการจัดการบริการการศึกษาที่ดี เป็นเรื่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และควรต้องเร่งพัฒนาให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้² ถึงแม้แนวคิดของผู้บริหารที่กล่าวมาข้างต้นที่มีต่อด้านบริหารจัดการการศึกษาจะเป็นไปในแนวทางเดียวกันแต่ในกลุ่มผู้บริหารจัดการที่ให้ข้อมูลดังกล่าวมา เพื่อการศึกษาวิจัยมีอยู่เพียงหนึ่งท่าน ที่มีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา แม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงดาวที่ดำเนินการอยู่แล้วในสภาพปัจจุบันนี้ มีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่ดีใช้ได้อยู่แล้ว และ

¹ ครุניתเทศคนที่ 2, วันที่ 9 เมษายน 2553.

² ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 25 พฤษภาคม 2553.

³ ครุניתเทศคนที่ 3, วันที่ 19 พฤษภาคม 2553.

⁴ ครุניתเทศคนที่ 1, วันที่ 11 พฤษภาคม 2553.

ถือว่า มีรูปแบบบริหารจัดการที่แน่นอนพอสมควร แต่ก็ยังต้องพัฒนาต่อไปในอนาคต ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นไปกว่านี้⁵

แนวทางแก้ไขปัญหา

ในกลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาได้ให้การเสนอแนวทางด้านการแก้ไขปัญหามาไว้ โดยผู้บริหารคนหนึ่งที่เสนอไว้ว่า มีการบริหารงานบางอย่าง บางเรื่องให้มีการลดขั้นตอนการบริหารงานให้น้อยลง เพื่อให้สายงานบริหารมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้สอดคล้องกันกับผู้บริหารคนที่สองที่ว่า ควรมีการบริหารจัดการแบบลดขั้นตอนการทำงานให้น้อยลง หากมีการลดขั้นตอนในด้านการบริหารจัดการลงบ้าง จะเป็นเหตุปัจจัยช่วยไปเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรในการทำงานได้รวดเร็ว ทันใจ ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทันกับเหตุการณ์ บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลาในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะบุคลากรจะมีเวลาเพียงพอในการทำงานอย่างมีระเบียบ มีระบบแบบแผนแน่นอน ไม่วิตกกังวลกับกรอบเวลาหรือกรอบของระดับชั้นขั้นตอนที่ถูกลงเอาไว้หลายชั้นมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น จนกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าหรือความคืบหน้าด้านการบริหารจัดการในที่สุด⁶

ในการนี้ควรมีการจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดหาหลักสูตรที่จะต้องใช้ให้มีความชัดเจน ไม่ควรกำหนดไว้กว้างเกินไป ในการบริหารจัดการ ควรให้ความสำคัญใส่ใจในตัวหลักสูตรมากกว่าที่กำลังเป็นอยู่ในสภาพปัจจุบันนี้ ยิ่งไปกว่านั้นควรมีการบริหารจัดการที่เป็นแบบแผนการจัดการที่เป็นจริง และควรเน้นย้ำไปที่การปฏิบัติที่เห็นเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด⁷ ทั้งยังมีความจำเป็นที่ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน สร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการที่เป็นจริงของชาวบ้านในชุมชน⁸ เนื่องจากสภาพแวดล้อม ศักยภาพของครูอาสาสมัครในเขตพื้นที่ องค์ความรู้ของท้องถิ่น ผู้รู้ในท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา ความสะดวกในการเดินทางของครูและผู้เรียน ไปยังแหล่งเรียนรู้ มักจะมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมกันได้

⁵ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 20 เมษายน 2553.

⁶ผู้บริหารคนที่ 1, 2, 3, วันที่ 3, 14, 25 พฤษภาคม 2553.

⁷ครูนิเทศคนที่ 3, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

⁸ครูนิเทศคนที่ 1, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

⁹ครูนิเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2552.

2. ด้านวิชาการ

ในประเด็นนี้กลุ่มผู้บริหารจัดการให้ข้อมูลเอาไว้ว่า ด้านวิชาการนี้กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ยังมีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันไป ทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม จารีต ประเพณีวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน¹⁰ ด้วยสาเหตุของความหลากหลายนี้เอง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครูที่เข้าไปทำงานยังมีความรู้กว้างขวางไม่เพียงพอ ทั้งในความจำเป็นเฉพาะหน้าหรือในเนื้อหาสาระที่ทำการสอน และความรู้ทางด้านวิชาการก็ไม่ครอบคลุม การจัดการบริหารด้านวิชาชีพ เพื่อเสริมทักษะความรู้ และทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตยังมีหลักสูตรไม่ครบถ้วน¹¹ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ไม่ทันสมัย ขาดตำราเรียน ขาดคู่มือของครูผู้สอนที่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้ไม่ทันกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง ทั้งนี้ยังพบว่า การปรับเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยๆ มีส่วนทำให้การพัฒนาด้านวิชาการไม่ต่อเนื่อง¹² ส่วนงานวิชาการด้านเอกสารในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนพื้นที่สูง จะมีการบันทึกผล มีแผนในการดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมพอสมควร¹³ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารคนที่สอง ที่เห็นว่างานด้านวิชาการเอกสาร มีการจัดเป็นรูปแบบของงานชนิดนั้นๆ พอสมควร ถึงแม้จะอยู่ในระหว่างที่กำลังพัฒนาด้านรูปแบบของงานด้านเอกสาร ก็ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจกับความเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงบวกด้านวิชาการมากขึ้น¹⁴

แนวทางแก้ไขปัญหา

ในส่วนแนวความคิดหรือความเห็นของกลุ่มผู้บริหาร มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเอาไว้คือผู้บริหารคนที่หนึ่งได้เสนอแนวคิดเอาไว้ว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติด้านงานเอกสาร งานวิชาการ ให้แก่บุคลากรที่เป็นครูบ้าง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานด้านวิชาการ¹⁵ ซึ่งความคิดเห็นนี้ก็สอดคล้องกันกับผู้บริหารคนที่สอง ที่เห็นไปในทำนองคล้ายกันว่าควรมีการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะงานด้านวิชาการ ให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้ก็เพื่อยกระดับมาตรฐานงานวิชาการให้ทันยุคทันสมัย¹⁶ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใส่ใจในการที่จะเสริมสร้างทักษะกระบวนกรสอน เพื่อจะได้สร้างสรรค์แรงบันดาลใจกระตุ้นให้ครูมี

¹⁰ครูนิเทศคนที่ 2, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

¹¹ครูนิเทศคนที่ 3, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

¹²ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

¹³ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 2 พฤษภาคม 2553.

¹⁴ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

¹⁵ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 2 พฤษภาคม 2553.

¹⁶ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

ความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองในมากยิ่งขึ้น¹⁷ และควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ต้องเน้นผู้เรียนหรือผู้รับบริการเป็นสำคัญ¹⁸ ควรมีการวางหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาวให้ชัดเจน มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และให้มีความสอดคล้องกับความจำเป็นของชุมชน ความคาดหวังของชุมชน¹⁹ นอกจากนี้ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนของครู เพื่อเติมเต็มในด้านการศึกษาที่เป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมั่นคงต่อไป²⁰

3. ด้านการมีส่วนร่วม

ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมนี้ แนวคิดของกลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาให้ข้อมูลว่า ผู้ปฏิบัติงานหรือครูผู้ทำงานจริงกับชาวบ้านในชุมชน สามารถติดต่อกันประสานงานกันในกิจกรรมของชุมชนได้ในระดับดีพอสมควร²¹ ทำให้ความคิดเห็นนี้แย้งกับผู้บริหารคนที่สองที่มีความเห็นว่าชาวบ้านในบางชุมชน ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยมาก จึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจะเป็นเวลาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาจัดกิจกรรมขึ้นมา ก็มักจะไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนักจากชาวบ้านในชุมชนนั้นๆ²² แนวความคิดเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผู้บริหารคนที่สามที่มีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือน้อย เพราะมองไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา²³ มองไม่ออกว่าคนมีการศึกษา จะดีไปกว่าคนไม่มีการศึกษาอย่างไร หรือคนไร้การศึกษาแล้วกว่าคนมีการศึกษาอย่างไร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนบางกลุ่มไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแต่อย่างใด²⁴ สาเหตุดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากขาดการประสานงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ และการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างไม่คุ้มค่า²⁵ จึงทำให้ประชากรในชุมชนขาดจิตสำนึก ขาดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง แนวความคิดดังกล่าวนำไปสู่การมองข้ามคุณ

¹⁷ ครุณีเทศคนที่ 3, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

¹⁸ ครุณีเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

¹⁹ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

²⁰ ครุณีเทศคนที่ 1, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

²¹ ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 2 พฤษภาคม 2553.

²² ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

²³ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

²⁴ ครุณีเทศคนที่ 1, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

²⁵ ครุณีเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

ค่าของทรัพยากรธรรมชาติ คุณค่าของชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ชาวบ้านในชุมชนไม่เกิดจิตสำนึกในการหวงแหนหรือดำรงรักษาอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้ หากเป็นไปในทำนองเช่นนี้แล้ว วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่เคยมีอยู่นับวันก็จะเลือนหายหรือหมดความสำคัญไปในที่สุด²⁶

แนวทางแก้ปัญหา

ในแนวทางแก้ไขปัญหาล่าช้ากลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาให้ความคิดเห็นเอาไว้ว่า ผู้ที่เป็นหัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับชาวบ้านในชุมชนโดยตรง ควรมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย พันธมิตรอย่างหลากหลาย ต้องพยายามเข้ากับชุมชนให้ได้ โดยใช้ยุทธศาสตร์ลุยไปให้ถึงที่²⁷ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมุ่งสร้างเครือข่าย สร้างพันธมิตรเข้าให้ถึงชุมชนได้อย่างหลากหลาย ใช้ยุทธศาสตร์ลุยไปให้ถึงที่ มีความจริงใจ²⁸ และเมื่อลงมือปฏิบัติหรือกระทำการอันใดที่มีความเกี่ยวเนื่องหรือกระทบกับวิถีชีวิตของชุมชน ต้องให้ความสำคัญใส่ใจเป็นพิเศษ ความอยู่รอดของชุมชนต้องมาก่อน ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งในการคิดพิจารณาแนะนำให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสาวค้นไปจนถึงสภาพที่เป็นจริง คิดเอาประโยชน์จากสิ่งที่เป็นจริงนั้น เพื่อจะได้เข้าใจแจ่มชัดมากยิ่งขึ้น ในเรื่องที่จะทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาไปอย่างยั่งยืนต่อไป²⁹

ดังนั้น จึงควรเน้นให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทศนะความคิดเห็นด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวบ้านในชุมชนบนพื้นที่สูง³⁰ ที่สำคัญต้องช่วยกันกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนตื่นตัวอยู่เสมอ เพื่อให้การศึกษาได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ ช่วยให้ประชากรในชุมชนชาวไทยภูเขาอ่านออก เขียนภาษาไทยได้ รู้จักคิดเป็นคิดชอบ และช่วยเหลือตนเองได้ พึ่งพาตนเองได้ พัฒนาตนเองจนกลายเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ เน้นการเสริมสร้างความรู้ สร้างความเข้าใจ ความผูกพันทางจิตใจต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้เกิดสำนึกว่าเป็นคนไทยหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย³¹ และที่สำคัญมากที่สุดในด้านของการมีส่วนร่วมก็คือการคิดกิจกรรมอันใดอันหนึ่งขึ้นมาแล้ว กิจกรรมชนิดนั้น

²⁶ ครุณีเทศคนที่ 3, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

²⁷ ครุณีเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

²⁸ ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 22 เมษายน 2533.

²⁹ ครุณีเทศคนที่ 3, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

³⁰ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

³¹ ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

ต้องมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้อง และเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน และประชากรในชุมชนต้องมองเห็นคุณค่า ในการได้รับประโยชน์แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม³²

ข. การรับผิดชอบดูแล กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครูผู้สอนมีปัญหอะไรบ้าง ควรแก้ไขอย่างไร

ในประเด็นปัญหานี้กลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาได้ตอบแบบสัมภาษณ์ทำให้มีข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์สรุปแนวคิดได้ ดังนี้ ผู้บริหารคนหนึ่ง ได้แสดงทัศนะเอาไว้ว่า ครูอาสาสมัครหรือครูที่มาปฏิบัติหน้าที่สอนจริงนั้น หากเป็นบุคคลที่อยู่ในเขตพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาจะมีความรับผิดชอบดี การปฏิบัติงานหรือจัดทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ไม่ค่อยจะมีปัญหา หรือถ้าจะมีปัญหาก็คือเป็นเพียงปัญหาเล็กน้อยบางส่วนเท่านั้น³³ ที่พบเห็นอยู่บ้างก็คือครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจชุมชนเพราะเป็นคนต่างถิ่น มักจะได้รับการยอมรับน้อยกว่าคนในเขตพื้นที่เอง³⁴ นอกเหนือไปจากนี้ครูอาสาสมัครหรือครูคอยที่มาสอน จากข้อมูลที่พบส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาที่ไม่ตรงกับสายงานและรายวิชาที่สอน ไม่ได้เรียนจบมาด้านนั้นๆ โดยตรง ทำให้ขาดความเชื่อมั่น เพราะไม่เชี่ยวชาญไม่มีทักษะในรายวิชาที่ได้สอน³⁵ เครื่องมืออุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนก็ขาดแคลน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยได้ผล ขาดความหลากหลายและไม่มีความต่อเนื่องในระบบติดตามผล เพื่อจะนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน³⁶ ทำให้ทักษะด้านการสอนขาดประสิทธิภาพไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนบนพื้นที่สูงไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา³⁷

แนวทางแก้ปัญหา

กลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาได้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเอาไว้ผู้ศึกษาวิจัยนำมาวิเคราะห์สรุปแนวคิดได้ ดังนี้ ในแนวทางการแก้ไขปัญหาคควรมีการพัฒนาด้านการเรียนการสอนเพื่อยกระดับวิทยฐานะหรือให้มีคุณวุฒิการศึกษาด้านอาชีพครู มีครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเอกต่างๆ

³² ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 22 เมษายน 2553.

³³ ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 22 เมษายน 2553.

³⁴ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

³⁵ ครูนิเทศคนที่ 1, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

³⁶ ครูนิเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

³⁷ ครูนิเทศคนที่ 3, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

เป็นต้น³⁸ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือควรจัดให้มีทีมงานนิเทศ ติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกันดำเนินงาน แก้ปัญหาให้ลดลงหรือหมดสิ้นไป³⁹ จัดให้มีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน ด้านสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ ด้านการจัดกิจกรรมก็ควรให้เหมาะสมกับ สภาพ และมุ่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่บุคลากร ใช้แนวคิดหลักความเข้าใจ เข้าถึงถึง จึงจะพัฒนาชุมชนได้ นอกจากนี้ยังจะต้องพัฒนาหรือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านในชุมชน อีกด้วย⁴⁰ ทั้งนี้เพราะปัญหาส่วนหนึ่งเกิดมาจากครูผู้สอนเองเข้ากับชาวบ้านไม่ได้ อีกอย่างหนึ่งครู สอนส่วนใหญ่มักจะทำงานหลายหน้าที่หรือหลายด้าน บางคนก็อยู่ในพื้นที่เพียงคนเดียวเท่านั้น การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านการเข้ากันได้ดีกับผู้นำของชุมชนในแต่ละระดับจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่ง

ค. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงมี ปัญหาอย่างไรและควรแก้ไขอย่างไร

กลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาได้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำหรับศึกษาวิเคราะห์เอาไว้มีข้อสรุป ได้ ดังนี้ ชาวบ้านในชุมชนบนพื้นที่สูงบางส่วน ไม่ได้ให้ความร่วมมือในเรื่องการศึกษาและการ พัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพราะมองไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าที่ตนเองพึงได้รับ มองไม่เห็น ความสำคัญของการศึกษา⁴¹ ในบางฤดูกาลชาวบ้านในชุมชนจะไม่มีเวลาสนใจในเรื่องการศึกษา เพราะเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือฤดูทำไร่ทำนา⁴² หน้าที่ดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาด ความรับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วม ชาวบ้านในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษานอกโรงเรียน ลดลง เพราะส่วนใหญ่ชาวบ้านในชุมชนจะหันไปให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตัวมากเกินไป มุ่งเน้นไปที่เรื่องการทำมาหากินเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยงครอบครัว ด้วยการทำงานประจำของตน เป็นหลัก⁴³ จะมีการให้ความร่วมมือกับส่วนรวมบ้างเป็นบางเรื่อง โดยต้องเป็นเรื่องที่มีความ เกี่ยวข้องใกล้ตัวเองหรือครอบครัวเท่านั้น ถือว่าชาวบ้านในชุมชนยังขาดความเข้าใจถึงผลหรือ คุณค่าของการศึกษา และขาดความรับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนอันตนอาศัยอยู่

³⁸ ครูนิเทศคนที่ 1, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

³⁹ ครูนิเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

⁴⁰ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

⁴¹ ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

⁴² ผู้บริหารคนที่ 1, วันที่ 22 เมษายน 2553.

⁴³ ครูนิเทศคนที่ 2, วันที่ 15 พฤษภาคม 2553.

เหมือนกับว่าไม่ได้เป็นสมาชิกของสังคมใด ๆ เป็นชาวบ้านอยู่ในชุมชนแต่มีการดำรงตนแบบปัจเจก

แนวทางการแก้ปัญหา

กลุ่มผู้บริหารจัดการศึกษาได้ตอบแบบสัมภาษณ์ ให้ข้อมูลเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาเอาไว้มีข้อสรุปได้ ดังนี้

ครูอาสาสมัครหรือครูคอยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาโดยตรงควรมียุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านในชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับทราบเรื่องราวของตนเอง⁴⁴ ควรหาเวลาและโอกาสที่เหมาะสมเพื่อสร้างทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ ทำความเข้าใจกับชุมชน ผ่านทางผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชน คณะกรรมการต่างๆ ในประเด็นคุณภาพชีวิตกับการศึกษาที่แท้⁴⁵ เพื่อสร้างสรรค์จิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชน เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความหวงแหนทรัพยากรที่มีคุณค่าของท้องถิ่น สนับสนุนให้มีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน⁴⁶ นอกจากนี้ครูกับชุมชนควรมีการติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อลดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชาวบ้านในชุมชน ฉะนั้น ทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมกับการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาชุมชนของตนอยู่ตลอดเวลา เพื่อดำเนินการในด้านการดึงมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อทำความเข้าใจ และให้ความรู้ประชากรในชุมชน ให้พวกเขามีส่วนได้รับทราบข้อมูล หรือคุณค่าของการให้ความสำคัญด้านการศึกษา รวมไปถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล คุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นภูมิปัญญาอันควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ในชุมชนของตนอย่างแท้จริง

⁴⁴ ผู้บริหารคนที่ 2, วันที่ 29 เมษายน 2553.

⁴⁵ ผู้บริหารคนที่ 3, วันที่ 20 เมษายน 2553.

⁴⁶ ครูนิเทศคนที่ 3, วันที่ 22 มีนาคม 2553.

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ของครู ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาจากแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า ปัจจัยส่วนบุคคลครที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางด้านการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และได้ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan ได้ จำนวนทั้งสิ้น 59 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่แบบสอบถามปลายปิดมีจำนวน 35 ข้อ ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ 1) ด้านบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยใช้

ลักษณะคำถามตามสภาพจริง 2 ระดับ คือ ใช่ และไม่ใช่ และตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจำนวน 3 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าไคสแควร์ (Chi-Squares) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ก. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชุดที่ 1

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 76.27 ส่วนที่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.72 ด้านอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.28 ในลำดับรองลงมา คือผู้มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 27.11 ลำดับถัดมาอีก คือ ผู้มีอายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.55 และผู้มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.86 ด้านการศึกษา พบว่า ผู้มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 62.71 ลำดับรองลงมาคือกลุ่มที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 37.28 ด้านตำแหน่งและหน้าที่การงาน พบว่า มีกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขามีจำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 44.06 ในลำดับรองลงมาคือครูอาสาสมัครศสช. มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 ในลำดับสุดท้ายซึ่งมีน้อยที่สุดคือนำชุมชน องค์กร มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.72 ด้านประสบการณ์ในการสอน พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากที่สุดคือผู้ที่ทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา 1-5 ปี มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 74.57 ลำดับรองลงมาคือผู้ที่มีประสบการณ์สอนอยู่ในช่วงระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.94 ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์สอนอยู่ในช่วงระยะเวลา 6-9 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 เป็นช่วงระยะเวลาประสบการณ์สอนที่น้อยที่สุด ด้านรายได้ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 57.62 ส่วนผู้ที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 42.37

5.1.2 ผลสรุปข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า ประชาชนมีบทบาทต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน เมื่อแยกเป็นรายด้านมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อ 9 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอได้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน จำนวน 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 96.61 ส่วนข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุน ด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.72

2) ด้านวิชาการ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชน บนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดคือข้อ 11 ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายึดหยุ่นตาม ความสนใจสภาพปัญหา และความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้อง กับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน ข้อ 14.2 การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงาน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือการวัดผลประเมินผล ข้อ 14.3 การปฏิบัติงานใน พื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดทำหลักฐานข้อมูล พื้นฐานของชุมชน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 98.30 ส่วนข้อที่เห็นน้อยที่สุดคือข้อ 13 การ ตรวจสอบรายงานของครูในชุมชน มีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลงนาม จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 72.88

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการศึกษานอก โรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อ 1,2,4, ครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน และปรับตัวเข้าชุมชนกับบุคลากรในท้องถิ่น/ชุมชน ศูนย์การเรียนที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ มีการจัดตั้ง คณะกรรมการศูนย์การเรียนเพื่อทำหน้าที่ในการบริหาร และพัฒนาการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ การเรียน จำนวน 58 คิดเป็นร้อยละ 98.30 ถือเป็นค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เห็น

ด้วยน้อยที่สุดคือข้อ 9 มีการเชิญวิทยากรพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับ ผู้เรียน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 ถือเป็นค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชุดที่ 2

ผลการวิเคราะห์แนวคิดเฉพาะกลุ่มของผู้บริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ เมื่อแยกออกเป็นรายด้านมีผลสรุปดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ที่ดำเนินการอยู่ ถือว่ายังไม่มีความสอดคล้องกันกับความต้องการของผู้เรียนในชุมชน กล่าวคือ ผู้เรียนในชุมชนมีความต้องการอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องความต้องการพื้นฐานสำหรับดำเนินชีวิต แต่ การบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง กลับมุ่งประสิทธิผลอีกทางหนึ่ง และยังมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งชาวบ้านในชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจอย่างชัดเจนได้ ในการ ทำงานหรือการลงมือปฏิบัติจริงของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา ยัง ถือว่ามีรูปแบบการบริหารงานที่มีลักษณะสลับซับซ้อน มีระเบียบขั้นตอนภาคปฏิบัติหลายชั้นมาก ทำให้เป็นสาเหตุให้งานบริหารไม่คล่องตัว ทำให้เสียเวลามาก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ บริหารจัดการทำให้ไม่มีความเป็นเอกภาพ

การบริหารจัดการด้านหลักสูตรยังขาดความชัดเจนด้านเนื้อหาสาระ ซึ่งไม่เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย การแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ยังขาดระบบระเบียบแบบแผน และขาดผู้ที่รับผิดชอบอย่าง แท้จริง กล่าวตามสภาพที่เป็นจริงถือว่าด้านการบริหารจัดการบริการการศึกษาายังทำได้ไม่ดีพอ เป็น เรื่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และต้องเร่งพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

2) ด้านวิชาการ พบว่า กลุ่มผู้บริหารจัดการให้ข้อมูลชี้ชัดว่าด้านวิชาการยังมีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันในกลุ่มเป้าหมาย ทั้งแนวคิดทางด้านศาสนา วัฒนธรรม จารีต ประเพณี วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ด้วยสาเหตุอันหลากหลายนี้เองทำให้ครูที่เข้าไปสอนมี ความรู้ไม่ครอบคลุมในมิติต่างๆของชุมชนได้ทั้งหมด ในเรื่องการบริการวิชาการด้านวิชาชีพ การ เสริมทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ตัวหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมครบถ้วน หลักสูตรล้าหลังไม่เป็น ปัจจุบัน ขาดแคลนตำราเรียน ขาดคู่มือของครูผู้สอนที่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่ทันสมัยตามการณ ์บ้านเมือง นอกจากนี้กลุ่มผู้บริหารยังเห็นว่าการปรับเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยๆ ทำให้การพัฒนาด้าน วิชาการขาดความต่อเนื่อง แต่ก็ถือว่าด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจที่ทัศนคติต่อการบริหาร จัดการด้านวิชาการเป็นไปในเชิงบวกเพิ่มขึ้น

3) ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า แนวคิดของกลุ่มผู้บริหารจัดการชี้ชัดว่าผู้ปฏิบัติงานหรือครู ผู้ทำงานจริงกับชาวบ้านในชุมชน สามารถติดต่อประสานงานในชุมชนได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะ

ชาวบ้านในชุมชนยังให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยมาก คนในชุมชนยังมองไม่เห็นประโยชน์คุณค่าของการศึกษา จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรจะเป็น ในเวลาศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาจัดกิจกรรมขึ้นมา ชาวบ้านในชุมชนนั้นจะไม่สนใจเท่าใดนัก ทั้งนี้ก็เพราะมองไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา มองไม่ออกว่าคนมีการศึกษา จะดีไปกว่าคนไม่มีการศึกษา อย่างไรก็ตาม หรือคนไร้การศึกษาดีกว่าคนมีการศึกษาอย่างไร ปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะขาดการประสานงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ และการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างไม่คุ้มค่า นำไปสู่การขาดจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน ขาดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้มองไม่เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมชุมชน จารีต ประเพณีดั้งเดิม ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกในการหวงแหน อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้ได้อย่างจริงจัง

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทของประชาชนที่มีต่อ การจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรมีบทบาทต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ซึ่งพบว่าบุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านบริหารจัดการ พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านวิชาการ พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน้าที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

5.1.4 ผลสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่

พบว่า ประชากรที่ศึกษาได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้

ปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน งบประมาณมีน้อย ไม่ตรงกับความต้องการ การวัดผลประเมินผลไม่สม่ำเสมอ ไม่มีเกณฑ์ตายตัว บุคลากรมีความเข้าใจในพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน งานของครูมีความหลากหลายจนบางครั้งไม่ได้ทำหน้าที่หลักคือการเรียนการสอน หลักสูตรที่จัดทำไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาน้อยเพราะไม่มีเวลา ทำงานหนัก

แนวทางแก้ไข พบว่า ควรมีการรับครูที่จบสาขาที่เรียนมาโดยตรง มีการประสานงบประมาณกับเครือข่าย มีการวัดผลประเมินผลที่แน่นอนและตายตัว มีการจัดการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ ครูควรทำหน้าที่หลักให้มากกว่าหน้าที่รอง ควรจัดหาหลักสูตรที่เป็นรูปธรรมและแบบฟอร์มที่ชัดเจน และมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ก. สรุปข้อมูลชุดที่ 1

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 3 ด้านเห็นด้วยมาก

ที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วม นั้น ถือเป็นปัจจัยหรือเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ในอันที่จะก่อให้เกิดผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบโดยตรง ต่อการดำเนินการจัดการศึกษาในแต่ละระดับชั้น เพราะหากมีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพแล้ว การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การจัดทำแผน การวางแผน นโยบาย ทั้งในระยะใกล้ ระยะกลาง และระยะยาว จะทำให้เกิดมี แนวทางการพัฒนา มีทิศทางหรือเป้าหมายที่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านวิชาการ การจัดทำคู่มือ บทบาทหน้าที่ครูนิเทศ และแผน กิจกรรมกระบวนการต่าง ๆ ย่อมชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการจัดระบบการศึกษาให้เกิดสภาพ สมดุลหรือสามารถยอมรับความแตกต่างหลากหลายได้นั้น ปัจจัยสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามา มีบทบาทหรือมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้แก่ชุมชนเพราะจะได้ช่วยเป็นผู้ ประสานความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาให้รับทราบ สาเหตุเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อ การดำเนินการให้องค์กรประสบความสำเร็จ ต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่ สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ประชากรที่ศึกษาจึงมีความเห็นว่าเหตุปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีผลกระทบต่อสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ โกลด์มัท สายจันทร์ ที่กล่าวไว้ในรายงานการวิจัยถึงผลกระทบของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อการพัฒนาชุมชนบนภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่ว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบนภูเขาอย่างเป็นรูปธรรมนั้นประกอบด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ แต่องค์ประกอบที่สำคัญจะขาดมิได้ก็คือองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ องค์ประกอบด้านวิชาการ และ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม สามปัจจัยนี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งยังเป็นแกนหลักในแนวทางการจัดการศึกษาเป็นมาตรฐานวัดหรือกำหนดทิศทางได้ เพื่อป้องกันการดำเนินงานไม่ให้ผิดทิศผิดทางส่งเสริมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายการจัดการศึกษาของกลุ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับ รายงานการวิจัยสำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กล่าวถึงการนำนโยบาย เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนชาวไทยภูเขาไปดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้นั้นด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นปัจจัยที่จะมองข้ามไม่ได้ นโยบายในการจัดการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานและเป้าหมายในการดำเนินการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการที่เกี่ยวข้อง ด้านภาคปฏิบัติโดยตรง ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถเพื่อการดำเนินงานเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนชาวไทยภูเขาได้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนา

ตนเองและพัฒนาชุมชนได้ โดยไม่ลืมคำนึงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมและความต้องการของ ชาวเขา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับชุมชนชาวไทยภูเขาต่อไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหาร การจัดการเห็นด้วยมากที่สุด เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารจัดการเป็นหัวใจหลักที่ทำให้สภาพ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงดำเนินการให้บริการชุมชนได้อยู่จนปัจจุบัน ใน แต่ละศูนย์การเรียนฯจะมีปัญหาด้านการปฏิบัติอยู่บ้าง กับนโยบายที่มาจากหน่วยงานเบื้องบน แต่ บุคลากรทำหน้าที่ในการบริหารจัดการยังสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาหน่วยงานให้ดำเนินการมา อย่างต่อเนื่อง เป็นการบริหารจัดการศึกษาไปตามสภาพความจำเป็นและความเหมาะสมของวิถีชีวิต ชุมชน และปัจจัยในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของหน่วยงานในท้องถิ่นนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ทวีศักดิ์ ไชยเขียว ศึกษาเรื่อง “แนวคิดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่มี นักเรียนหลายเผ่ารวมกัน” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิด รูปแบบ และวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียน พื้นที่สูง ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานก็คือการบริหารจัดการ รูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติล้วนมีหลักอิงอาศัยอยู่ที่ตัวกระบวนการบริหารจัดการเป็น สำคัญ ในบางกรณีถึงแม้ว่าแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการดำเนินการจะถูกต้องเหมาะสมในทัศนะผู้ ปฏิบัติหรือฝ่ายดำเนินการ หากฝ่ายบริหารจัดการไม่เห็นด้วยก็เป็นการยากที่จะผลักดันเพื่อนำไปสู่ ภาคปฏิบัติจริงได้ ฉะนั้น แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายบริหารจัดการ จึงจะได้รับ การตอบสนองในเชิงปฏิบัติจริงมากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ

ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทย ภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ เห็นด้วยมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า กิจกรรมและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบว่าศูนย์การเรียนฯ มีภารกิจครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในชุมชนมากขึ้นไป ได้แก่จัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้เรียนกลุ่มเด็ก กลุ่มนี้จะมีทั้งเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กในวัยเรียน จัด การศึกษาให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงานแล้ว นอกจากนี้ยังรับผิดชอบการจัดกิจกรรมสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดกิจกรรมการศึกษาพัฒนาศักยภาพของชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนทั้ง ด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ฯลฯ ถึงแม้ครูจะมีงาน อื่นมาแทรกบ้าง แต่ยังให้ความสนใจในการเรียนการสอนด้านวิชาการเป็นหลักสำคัญหรือเป็นหัวใจ ของการพัฒนาการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภู่งศ์ ภู่อภรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

“การบูรณาการกิจกรรมการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาดมอชยาศัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการกิจกรรมด้านวิชาการเป็นเรื่องหลักที่เป็นแกนกลางที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อการบูรณาการมากที่สุด เพราะมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบต่อผู้เรียนในโรงเรียนกับในชุมชนโดยตรง เมื่อกิจกรรมด้านวิชาการที่มีความสำคัญมากที่สุดดังกล่าว ถึงแม้ครูจะมีงานอย่างอื่นที่หลากหลายมาแทรกหรือแบ่งเอาเวลาในการทำงานไปเมื่อเปรียบเทียบกับกับด้านบริหารจัดการและด้านการมีส่วนร่วม ครูก็ยังต้องให้ความสนใจหรือการเอาใจใส่ในด้านวิชาการนี้ให้มากที่สุด

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เห็นด้วยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 74.05 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นหลายระดับคือระดับหมู่บ้าน กลุ่มบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและส่วนกลาง โดยสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายสนับสนุนงบประมาณกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ การบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพหรือมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การทำงานลุล่วงเป้าหมายได้ สอดคล้องงานวิจัยของ เดช สุธรรมพวง ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานปกครองของโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามแผนงาน การกำหนดนโยบาย แผนงานด้านการปฏิบัติการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ มอบกิจกรรมการส่งเสริมแนะแนวแก้ไขพฤติกรรมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับฝ่ายการบริหารจัดการบุคลากรว่าจะสามารถดำเนินการอย่างเหมาะสมกับคุณภาพของความรู้ความสามารถ และศักยภาพของบุคลากรที่เขามีอยู่แล้วได้หรือไม่ หากทำได้ก็จะสำเร็จผลตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ได้

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อ 9 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 96.61 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นในระดับอำเภอ ตำบล ให้องค์การบริหารท้องถิ่นได้เป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวนโยบาย ทิศทางในการพัฒนาการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ

ประมาณเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ตรงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง หากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในแต่ละท้องถิ่น มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ การบริหารพัฒนาด้านการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดนโยบายจะชัดเจนขึ้น ดังนั้น องค์การบริหารท้องถิ่นระดับอำเภอ ตำบล เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดทิศทางการศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย วัฒนศัพท์ ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารท้องถิ่นระดับอำเภอตำบลเป็นหน่วยงานหลัก มีบทบาทสามารถจะกำหนดอนาคตด้านการศึกษาของคนในชุมชนได้ โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอต้องเป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ให้ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่เป็นการสร้างระบบเพื่อเข้าไปบังคับให้ชาวบ้านจำเป็นต้องรับการศึกษา ตามเงื่อนไขของผู้จัดการศึกษาทุกกรณีไป โดยที่ชาวบ้านเป็นผู้รับบริการ แต่ไม่มีสิทธิในการร่วมกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง หากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา จะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จได้ตามที่มุ่งหวังเอาไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสมร ใจผูก และคณะ ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ ตำบล เป็นหัวใจหรือเป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม องค์การบริหารท้องถิ่นระดับอำเภอ ตำบล ต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา พร้อมทั้งเรียนรู้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่าตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร และจะเข้าไปให้การสนับสนุนได้อย่างไร จึงจะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องประสงค์หรือถูกเป้าหมาย มีโครงการในการระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มาช่วยกัน เพราะการบริหารจัดการศึกษาไม่ใช่เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น รวมทั้งมีสิทธิในการแสดงความต้องการ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบพัฒนา ประเมิน ตรวจสอบ และควรเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตพื้นที่การปกครองที่ตนเองรับผิดชอบ เนื่องจากการกระจายอำนาจได้ให้สิทธิและอำนาจที่ให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการศึกษาได้

ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินบริหารจัดการ เห็นด้วยน้อยที่สุด

คือ ข้อ 6 คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล มีค่าแปลผลเป็นใช่คือได้ปฏิบัติตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 23.72 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ข้อสรุปดังกล่าวไม่เป็นไปตามนโยบายการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ที่กำหนดการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศึกษา ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ ระดับตำบลเข้ามามีส่วนช่วยในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา แต่ไม่ได้เป็นไปเช่นนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพงศ์ วงศ์ใจคำ ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนชาวเขาในชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาท หน้าที่ในการสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะว่า ส่วนหนึ่งอาจไม่ได้ให้ความสนใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง การทำงานในด้านให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาจึงมีลักษณะหย่อนยาน ไม่ให้ความสำคัญ ไม่มีความรับผิดชอบเท่าที่ควร บางครั้งก็ไม่ได้ใส่ใจที่จะมาเยี่ยมเยียนครูคอยที่ศูนย์การเรียนเลย

2) ด้านวิชาการ

สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ เห็นด้วยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้มีหน้าที่ด้านวิชาการได้ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสม่ำเสมอไม่ดำเนินการแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผลของการพัฒนาด้านวิชาการจึงจะปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน เพราะการพัฒนาด้านวิชาการต้องใช้ทักษะด้านความรู้ ความสามารถ ความเพียรพยายาม และกาลเวลาอย่างยาวนาน สำหรับด้านวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชนบนพื้นที่สูง เนื้อหาหลักให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเข้าใจและได้ตระหนักเกี่ยวกับสภาพสังคมและชุมชนของตนเองก่อน แล้วจึงร่วมมือกันในการพัฒนาด้านวิชาการ พัฒนาสังคมและชุมชนของตนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการข้อ 11 ศูนย์ที่ทำนรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายึดหยุ่นตามความสนใจสภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชนข้อ 14.2 การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน(คู่มือการวัดผลและประเมินผล) ข้อ 14.3 การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (จัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน) (ทั้ง 3 ข้อ คือข้อ 11, 14.2, และข้อ 14.3) เห็นด้วยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.3 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า คณะกรรมการการศึกษา

ได้เข้ามามีบทบาทส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาการศึกษารูปแบบใกล้ชิด คณะกรรมการหมู่บ้านหรือชุมชน ถือว่าเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่ง ที่มีส่วนทำให้ศูนย์ที่รับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่นตามความสนใจจัดไปสภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน และการปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู ได้มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือการวัดผลประเมินผล มีการจัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อเป็นองค์ประกอบให้การศึกษาลำดับชุมชนบนพื้นที่สูงบรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดาภรณ์ เลิศมโนกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับสามเณรชาวเขาในโครงการพระธรรมจาริก” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จด้านการศึกษาคือคณะกรรมการฝ่ายการศึกษา ต้องตรวจสอบผลการดำเนินงานของครูในชุมชน คณะกรรมการต้องมีความพร้อมในการที่จะเสียสละเวลา และตระหนักในความสำคัญของครูเพื่อให้ครูสอนได้ใช้หลักการทางวิชาการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมท้องถิ่น ความต้องการของผู้เรียน และสภาพปัญหาความยืดหยุ่นไปตามวิถีชีวิตในชุมชน

ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ ข้อ 13 คือ การตรวจสอบรายงานของครูในชุมชน มีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลงนาม เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.9 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สภาพการจัดการศึกษาลำดับชุมชนบนพื้นที่สูง ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้มุ่งเน้นให้คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาได้ใช้บทบาท หน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ในการตรวจสอบติดตามผล ด้านการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษา คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะจะสามารถเข้าใจหลักสูตรกำหนดมา การนำไปปฏิบัติได้จริง และการจัดการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ ปังเจกวิญญูสกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รายงานการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาทางเลือก” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการศึกษา คณะกรรมการศึกษา ถือเป็นกลุ่มที่มีบทบาท หน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการตรวจสอบทางด้านวิชาการ การทำหลักสูตรเพื่อให้กำหนดไปในลักษณะที่สามารถปฏิบัติจริงได้ มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งคือกรรมการฝ่ายการศึกษา ซึ่งเป็นผู้อยู่ในท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถหรือศักยภาพในการที่จะเข้าใจปัญหาในชุมชนได้ดี และเข้าใจปัญหาของครูอาสาสมัครที่มีความเข้าใจต่อองค์ความรู้ของท้องถิ่น ด้านศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องและครอบคลุมกับความเป็นจริงของวิถีชีวิต ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณค่าอันแท้จริงในชุมชน

คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาจะเติมเต็มช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเพิ่มศักยภาพของชาวบ้านในท้องถิ่นของตนอย่างสมดุล

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.6 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการประเมินผลเพื่อจัดการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ คณะกรรมการหมู่บ้าน ให้รวมกลุ่มดำเนินงานในหมู่บ้านเพื่อทำกิจกรรม พร้อมทั้งการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของกรรมการกลุ่มต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา นิลพลับ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การปกครองนักเรียนทั้งด้านการบริหารจัดการ แผนนโยบายของงาน ด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านความปลอดภัย และแก้ไขพฤติกรรม จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทั้งผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ตัวนักเรียน และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือชุมชนให้การสนับสนุนที่ดี จึงจะสำเร็จได้ การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษา มีการร่วมกำหนดสถานที่และเวลาในการเรียนให้สอดคล้องกับชุมชน กำหนดเนื้อหาให้ตรงความต้องการที่แท้จริงไม่ขัดแย้งธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน ย่อมจะเป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างยั่งยืนได้

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ข้อ 1 คือครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและปรับตัวเข้ากับชุมชนกับบุคลากรในท้องถิ่น/ชุมชน ข้อ 2 ศูนย์การเรียนรู้ที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อ 4 มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ทั้ง 3 ข้อ เห็นด้วยมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.3 ถือเป็นค่าความถี่อยู่ใน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านใดก็ตาม หากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ คนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง ผู้เรียนก็สามารถพัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการดำเนินงาน

กิจกรรมของศูนย์ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเห็นว่าการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจที่ได้มาจากประสบการณ์ตรงของครูผู้เชี่ยวชาญ จะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำบุคลากรที่เข้าไปทำหน้าที่สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ที่แสดงเอาไว้ว่า การจัดการศึกษาเมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนากิจการดำเนินงานของศูนย์การเรียน การที่ครูมีการแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนจะช่วยแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ง่ายขึ้นทั้งยังจะยกระดับความรู้ท้องถิ่นได้มาก ศูนย์การเรียนฯ ที่มีครูมีความรู้ในเนื้อหาสาระนั้นๆ ดี แต่ยังคงขาดประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน จะมีปัญหาด้านการยึดติดกับทัศนคติที่เคยมีมากเกินไป ทำให้ไม่กล้าเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน เพราะไปกลัวว่าจะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับตนเองมากยิ่งขึ้น จึงทำให้การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของตนเองทำได้ยากยิ่งขึ้นไปอีก การมีคณะกรรมการศูนย์การเรียนเพื่อทำหน้าที่ที่จะช่วยเชื่อมโยงความรู้ของท้องถิ่น ได้ช่วยอุดช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการต่างวัฒนธรรม ประเพณีได้ และยังเป็นการเติมเต็มให้ผู้เรียนได้เกิดความสนใจ เกิดความรู้ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเห็นความสำคัญขององค์ความรู้และผู้รู้ในท้องถิ่น เป็นทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความตระหนัก ภาคภูมิใจในท้องถิ่น วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง ที่สำคัญยังจะเป็นการได้พัฒนากระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย

ส่วนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อ 1 คือ มีการเชิญวิทยากรพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 ถือเป็นค่าความถี่ที่อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านใดก็ตาม หากมีผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง ผู้เรียนก็สามารถพัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชาวไทยภูเขา ความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้มาจากการศึกษาผ่านประสบการณ์โดยตรงของครูผู้เชี่ยวชาญ จะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญชีวัน บัวแดง ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐในชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง” ผลการวิจัยพบว่า ครูอาสาสมัครที่มาจากภายนอกเขตพื้นที่หรือท้องถิ่นอื่นๆ เข้ามาอยู่ ส่วนมากไม่เข้าใจถึงสภาพปัญหาของชุมชน สังคม วัฒนธรรมของชาวบ้านหรือชุมชนบนพื้นที่สูงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการผ่านๆ มา จึงเกิดเหลื่อมล้ำสูงมาก

ระหว่างคุณภาพองค์ความรู้ของครูในเมืองกับครูในชุมชนบนพื้นที่สูง ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุหลักมาจากการกำหนดวางตัวบุคลากรมาจากส่วนกลาง จึงมักจะมาอยู่ในพื้นที่ชั่วคราวเท่านั้น เมื่อมาปฏิบัติงานได้ไม่นาน มีโอกาสที่ดีกว่าก็ย้ายออกไปอยู่ภายในตัวเมืองหรือกลับไปภูมิลำเนาเดิมของตน เหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้การเชิญวิทยากรพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนสามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดีขึ้น เปลี่ยนมุมมองต่อชีวิตและสังคมให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ได้ ทำให้เกิดความรักความทุ่มเทเพื่อการดักดวงเอาความรู้ ให้สามารถนำมาใช้พัฒนาหรือมาใช้ประโยชน์กับชุมชนอย่างจริงจัง ในอนาคตความคาดหวังที่อยากจะเห็นการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนคงไม่เป็นเพียงแค่ภาพร่างให้ชื่นชมเท่านั้น

ข. สรุปข้อมูลชุดที่ 2

จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มของผู้บริหารจัดการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านบริหารจัดการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ โดยภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ปานกลาง เพราะด้วยรูปแบบการบริหารจัดการที่ยังมีความสลับซับซ้อนหลายชั้นทำให้การบริหารจัดการล่าช้าและการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางที่ยังไม่ตรงกับความต้องการพื้นฐานหรือความจำเป็นของชุมชนจริงๆ การจัดการด้านหลักสูตรไม่ชัดเจนเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้การบริหารจัดการไม่เกิดประสิทธิผล สิ่งทีกลุ่มผู้บริหารจัดการการศึกษาควรปรับปรุงแก้ไขก็คือการบริหารงานควรลดขั้นตอนให้น้อยลง เพื่อให้งานเดินคล่องตัวมากขึ้นจะเป็นปัจจัยช่วยไปเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรในการทำงานได้รวดเร็ว ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ไม่กังวลกับกรอบเวลาหรือขั้นตอนที่ดูกว้างไว้มากเกินไป

การบริหารจัดการด้านหลักสูตรควรให้ทันสมัย มีความชัดเจน ควรเน้นที่การปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาโดยคณะกรรมการการศึกษาหรือเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อกำหนดหลักสูตรเนื้อหาวิชาเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานที่เป็นจริงของชาวบ้านในชุมชน

2) ด้านวิชาการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ โดยภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การให้บริการวิชาการกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างจะมีความหลากหลาย

หลาย ทั้งทางศาสนา วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ครูที่จะเข้าไปสอนในพื้นที่จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่นที่ต้องเข้าไปปฏิบัติงานให้ครอบคลุม และวิชาการด้านวิชาชีพ เพื่อเสริมทักษะความรู้ ทักษะชีวิต เนื้อหาในหลักสูตรยังกว้างเกินไปควรมีความชัดเจน อีกทั้งมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยๆ ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง การพัฒนาด้านวิชาการจึงยังขับเคลื่อนไปไม่ได้เต็มที่

ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดฝึกอบรมผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานด้านงานเอกสาร งานวิชาการ ให้แก่บุคลากรที่เป็นครูเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานด้านวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานงานวิชาการให้ทันยุคทันสมัยที่เป็นปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใส่ใจในการที่จะเสริมสร้างทักษะกระบวนการสอน เพื่อจะได้สร้างสรรค์แรงบันดาลใจพัฒนาองค์ความรู้ของคนให้สูงขึ้น เน้นไปที่ผู้รับบริการเป็นสำคัญ หลักสูตรควรมีระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาวให้ชัดเจน และให้สอดคล้องกับความจำเป็นของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มั่นคงต่อไป

3) ด้านการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมถือว่ายังมีน้อย เพราะคนในชุมชนมองไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาอย่างแท้จริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเร่งสร้างความเข้าใจ เร่งประสานงาน ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา ควรหันมาให้ความสนใจมุ่งเน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ต้องพยายามเข้ากับชุมชนให้ได้ อาจใช้ยุทธศาสตร์การลุยไปให้ถึงที่ การที่จะกระทำกิจกรรมอันใดที่จะมีผลกระทบกับชุมชนต้องให้ความสำคัญ และใส่ใจเป็นพิเศษ คำนึงถึงความอยู่รอดของชุมชนไว้ก่อน สร้างความรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเพื่อใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทิศนะความคิดเห็นด้านการศึกษ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สำคัญที่สุดในการมีส่วนร่วมก็คือการคิดกิจกรรมอันใดขึ้นมา กิจกรรมชนิดนั้นต้องมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมองเห็นคุณค่าในการได้รับประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม

5.2.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบประชากรที่ศึกษาวิจัยที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่ การงาน รายได้ และประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่างเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ใน 3 ด้านคือด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตาม

สมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่การงาน รายได้ และ ประสบการณ์ในการสอน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่ต่างกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่แต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แยกตามตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงานกล่าวเฉพาะส่วนในด้านวิชาการมีความแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ (Fact Finding) จากผลการวิจัยทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นำมาเสนอแนะเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน เห็นด้วยมากที่สุดดังนั้น ผู้บริหารควรมีการรักษามาตรฐาน มีแนวทางส่งเสริมและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านการรวมกลุ่มของศูนย์ การเรียนฯ โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย การจัดสวัสดิการให้ทั่วถึงแก่บุคลากรของศูนย์การ เรียนฯ และจัด โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานทั้งด้านการบริหาร จัดการ ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ส่วนด้านที่ เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91 คือ ด้านวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการรักษามาตรฐานใน การพัฒนาการบริหารจัดการทางด้านวิชาการให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ในการจัดการด้านหลักสูตร คู่มือการเรียนและคู่มือการสอน รวมไปถึงตำราเรียน เกณฑ์การวัดผลประเมินผลให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น รักษามาตรฐานทางด้านวิชาการเอาไว้ และให้มีการติดตามประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่ บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ฯอย่างต่อเนื่อง เพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เพื่อเดิม ความรู้และหลักการใหม่ๆ มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทัศนคติและประสบการณ์เพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน และ เพื่อรักษาประสิทธิภาพเอาไว้ไม่ให้ลดน้อยถอยลง ด้านที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.05 คือ ด้านบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงและแก้ไขในการบริหารจัดการ รักษา ระบบตรวจสอบ การติดตามผลประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ฯ

อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบประเมินผลที่ชัดเจน โดยอาจให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนด ตรวจสอบ นโยบายของฝ่ายบริหารด้วย

2) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านบริหารจัดการ โดยรวมเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 74.05 ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการรักษามาตรฐานในการบริหารจัดการ รักษากระบวนการตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบ ประเมินผลชนิดที่โปร่งใส โดยให้หน่วยงานหรือประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายด้วย ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.6 คือ ข้อ 9 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการรักษามาตรฐานในการบริหารจัดการศึกษา โดยคงให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นผู้ติดตาม กำกับ นิเทศ และรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อรักษากระบวนการตรวจสอบ การติดตามประเมินผล และควรเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรของตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.7 คือ ข้อ 6 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการนิเทศการติดตามรายงานผลการดำเนินงานให้แก่บุคลากร โดยจัดการอบรมสัมมนาเพื่อให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการให้บริการสนับสนุนด้านการจัดการศึกษา และการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเพื่อเพิ่มทักษะเพิ่มประสิทธิภาพ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานร่วมกัน

3) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านวิชาการ โดยรวมเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 91 ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานในการดำเนินงานด้านหลักสูตร คู่มือการสอน ตำราเรียนให้ทันสมัยสภาพการณ์ อาจเพิ่มพูนทักษะด้านวิชาการให้บุคลากรโดยจัดอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้มีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการให้บริการ และการปฏิบัติงานที่ชัดเจนทั้งระดับผู้บริหารเพื่อให้นโยบายที่ชัดเจนและระดับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทัศนคติและประสบการณ์เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกัน ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.3 ข้อ 11,14.2,14.3 คือศูนย์ที่ทำนรับฝัดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่นตามความสนใจ สภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต

ชุมชนการปฏิบัติงานในพื้นที่ของครุมีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือการวัดผลประเมินผลและจัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษา มาตรฐานคุณภาพการบริหารและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน รักษามาตรฐานของคู่มือการปฏิบัติงานของครูในพื้นที่ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รักษาคุณภาพของคู่มือการวัดผลประเมินผล มีการรักษามาตรฐานการจัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.9 คือ ข้อ 13 การตรวจสอบรายงานของครูในชุมชนมีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบลงนาม ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและพัฒนา สมรรถนะคุณภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของบุคลากรเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการ ตรวจสอบการรายงานการปฏิบัติงานของครู ในชุมชนที่มีคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ ตรวจสอบและลงนามให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และนโยบายของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงฯ

4) ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนพื้นที่ สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 86.6 ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการรักษา มาตรฐานด้านการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยจัดอบรมสัมมนาให้กับเจ้าหน้าที่หรือครู อาสาสมัครให้ได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ ในการให้บริการ สร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทั้งนี้การดำเนินการในกิจกรรมดังกล่าวจะต้องให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่หรือการดำเนินชีวิตของคนใน ชุมชน ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.3 คือข้อ 1 ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความ เข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและการปรับตัวเข้ากับบุคลากร ในท้องถิ่น/ชุมชน ข้อ 2 ศูนย์การเรียนที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความ ต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อ 4 มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ การเรียนเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานคุณภาพการบริหารและการดำเนินงานบริการบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะใน วิชาการที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับท้องถิ่น เรียนรู้แลกเปลี่ยนทักษะชีวิตของชุมชน รักษา มาตรฐานความรู้ที่ได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาแผนการเรียนการ สอน ส่งเสริมพัฒนามาตรฐานของบุคลากรที่เป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนให้มีศักยภาพมาก ยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนากิจกรรมของศูนย์การเรียน เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 คือข้อ 9 มีการ เชิญวิทยากรพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรมี

การส่งเสริมและพัฒนางานคุณภาพการบริหารงานและการดำเนินงานบริหารวิชาการ สนับสนุนให้มีการจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญพิเศษหรือวิทยากรเฉพาะในด้านต่างๆ มาให้ความรู้เพื่อเสริมทักษะพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง อาจรวมถึงการพัฒนาบุคลากรภายในหน่วยงาน โดยจัดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญพิเศษให้มาอบรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะสร้างความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เพื่อความเข้าใจอันดีกับชุมชน ทั้งนี้ก็เพื่อยกระดับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม โดยอาจเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การพัฒนาการศึกษา มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

5) ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ ผู้ที่เป็นครูอาสาสมัครหรือครูที่มาสอนจริง หากเป็นคนในเขตพื้นที่จะมีความรับผิดชอบสูงกว่า และเข้าใจชุมชนได้ดี ทั้งยังได้รับการยอมรับจากชุมชนมากกว่า ซึ่งจะต่างจากครูที่มาจากภายนอกพื้นที่จะมีปัญหาความไม่เข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี และไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนง่ายๆ ผู้บริหารควรแก้ปัญหาด้วยการจัดให้มีการอบรมสัมมนา เพื่อส่งเสริมให้ครูอาสาสมัครที่จะไปสอน เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ให้มีความเข้าใจพื้นฐานด้านภูมิประเทศของชุมชน และประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนให้ได้มากที่สุด

นอกจากนี้ควรจัดให้มีกระบวนการส่งเสริม ด้านสื่อการเรียนการสอนให้พอกับความต้องการ ในด้านการจัดกิจกรรมก็ให้เหมาะสมกับสภาพ เพื่อมุ่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่บุคลากร สร้างความเข้าใจ เข้าถึงพัฒนา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านในชุมชน ครูอาสาสมัครควรมียุทธศาสตร์ในการจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านในชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับทราบเรื่องราวของตน เพื่อพัฒนาชีวิตกับการศึกษาที่แท้ เพื่อสร้างสรรคจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชน สร้างความรัก ความสามัคคี เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนหรือพัฒนาชุมชนของตน ได้รับทราบข้อมูลหรือคุณค่าของการให้ความสำคัญ ด้านการศึกษา คุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นภูมิปัญญาอันมีค่าควรแก่การอนุรักษ์เอาไว้ให้ชุมชนสืบสานต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ปรับปรุงแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์

การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีความครอบคลุมและเกิดการพัฒนาเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพ จึงได้เสนอแนะหัวข้อในการวิจัยต่อไป ดังนี้

1) ควรวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เพื่อนำ ผลการศึกษาของศูนย์ฯ ที่ดำเนินการประสบความสำเร็จไปปรับประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบเพื่อการบริหารจัดการศึกษาศูนย์การเรียนอื่น ๆ ต่อไป

2) ควรวิจัยเรื่อง ผลกระทบต่อทัศนคติวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมของประชากรในชุมชนบนพื้นที่สูง มีผลเป็นอย่างไรทั้งในช่วงก่อนและภายหลังได้รับการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนฯ

3) ควรวิจัยเรื่อง แนวคิดในการนำเอาผลการศึกษาวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ว่าได้มีการนำเอาผลที่ได้ไปใช้ต่อยอด เพื่อการปฏิบัติจริงด้านการพัฒนาภายในชุมชน และต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนด้านใดบ้าง

4) ควรวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนอยู่บ่อย ๆ ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาด้านวิชาการในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

5) ควรวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่มีบุคลากรเป็นคนในพื้นที่กับกรณีที่ครูอาสาสมัครเป็นคนภายนอกพื้นที่เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินการทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบที่มีต่อศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

- การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ, ศูนย์. แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2535.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2546.
- จรูญ พานิชย์คลื่นไชย. การศึกษานอกระบบโรงเรียน, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2528.
- จักรกริช บุญเดช, ดร. คู่มือผู้บริหารการศึกษาสำนักงาน กศน. กรุงเทพมหานคร : พาสิทธิ์ออฟเซตการพิมพ์, 2553.
- ทวีป อภิสัทธ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, 2523.
- วิชัย ต้นศิริ. โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต แนวคิดสำคัญของการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, 2544.
- ศุภกร ศรีแสน. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- ส. ศิวรักษ์. ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2545.
- อัครพงษ์ สัจจวาที. ปรัชญาการศึกษาแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง, 2546.
- อัญชลี โพธิ์ทอง. ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- อรรถรณพ พงษ์วาท. ทำไมต้องมีการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.

2) บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

- ปรัชญา เวสารัชช์. “ชุดฝึกอบรมครู:ประมวลสาระ”. หลักการจัดการศึกษา. 23 สิงหาคม 2546.
<<http://ecumiculum.mv.ac.th/library2/research/research1/principle%20edu.htm>>(5 October 2007)

3) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแม่ทา, ศูนย์. “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง”. รายงานการวิจัย. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำพูน : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง, 2539.

กันตพงศ์ วงศ์ใจคำ. “การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนชาวเขาในชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

โกสุมภ์ สายจันทร์. “ผลกระทบของการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อการพัฒนาชุมชนเขตภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่”. รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

ขวัญชีวัน บัวแดง. “รัฐกับการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยสังคม : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. “นโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาในประเทศไทย”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : กองทุนการวิจัยสำนักนายกรัฐมนตรี, 2526-2527.

จินดาฉวี เลิศมโนกุล. “สภาพการจัดการเรียนการสอนสายสามัญและสายอาชีพสำหรับสามเณรชาวเขาในโครงการพระธรรมจาริกวัดศรีโสดา”. รายงานค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

จรัญ นิลพลับ. “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ชัยยง ไชยศรี. “แนวทางการพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

เดช สุธรรมปวง. “การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

ทรงวุฒิ เทพรักษา. “การบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สำนักบัณฑิตศึกษา : สถาบันราชภัฏเชียงราย, 2544.

ทวีศักดิ์ ไชยเขียว. “แนวคิดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายเผ่าเรียนรวมกัน”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

- ภู่งศ์ ภู่อารณ์. “การบูรณาการกิจกรรมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- เมฆินทร์ อินดีเสสาร. “กระบวนการร่วมมือในการบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดงขมูน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตราชภัฏเชียงราย, 2546.
- มณฑนา เบ็ญจันทร์. “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วันชัย วัฒนศัพท์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ศรีสมร ใจผูกและคณะ. “การศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549.
- เสน่ห์ ใจอุดม. “การเข้าสู่ตำแหน่งและความรู้ความเข้าใจของกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเขียวควา จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

2. ภาษาอังกฤษ

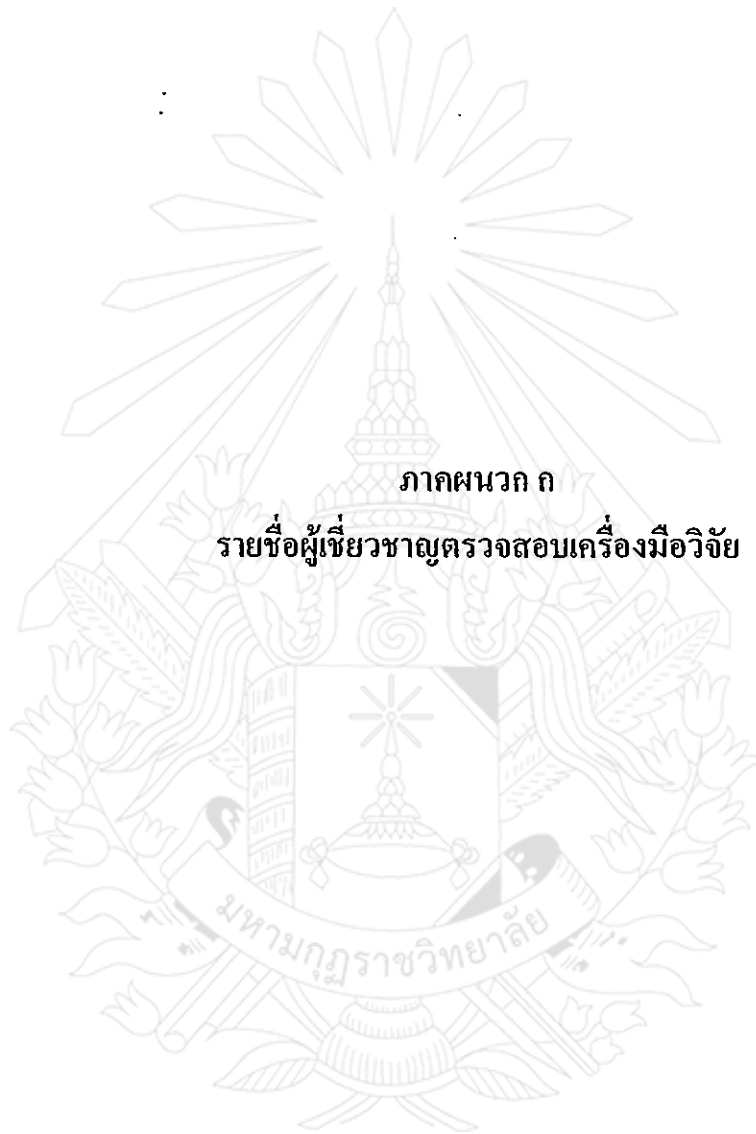
1) Books

- W.Seen. Mccall. Non - formal. Education : A Definition. Washington D.C : USAID 1978
Mimeographed.
- James R. Sheffield and Victor P. Diejomaoh, Non – formal Education In African Deveolpmrnt. New York : African – American. Insritule.1972,

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. พระครูปลัด จิตติชัย จิตฺติชโย

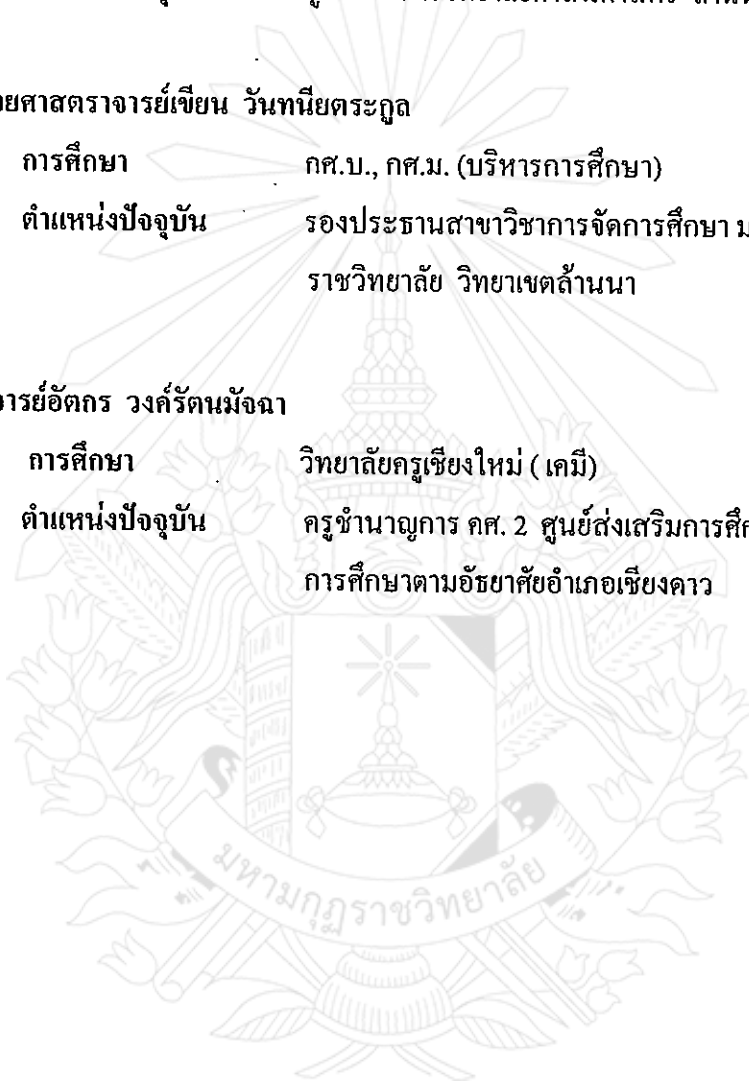
การศึกษา น.ธ. เอก, ศน.บ, ศน.ม, (การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น)
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ ล้านนา

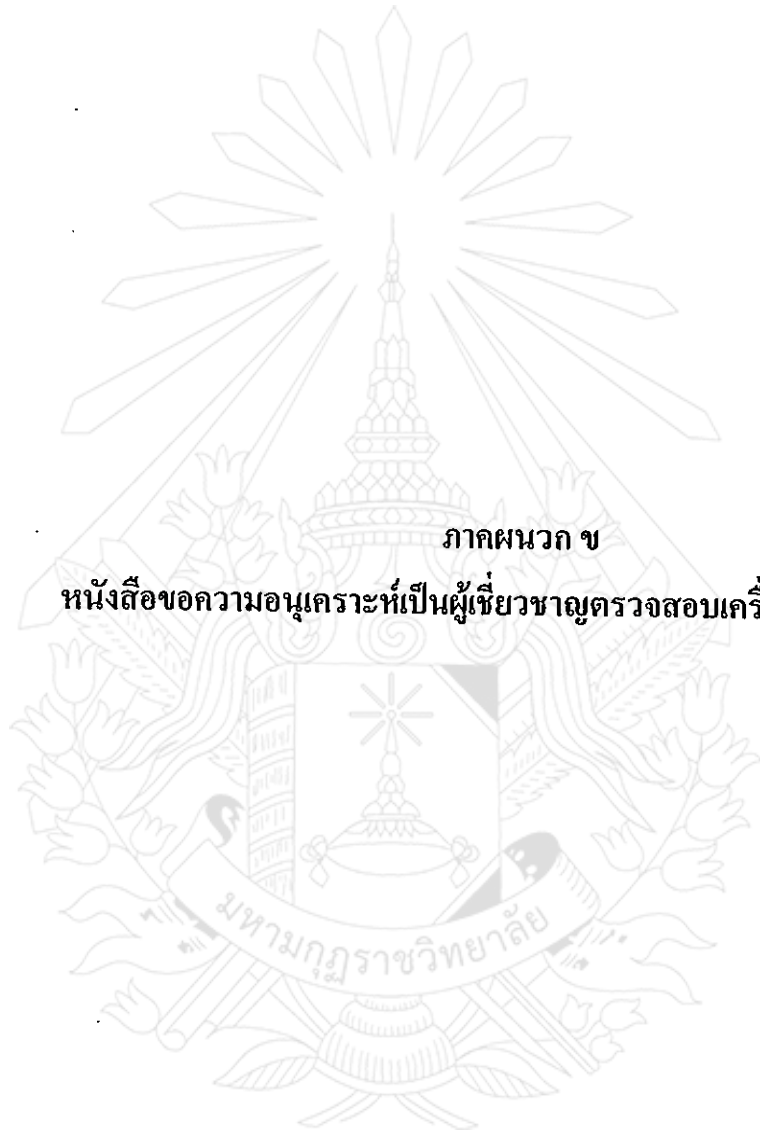
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียน วันทนียตระกูล

การศึกษา กศ.บ., กศ.ม. (บริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3. อาจารย์อัคร วงศ์รัตนมัจฉา

การศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (เคมี)
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูชำนาญการ คศ. 2 ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงดาว

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์การศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาเขตลำนานา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/571

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอบขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูปลัดจิตตวิชัย จิตตวิชัย

ศูนย์การศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาเขตลำนานา ขอรับรองว่า พระครูปลัดจิตตวิชัย เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 491225042 สาขาวิชาการจัดการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตลำนานา

นักศึกษาผู้ที่มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสภานิพนธ์ เรื่อง การจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร และ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี อาจารย์ที่ปรึกษา

ศูนย์การศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาเขตลำนานา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาเขตลำนานา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(1.9)/572

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

เรื่อง ขออนุมัติขอเป็นผู้ใช้วิชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน วันทนียตระกูล

ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางสร้อยฟ้า ดีปละ เป็นนักศึกษา
ระดับปริญญาโท รัศนศึกษา 491225042 สาขาวิชาการจัดการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้นี้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำสภานิพนธ์ เรื่อง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การ
เรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ
ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร และ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี อาจารย์ที่ปรึกษา

ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความ
ร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมามาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ที่ ศธ 6013(1.9)/912

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๕๓๒๗-๐๙๗๕-๖ โทรสาร : ๐-๕๓๒๑-๔๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

30 พฤศจิกายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร อาจารย์อัคร วงศ์รัตนมัจฉา หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเชียงดาว

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางสาวร้อยฟ้า ติบปละ เป็นนักศึกษา
ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 491225042 สาขาวิชาการจัดการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์
เรื่อง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา
“แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สุวรรณ หมีนตาบุตร และ
พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี อาจารย์ที่ปรึกษา

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ
ในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขาธิการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6013(1.9)/021

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๕๓๒๗-๐๙๗๕-๖ โทรสาร : ๐-๕๓๘๑-๙๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

28 มกราคม 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสุวรรณ เพ็ชรโท ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ด้วยนางสร้อยฟ้า ตีบปละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ เรื่อง การจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษามหาชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (ศนบ.) โดยมี ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร และ พระมหาวิระศักดิ์ สุรเมธี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสร้อยฟ้า ตีบปละ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพมกเพื่อพิจารณา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขออโนโมทนา มา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาวิระศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ที่ ศธ 6013(1.9)/503

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
๑๐๓ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๕๓๒๗-๐๔๗๕-๖ โทรสาร : ๐-๕๓๘๑-๔๗๕๒
www.lanna.mbu.ac.th

13 สิงหาคม 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายวรพจน์ เตียวกุล ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่

ด้วยนางสร้อยฟ้า ตีบปละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ เรื่อง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศนบ.) โดยมี ดร.สุวรรณ หมื่นตาบุตร และ พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสร้อยฟ้า ตีบปละ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

13 สิงหาคม 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร น.ส.เรณู ลีสุวรรณ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงดาว

ด้วยนางสร้อยฟ้า ตีบปละ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ เรื่อง การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (ศนม) โดยมี ดร.สุวรรณ หมั่นตาบุตร และ พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นางสาวสร้อยฟ้า ตีบปละ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

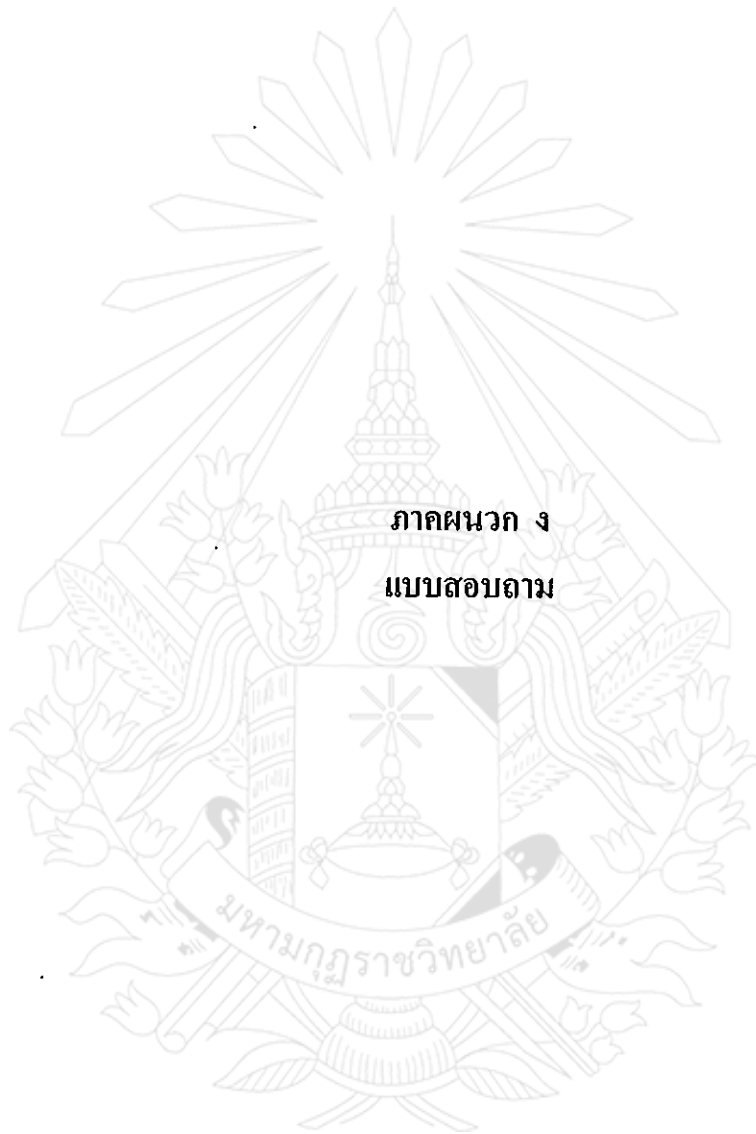
ขอเจริญพร

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการโครงการบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

มหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเรื่องจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามในการศึกษานี้มี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัญหา และการพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง 3 ด้าน คือ ด้านบริการจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อมูลและข้อคิดเห็นของท่าน จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ จึงใคร่ขอให้ท่าน โปรดรอกข้อความและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อเพื่อประโยชน์ในการนำผลหรือข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น คำตอบของท่านไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อท่านแต่ประการใด ผู้ศึกษาขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสร้อยฟ้า ดีปละ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการศึกษา

คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

กรุณาเติมข้อความและทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ () ต่ำกว่า 25 ปี
 () 26 – 30 ปี
 () 31 – 35 ปี
 () 36 – 40 ปี
 () 41 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 () ต่ำกว่า ปริญญาตรี
 () ปริญญาตรี
 () ปริญญาโท
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
4. ตำแหน่งและหน้าที่ปฏิบัติงาน
 () กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
 () ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง (ครู ศศช.)
 () ผู้นำชุมชน องค์กร
5. ประสบการณ์ในการสอน (สำหรับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน)
 () 1 - 5 ปี
 () 6 - 9 ปี
 () 10 ปีขึ้นไป

6. รายได้

- () ต่ำกว่า 5,000 บาท
- () 5,000 – 10,000 บาท
- () 10,000 บาทขึ้นไป
- () 15,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

ที่	กิจกรรม	ความคิดเห็น	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ด้านการบริหารจัดการ			
1.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ช่วยดูแล ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ฯ อย่างสม่ำเสมอ		
2.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีครูนิเทศเป็นผู้ให้องค์ความรู้ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู		
3.	มีระบบบริการการจัดการศึกษานอกโรงเรียนลักษณะกลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มละประมาณ 4-8 หมู่บ้าน หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่		
4.	มีครูนิเทศรับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนครูศูนย์การเรียนรู้ ฯ ในกลุ่ม เพื่อให้มีการนิเทศในกลุ่มและสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน		
5.	องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการวางแผน นโยบาย ทิศทางการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล		
6.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบลในด้านต่อไปนี้ 6.1 บุคลากร 6.2 วัสดุ / ยานพาหนะ 6.3 งบประมาณ 6.4 อื่น ๆ		
		ความคิดเห็น	

		เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
7.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและครูได้ เป็นผู้กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูนิเทศ ติดตามและรายงาน ผลสรุปการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ		
8.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับผิดชอบด้านการวางแผน การบริหารบุคลากร กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ของครู		
9.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เป็นผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการดำเนินงาน		
10.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้สนับสนุน งบประมาณ กำกับ ดูแลการดำเนินงานของครูในศูนย์ ๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย และเป้าหมายตามความต้องการของแต่ละชุมชน / หมู่บ้าน		
ด้านวิชาการ			
1.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนกลุ่มเด็กทั้งก่อน วัยเรียนและในวัยเรียน		
2.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ		
3.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับ ม.ต้น)		
4.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ (มากกว่า 2 เรื่อง)		
5.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (มากกว่า 2 เรื่อง)		
6.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน (มากกว่า 3 เรื่อง)		
7.	มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับ ศบอ.		
8.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษารูปแบบไม่เป็นชั้นเรียน ยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของผู้เรียน		
9.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาในรูปแบบกลุ่มและบุคคลโดย มีครูเป็นผู้ประสานเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ		

ที่	กิจกรรม	ความคิดเห็น	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
10.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดศูนย์กลางการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลความรู้ทั้งหมดที่มีในชุมชนหรือหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่จัด		
11.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่นตามความสนใจสภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน		
12.	การดำเนินการจัดการศึกษาในชุมชนเน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา		
13.	การตรวจสอบการรายงานของครูในชุมชนมีกรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลงนาม		
14.	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนินงานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6 คู่มือหลักสูตร 7 คู่มือการวัดผลและประเมินผล 8 จัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน		
15.	ครูผู้ปฏิบัติงานได้รายงานงานการอบรมเป็นระยะเวลา 3 - 7 วัน		
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
1.	ครูมีการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและปรับตัวเข้าชุมชนกับบุคคลากรในท้องถิ่น/ชุมชน		
2.	ศูนย์การเรียนที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
3.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนทุกกิจกรรม		
4.	มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียน		
5.	ชุมชนมีการรวมกลุ่มดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ		

ที่	กิจกรรม	ความคิดเห็น	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
6.	ครูและผู้เรียนมีการกำหนดสถานที่และเวลาเรียนโดยให้เหมาะสม สอดคล้องกับชุมชนบนพื้นที่สูง		
7.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนและชุมชนกำหนดเนื้อหาสาระกิจกรรม หลักสูตร ทั่วๆ ไป		
8.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนกำหนดเนื้อหาสาระกิจกรรม หลักสูตรการศึกษา ชั้นพื้นฐาน		
9.	มีการเชิญวิทยากรพิเศษ หรือวิทยากรเฉพาะด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน		
10.	มีการประเมินผู้เรียนโดยครู คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ และคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างเป็นทางการ โดยมีช่องทางการประเมินและความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้าน		

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

คำชี้แจง

โปรดให้รายละเอียดของปัญหาที่พบในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและแนวทางเพื่อการแก้ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

บุคลากร

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

งบประมาณ

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

การวัดผล/ประเมินผลความก้าวหน้า

แนวทางแก้ไข

ของงาน/โครงการ

.....

.....

.....

2. ปัญหาการจัดการศึกษาด้านวิชาการ

ความเข้าใจพื้นฐาน/ทัศนคติหลักการปรัชญา

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของบุคลากรต่อ

แนวทางแก้ไข

การปฏิบัติงาน

.....
.....
.....

คู่มือต่าง ๆ

แนวทางแก้ไข

- บทบาทหน้าที่ของครู ครูนิเทศ ศูนย์การเรียนรู้

.....
.....
.....

หลักสูตร/แผนกิจกรรม/กระบวนการต่าง ๆ

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

3. ปัญหาการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

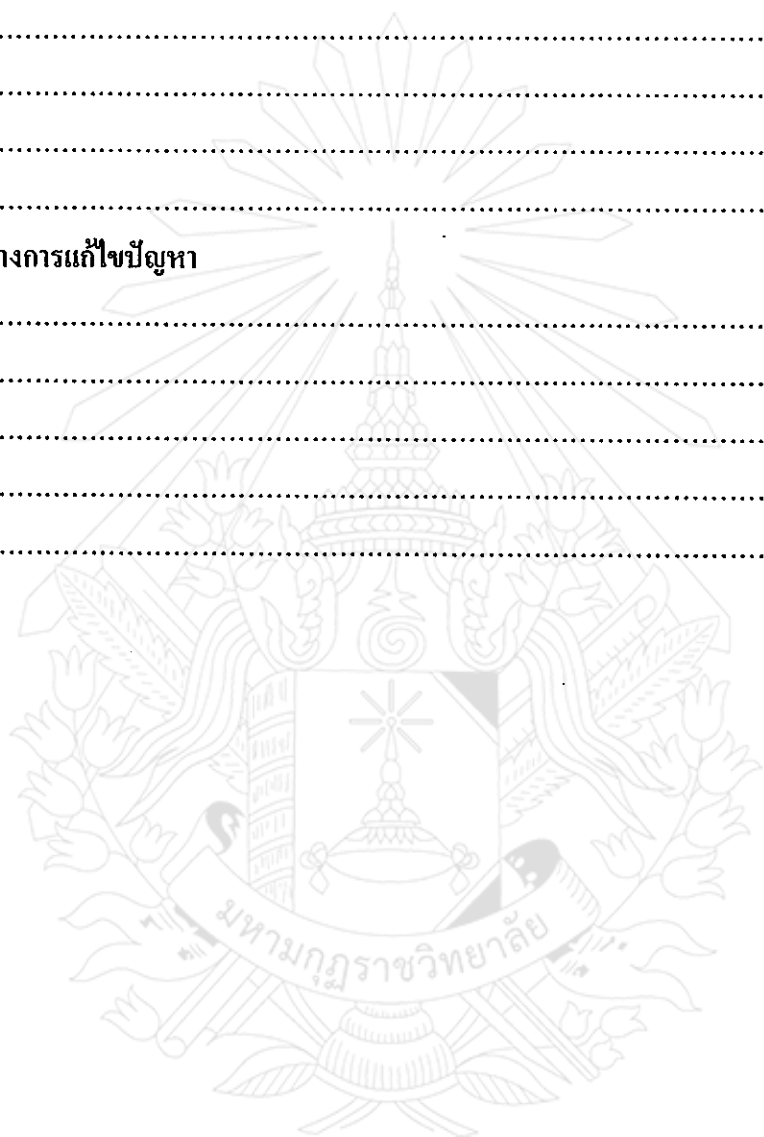
.....

.....

.....

.....

.....

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างตามการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ปัจจุบันสภาพในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงมีปัญหาและควรแก้ไขอย่างไร

ด้านการบริหารจัดการ

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ด้านวิชาการ

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

2. การรับผิดชอบดูแล กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครูผู้สอนที่มีปัญหาอะไรบ้าง
และควร แก้ไขอย่างไร

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงมีปัญหา
อย่างไรและควรแก้ไขอย่างไร

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

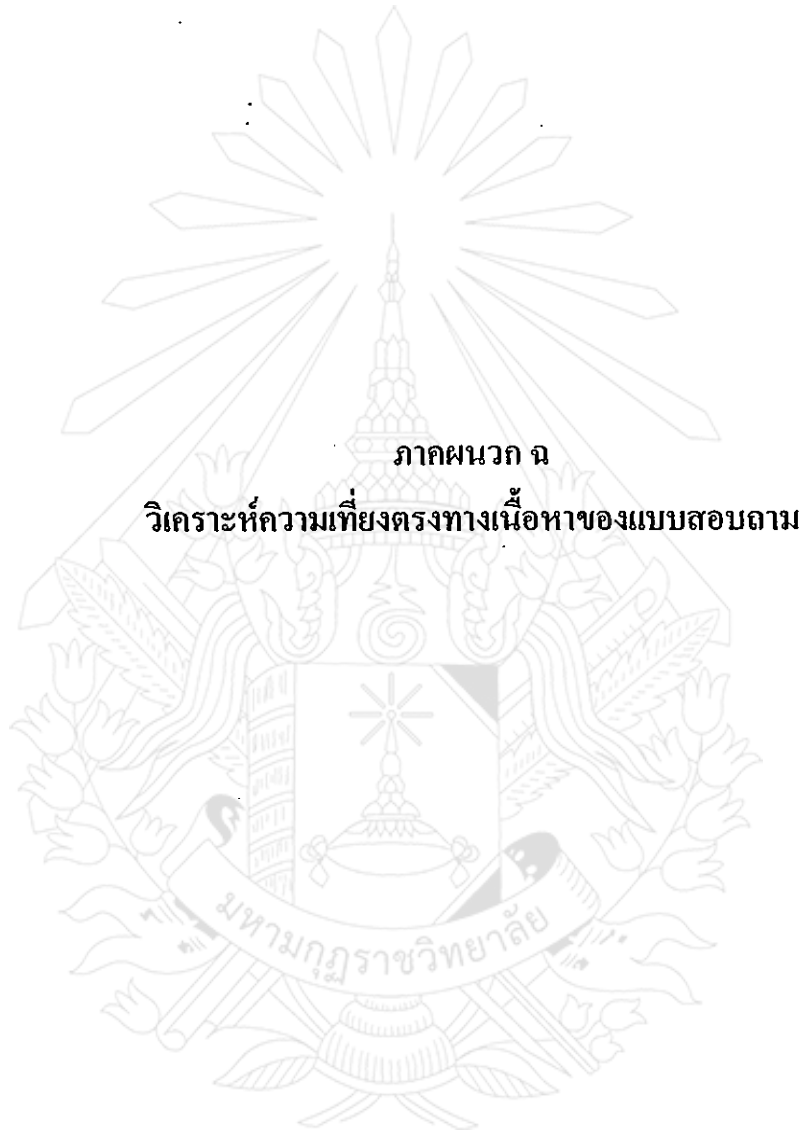
.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ฉ
วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถาม

ดัชนีความสอดคล้อง(Index of consistency : IOC)
ระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์
วิเคราะห์ความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)

.....

ชื่อเรื่อง : “การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์
 การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อนักศึกษา นางสร้อยฟ้า ดีปลระ รุ่นที่ 4/2549 สาขาการจัดการศึกษา

1. ชื่อ – สกุลของผู้เชี่ยวชาญ	พระครูปลัด จิตติชัย จิตติขโย
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ ล้านนา
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
จังหวัดเชียงใหม่
2. ชื่อ – สกุลของผู้เชี่ยวชาญ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจียน วันทนียตระกูล
ตำแหน่ง	รองประธานสาขาวิชาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
จังหวัดเชียงใหม่
3. ชื่อ – สกุลของผู้เชี่ยวชาญ	อาจารย์อัคร วงศ์รัตนมัจฉา
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการ คศ. 2 ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงดาว
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเชียงดาว

คำชี้แจง

แบบวัดของการวิจัยตอนที่ 2 ทำขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบได้วัดระดับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
 สำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอเชียงดาว
 จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละหัวข้อ หากท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าคำถามในข้อใดที่ตรงตาม
 วัตถุประสงค์ของการวิจัยตามความคิดเห็นของท่าน โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความ
 คิดเห็น

- ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้ไม่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3		
ด้านการบริหาร						
1.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ช่วยดูแล ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ฯ อย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	3	1
2.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครู มีครูนิเทศเป็นผู้ให้องค์ความรู้ใช้ตรวจการปฏิบัติงานของครู	1	1	1	3	1
3.	มีระบบบริการการจัดการศึกษานอกโรงเรียนลักษณะกลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มละประมาณ 4 – 8 หมู่บ้าน หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่	1	1	1	3	1
4.	มีครูนิเทศรับผิดชอบดูแลให้การสนับสนุนครูศูนย์การเรียนรู้ ฯ ในกลุ่ม เพื่อให้มีการนิเทศในกลุ่มและสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1	1	1	3	1
5.	องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการวางแผน นโยบาย ทิศทาง การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบล	1	1	1	3	1

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้าน การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทย ภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบลในด้านต่อไปนี้ (บุคลากร)	1	1	1	3	1
7.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนด้าน การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทย ภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบลในด้านต่อไปนี้ (วัสดุ / ยานพาหนะ)	1	1	1	3	1
8.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุน ด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาว ไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบลในด้าน ต่อไปนี้ (งบประมาณ)	1	1	1	3	1
9.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุน ด้านการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนชาว ไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ภายในตำบลในด้าน ต่อไปนี้ (อื่นๆ)	1	1	1	3	1
10.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและ ครูได้ เป็นผู้กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติงานของครูนิเทศ ติดตามและรายงาน ผลสรุปการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ	1	1	1	3	1
11.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับผิด ชอบด้านการวางแผน การบริหารบุคลากร กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ของครู	1	1	1	3	1

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
12.	ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้เป็น ผู้นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการ ดำเนินงาน	1	1	1	3	1
13.	สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ได้สนับสนุน งบประมาณ กำกับ ดูแลการดำเนินงาน ของครูในศูนย์ ฯ ให้เป็นไปตามนโยบายและ เป้าหมายตามความต้องการของแต่ละชุมชน / หมู่บ้าน	1	1	1	3	1
ด้านวิชาการ						
14.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับ กลุ่มเด็กทั้งก่อนวัยเรียนและในวัยเรียน	1	1	1	3	1
15.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาให้กับ กลุ่มผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ	1	1	1	3	1
16.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาทักษะอาชีพ (มากกว่า 2 เรื่อง)	1	1	1	3	1
17.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาทักษะชีวิต (มากกว่า 2 เรื่อง)	1	1	1	3	1
18.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาสังคมและชุมชน(มากกว่า 3 เรื่อง)	1	1	1	3	1
19.	มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับ สบอ.	1	1	1	3	1
20.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษารูปแบบ ไม่เป็นชั้นเรียนยืดหยุ่นตามสภาพและความ ต้องการของผู้เรียน	1	1	1	3	1
21.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษาในรูปแบบ กลุ่มและบุคคล โดยมีครูเป็นผู้ประสานเป็นผู้ กระตุ้นให้เกิดการกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	1	1	1	3	1

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน			$\sum R$	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
22.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดศูนย์กลางการเรียน ใช้จากแหล่งข้อมูลความใช้ทั้งหมดที่มีในชุมชน หรือหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน โดยใช้ศูนย์การเรียน ใช้ชุมชนเป็นสถานที่จัด	1	1	1	3	1
23.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่น ตามความสนใจ สภาพปัญหาและความจำเป็น ของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน	1	1	1	3	1
24.	การดำเนินการจัดการศึกษาในชุมชนเน้นให้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1	1	1	3	1
25.	การตรวจสอบการรายงานของครูในชุมชนมี กรรมการฝ่ายการศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและลง นาม	1	1	1	3	1
26.	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนิน งานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (คู่มือหลักสูตร)	1	1	1	3	1
27.	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนิน งานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (คู่มือการวัดผลและประเมินผล)	1	1	1	3	1
28.	การปฏิบัติงานในพื้นที่ของครู มีคู่มือการดำเนิน งานในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (จัดทำหลักฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน)	1	1	1	3	1
29.	ครูผู้ปฏิบัติงานได้รายงานงานการอบรมเป็น ระยะเวลา 3-7	1	1	1	3	1

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน						
30.	ครูมีการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจใน วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่-ของ ชุมชนและปรับตัวเข้าชุมชนกับบุคคลากรใน ท้องถิ่น/ชุมชน	1	1	1	3	1
31.	ศูนย์การเรียนรู้ที่ท่านรับผิดชอบมีการสำรวจและ วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อ นำมาวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	3	1
32.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการทำกิจกรรมร่วมกับ ชุมชนทุกกิจกรรม	1	1	1	3	1
33.	มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้เพื่อทำ หน้าที่ในการบริหารและพัฒนาการดำเนิน กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้	1	1	1	3	1
34.	ชุมชนมีการรวมกลุ่มดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใน ด้านต่าง ๆ	1	1	1	3	1
35.	ครูและผู้เรียนมีการกำหนดสถานที่และเวลา เรียนโดยให้เหมาะสมสอดคล้องกับชุมชนบน พื้นที่สูง	1	1	1	3	1
36.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนและชุมชนกำหนดเนื้อหา สาระกิจกรรมหลักสูตรทั่ว ๆ ไป	1	1	1	3	1
37.	ครูได้ร่วมกับผู้เรียนกำหนดเนื้อหาสาระกิจ กรรม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	3	1
38.	มีการเชิญวิทยากรพิเศษ หรือวิทยากรเฉพาะ ด้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน	1	1	1	3	1

ข้อ	สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนบนพื้นที่สูง ด้านการบริหารจัดการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
39.	มีการประเมินผู้เรียน โดยครู คณะกรรมการศูนย์ การเรียนรู้ฯ และคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างเป็น รูปธรรม โดยมีช่องทางการประเมินและความคิดเห็น ของคณะกรรมการหมู่บ้าน	1	1	1	1	1
40.	ศูนย์ที่ท่านรับผิดชอบมีการจัดการศึกษายืดหยุ่น ตามความสนใจ สภาพปัญหาและความจำเป็น ของผู้เรียนแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน	1	1	1	3	1

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ สกุล : นางสาวร้อยฟ้า ดีปละ
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 5 มกราคม 2521
- ชาติภูมิ : 22 หมู่ 4 ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 61 หมู่ 8 ต.สันกลาง อ.พาน จ. เชียงราย
- การศึกษา**
- พ.ศ. 2541 : ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่
- พ.ศ. 2547 : สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต
(การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาเขตฝาง
- พ.ศ. 2548 : ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา จังหวัดเชียงใหม่
- ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน**
- พ.ศ. 2542-2547 : ลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
พื้นที่ เฉพาะในเขตภูเขา
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ. 2548-ปัจจุบัน : พนักงานราชการ ตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษานอก
โรงเรียนพื้นที่ เฉพาะในเขตภูเขา
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่